

ELOA

-Uudiskäyttösuunnitelma hämäläisen navettarakennuksen
muuttamiseksi asuin- ja työtiloiksi

Lahden ammattikorkeakoulu
Muotoilu- ja taideinstituutti
Muotoilun koulutusohjelma
Sisustusarkkitehtuurin suuntautumisvaihtoehto
Opinnäytetyö
kevät 2010
Heidi Katariina Markkula

“Kumpuileva maasto
vaatii epäsymmetrisen
arkkitehtuurin
välikerroksia monia portaita
erikokoisia ikkunoita
jotta sisältä talosta
maailma näkyisi sellaisena kuin
se on
männyt ja pellot ja mäntymetsä
toiset talot
ja toisena aikana rakennetut talot.”

-Pentti Saarikoski, Tanssilattia vuorella, 1977, Otava, Helsinki

TIIVISTELMÄ

ELOA

- Uudiskäyttösuunnitelma hämäläisen navettarakennuksen muuttamiseksi asuin- ja työtiloiksi

Lahden ammattikorkeakoulu
Muotoilu- ja taideinstituutti
Muotoilun koulutusohjelma
Sisustusarkkitehtuurin suuntautumisvaihtoehto
Opinnäytetyö
kevät 2010
Heidi Katariina Markkula

sivumäärä 118

Avainsanat: korjausrakentaminen, uudiskäyttö,
navettarakennus, tilakokemus, maallemuutto

Kiireinen kaupunkielämä on saanut yhä useamman suomalaisen kaipaamaan takaisin juurilleen maaseudulle. Maaseudun vanha rakennuskanta on yksi päähoukutin maalemuuttoon. Maaseudun rakennemuutoksen seurauksena maaseudulle on jäänyt tyhjilleen paljon vanhaa ja arvokasta rakennuskantaa, joka on tärkeä osa kansallisvarallisuuttamme. Vanhojen rakennusten tunnelma ja ainutlaatuinen tilakokemus patinoituneine pintoineen on jotain, jota uudisrakentamisella ei voida tuottaa. Tulevaisuudessa korjausrakentamisen tehtävänannot tulevat työllistämään yhä useampia eri alojen suunnittelijoita. Opinnäytetyössäni tutkin korjausrakentamista ja rakennuksen uudiskäyttöä. Pohdin eri tapoja arvottaa vanhaa rakennusta ja sitä, voidaanko maaseudun vanhoista, rakennustaiteellisesti - ja teknisesti arvottomista rakennuksista löytää arvoja, jotka puoltavat korjaus- ja uudiskäyttöpäätöksen tekemistä. Pohdin ajan merkitystä rakennetussa ympäristössä ja pysyvyyden merkitystä ihmisen identiteetille muuttuvassa maailmassa. Tutkin myös maallemuuttoa mahdollisuutena uudenlaisen elinympäristöön.

Varsinainen suunnittelutehtäväni on Kanta-Hämeessä, Lammilla sijaitsevan noin sata vuotta vanhan maatilan navettarakennuksen muuttaminen ympärivuotiseen työskentely- ja asuinkäyttöön soveltuvaksi. Suunnitelma on fiktiivinen, mutta ideoiltaan sovellettavissa maaseudun tyhjilleen jääneisiin tuotantorakennuksiin, joita maassamme riittää. Tilasuunnitelmassani pyrin hyödyntämään tutkimiani asioita ja suunnittelemaan tilakokemuksellisesti ainutlaatuisen kokonaisuuden vanhan navettarakennuksen sisään. Jotta suunnitelmani ja ilmaisuni ei rajoitu pelkästään vanhan rakennuksen korjaamiseen, yhdistän suunnitelmassani myös uudisrakentamista. Tällä tavoin pystyn ilmaisemaan arkkitehtonisia näkemyksiäni vanhan ja uuden rakenteen yhdistymisestä ja soveltumisesta vanhaan maalaispiihpiiriin. Muita tavoitteita työssäni ovat sisätilojen toimivuus ja eri toimintojen luonteva sijoittuminen, sekä nykyaikaisen mukavuustason saavuttaminen. Tilassa uusi ja vanha koetaan samanaikaisesti. Samalla voidaan tuntea ympäröivän maaseutumaiseman välitön läsnäolo.

ABSTRACT

ELOA

- reuse plan to a barn house

Lahti University of Applied Sciences
Institute of Fine Arts and Design
Degree Programme in Design
Interior Architecture
Graduation Project
Spring 2010
Heidi Katariina Markkula

pages 118

Keywords: renovation, re-use, barn, spatial experience,
moving to countryside

Hectic city life has made Finns to long back to their roots to the countryside. Old farm buildings are one of the main inducements for those who want to move back to the country. Due to the structural change of agriculture, many farm buildings have been left without use. Old buildings are still an important part of our national property. Exquisite atmosphere and emotional response through old buildings are something that could not be reached through new buildings. In the future the commissions in building renovation will employ more and more designers of many fields. In my graduation project I researched renovation and re-use of an old farm building. I pondered different ways to value an old building and tried to find distinct values from buildings, which are not technically and architecturally valuable. I considered the meaning of time and persistence in the built environment and tried to find the meaning of it to human identity. I also researched moving to the countryside as an option for a new kind of living environment.

My design task is to make almost a hundred-years-old barn, situated in an old farm, suitable for living and working all-year. My project is fictional but ideas can be adapted to many farm buildings in Finland, which are not in use at the moment. In my plan my approach is to utilize the ideas brought out in my research part. My aim is to design a building, which has a unique sense of spatial experience.

I will show my own architectural expression by mixing renovating and by building new inside the old barn, and still make the building adapt to the old courtyard. Other goals are functionality in interior spaces and the use of modern technique and conveniences inside the building, where new and old can be experienced simultaneously. At the same time relaxing country landscape can be directly felt.

KÄSITTEITÄ

Arkkitehtuurin fenomenologia (Pallasmaan mukaan)	Arkkitehtuurin tarkastelua sitä koskevan tajunnan sisältä, arkkitehtuurielämyksestä käsin. Etsii rakentamisen sisäistä kieltä.
Fenomenologia	Filosofian tutkimussuuntaus ja oppi, joka pyrkii tutkimaan tietoisuuden rakenteita havaintokokemuksessa, tutkii kokemuksen olennaisia piirteitä ja kokemiemme asioiden olemusta.
Genius Loci	Paikan henki, enemmän luvussa 3,3
Historiallinen kerroksisuus	Alueen tai kohteen ominaispiirre, kun alueella tai kohteessa on näkyvissä / koettavissa eri aikakausien rakenteita, materiaaleja, tyylipiirteitä, tms., jotka ilmentävät rakentamisen, hoidon ja käytön historiaa ja jatkuvuutta.
Identiteetti	Käsitys itsestä tai minuus. Identiteetti tarkoittaa kykyä itsetarkasteluun ja tietoisuutta omasta itsestä. Identiteetti liittyy läheisesti minäkuvaan.
Korjausrakentaminen	Tarkoitetaan laajasti ottaen kaikkea toimintaa, jolla rakennuksen tai sen osien kuntoa ylläpidetään tai parannetaan paremmin soveltumaan tarkoitukseensa. Korjausrakentamista on esim. kunnossapito, kunnostus, peruskorjaus, saneeraus, perusparannus ja restaurointi. Uudistustyö, jossa vanhan tilalle rakennetaan nykyaikaisempi laite tai rakennelma, on korjausrakentamista, samoin kuin rakennuksen tai kohteen käyttötarkoituksen tai käyttötavan muuttaminen.
Kulttuuriperintö	Kulttuuriperintö on ihmisen toiminnan vaikutuksesta syntynyttä henkistä ja aineellista perintöä. Aineellinen kulttuuriperintö voi olla joko irtainta (esim. kirjat ja esineet) tai kiinteää (esim. rakennusperintö).
Kulttuuriympäristö	Kulttuuriympäristö on yleiskäsite. Sillä tarkoitetaan ympäristöä, jonka ominaispiirteet ilmentävät kulttuurin vaiheita sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutusta. Kulttuuriympäristöön liittyy myös ihmisen suhde ympäristöönsä ennen ja nyt; sille annettut merkitykset, tulkinnat ja sen erilaiset nimeämiset. Tarkemmin kulttuuriympäristöä voidaan kuvata käsitteillä kulttuurimaisema ja rakennettu kulttuuriympäristö. Kulttuuriympäristöön kuuluvat myös muinaisjäännekohteet ja perinnebiotoopit.
Kuntoarviointi	Rakennetun kiinteistön, rakennuksen tai sen osan kunnan ja korjaustarpeiden selvittäminen. Kuntoarvioinnissa käytetään enimmäkseen aistinvaraisia ja kokemusperäisiä, ainetta rikkomattomia menetelmiä. Kuntoarviota voidaan käyttää kunnossapito suunnitelman tai korjausohjelman lähtötietoina, joskus myös suoraan kunnossapitosuunnitelmana.
Kuntotutkimus tai kuntokartoitus	Rakennuksen, rakennelman tai kiinteistöön kuuluvien laitejärjestelmien yksityiskohtainen tutkinta korjaustarpeiden täsmentämiseksi. Kuntotutkimuksessa otetaan näytteitä ja tehdään mittauksia myös rakenteiden sisältä.
Paikka	Kun tila jäsennetään henkilökohtaisesti ja se tehdään merkitykselliseksi esim. siinä toimimalla, siitä muodostuu paikka. Paikassa yhdistyvät mielikuva ja toiminto tiettyssä fyysisessä ympäristössä. Paikka on esim. lukunurkkaus, koti, Kaivopuisto tai Lahti.
Rakennusinventointi	Yksittäiseen rakennukseen ja sen sisätiloihin, materiaaleihin ja kiinteään sisustukseen kohdistuva tutkimus. Siinä kerätään, järjestetään ja tuotetaan tietoa rakennuksen nykytilasta ja siihen johtaneista syistä.
Tila	Tila on arkkitehdeille eräs suunnittelun perusyksikkö. Tila on jollekin toiminnalle varattu tila. Asuinhuoneistossa tila on huoneiston tarkkaan rajaamaton osa, yleensä osa huonetta. Tässä merkityksessä tila-sanaa käytetään tämän asuntorakentamisanaston termeissä yhdyssanan loppuosana, esimerkiksi ruokailutila, oleskelutila jne.
Visuaalinen	Näköhavaintoon perustuva havaitseminen.

kuva 1 [www.vastavalo.fi/Marko Junttila/14.9.2007](http://www.vastavalo.fi/Marko_Junttila/14.9.2007)

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO

2. KORJAUSRAKENTAMINEN JA RAKENNUKSEN UUDISKÄYTTÖ

- 2.1 Vanhan rakennuksen analysoiminen ja arvottaminen
- 2.2 Uudiskäyttö rakennuksen elävöittäjänä
- 2.3 Uuden ja vanhan yhdistämisen haasteellisuus arkkitehtuurissa
- 2.4 Sisätilasuunnittelun merkitys

3. TILA, PAIKKA, IDENTITEETTI

- 3.1 Ajallisen kerrostuneisuuden merkitys rakennetussa ympäristössä
- 3.2 Tilakokemus
- 3.3 Paikan henki
- 3.4 Paikka identiteetin vahvistajana

4. MAALLEMUUTTO MAHDOLLISUUTENA

- 4.1 Maaseudun houkuttelevuus
- 4.2 Maallemuuttajat
- 4.3 Maaseudun mahdollisuuksia ja haasteita
- 4.4 Elämän hidastaminen megatrendinä
- 4.5 Takaisin maalle

5. NAVETTARAKENNUS LAMMILLA

- 5.1 Sijainti - ympäristö ja miljöö
- 5.2 Historia - nykytila - tulevaisuus
- 5.3 Tilakokemus - tilan luonne
- 5.4 Kuntokartoitus
- 5.5 Suunnittelutehtävä
- 5.6 Suunnittelutehtävän analyysi

6. SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITTEET

- 6.1 Aiheen vaihtoehtoiset käsittelytavat
- 6.2 Tyylin ja hengen rakentaminen
- 6.3 Suunnittelun tavoitteet
- 6.4 Suunnittelutehtävän rajaus

7. SUUNNITTELUPROSESSI

- 7.1 Moodmap
- 7.2 Arkkitehtuuri
- 7.3 Tilaohjelma
- 7.4 Rakenteet ja tekniikka
- 7.5 Materiaalit ja kalusteet
- 7.6 Valaistus
- 7.7 Elämyksellisyys ja visuaalisuus

8. TILASUUNNITELMA

- 8.1 Arkkitehtuuri
- 8.2 Pohjaratkaisu ja leikkaukset
- 8.3 Materiaalit
- 8.4 Valaistus ja kalustus
- 8.5 3D-visualisoinnit

9. ARVIOINTI

- 9.1 Tila
- 9.2 Prosessi
- 9.3 Merkitys alalle
- 9.4 Merkitys itselle

LÄHTEET

LIITTEET

kuva 2 www.vastavalo.fi/Jani Seppänen/22.1.2010

JOHDANTO

Opinnäytetyöni kumpuaa arjen realismista. Vanhempani omistavat maatilan Kanta-Hämeestä, Lammin Poikmetsältä. Maatila sijaitsee Poikmetsän-Pakkaselan kulttuurimaisemassa, mutta rakennukset eivät ole suojeltuja kohteita. Satavuotias maatila rakennuksineen on ollut tyhjiillään jo useita vuosia, mutta tilan peltoja viljellään edelleen. Korjaussuunnitelma tilan päärakennukseen on tehty ja vanhempani kunnostavat siitä kodin itselleen lähivuosina. Sen sijaan useat pihan tuotantorakennukset toimivat pelkästään varastokäytössä. Aloin pohtia tilannetta itseni kannalta, sillä tulemme sisareni kanssa perimään maatilan tulevaisuudessa. Kuka rakennuksia kunnostaa silloin, jos molemmat kouluttaudumme ammatteihin, joiden pääasialliset työpaikat ovat kaupungeissa? Löytyykö meistä sellaista tarmoa, että jaksaisimme huolehtia kokonaisesta maatilasta, jonka rakennuksia emme voisi käyttää sellaisinaan? Miten lopulta kävisi tilan päärakennukselle, pihan aitalle tai vanhalle navettarakennukselle, jotka kaikki ovat arvokasta rakennusperintöämme?

Tilanne on tuttu usealla maatilalla. Moni maatila on lopettanut toimintansa kannattamattomana ja ne jotka toimivat aktiivisina, ovat joutuneet laajentamaan tilojaan. Rakennemuutoksen seurauksena maaseudulle on jäänyt tyhjäksi paljon vanhoja tuotantorakennuksia. Rakennusten ylläpito ei ole mielekästä, mikäli käyttöarvoa ei ole nykypäivänä. Hoitamattomana arvokas osa kulttuuriperintöömme rapistuu ja kulttuurimaisemamme kärsii. Maaltapaon aika on ohi ja ihmiset tuntevat taas halua asua ja viettää aikaa maaseudulla kasvavissa määrin, vaikka pääasiallinen asunto olisikin kaupungissa. Kaupunkielämän hektisyys ja kulutuskulttuuri on vieraannuttanut nykyihmisen olennaisesta ja saanut monet kaipaamaan takaisin juurilleen maaseudulle, josta koko kulttuurimme on lähtöisin. Maalta hankitaan lomamökkejä ja

muuttoliike kaupungista maaseudulle kasvaa vuosi vuodelta, vaikka muuttoliike pois maalta onkin toistaiseksi vielä suurempi. Yhä useampi kaupunkilainen kokee maaseudun otollisena asuinympäristönä muulloinkin kun loma-aikoina. Maaseutu koetaan rauhallisena ja rauhoittavana asuinympäristönä kaupunkien rinnalla. Hiljaisuus, rauha, luonnon välitön läsnäolo ja pehmeämmät arvot elämässä ovat tekijöitä, joita maallemuuttava arvostaa.

Maaseudun vanha rakennuskanta on tärkeä houkutin maallemuuttajille. Moni muuttaja haluaisikin kunnostaa itselleen asunnon vanhasta rakennuksesta. Tämän valossa onkin hyödyllistä miettiä, kuinka vanhoissa rakennuksissa oleva arvokas pääoma saataisiin esimerkiksi edellä mainituille tahoille hyötykäyttöön.

Tulevaisuudessa ekologisuus, elämän hidastaminen ja suurempi valveutuneisuus elinympäristön suhteen ovat asioita, jotka tulevat korostumaan entisestään. Työni suunnitteluosuus on fiktiivinen suunnitelma vanhempieni omistaman maatilan navettarakennukseen, johon suunnittelen asuin- ja työtilat ympärivuotiseen käyttöön soveltuvaksi. Näkökulmia työssäni ovat taustatutkimuksessa esille tulleet seikat. Pohdin, mitkä maaseudulla ovat niitä positiivisia asioita, jotka maallemuuttava kokee tärkeäksi ja joita voidaan hyödyntää maaseudun rakennusten suunnittelussa. Lisäksi pohdin kuinka arkkitehtoniset ja muut ristiriidat uuden ja vanhan välillä tulisi sovittaa muutettaessa vanhaa rakennusta uuteen käyttöön soveltuvaksi. Etsin syitä myös siihen, miksi vanhat ympäristöt miellyttävät ja koskettavat valtaosaa ihmisistä usein modernia arkkitehtuuria enemmän.

kuva 3 <http://www.vastavalo.fi/lato-kallellaan>

2 Korjausrakentaminen ja rakennuksen uudiskäyttö

2 KORJAUSRAKENTAMINEN JA RAKENNUKSEN UUDISKÄYTTÖ

Kaksi kolmasosaa kansallisvarallisuudestamme muodostuu rakennetusta ympäristöstä. Rakennusperintömme on arvokas ja rikastuttava osa kulttuuriamme ja elinympäristöämme. Maaseudun kylillä ja tiloissa sijaitsee huomattava osa tästä perinnöstä. Euroopan näkökulmasta Suomen rakennuskanta on hyvin nuorta ja siten rakennusperintömme on hyvin ohut. Noin 5% rakennuksista on rakennettu ennen vuotta 1920 ja vain 10% vuosina 1921-1950. Rakennuskantamme kasvaa uudisrakentamalla vain noin 1,5% vuodessa, joten olemassa olevilla rakennuksilla on tärkeä rooli. 1960-luvulla vallinnut vanhan rakennuskannan purkamisvimma tuhosi monia rakennustaiteellisesti arvokkaita tai muuten käyttökelpoisia rakennuksia. Sama vanhojen rakennusten väheksyminen levisi kaupungeista maaseudulle. Maaseudun rakennusperinnöllä on monia uhkia edelleen. Suurimman uhan on aiheuttanut maatalouden rakennemuutos, jonka seurauksena lähinnä maatalojen tuotantorakennuksia on jäänyt tyhjilleen tai niitä on jouduttu laajentamaan. Muut uhat aiheutuvat lisääntyvästä osaamattomuudesta, korjaustaidon häviämisestä, tiedon ja näkemyksen puutteesta, sekä museointihaluista, jotka kohdistuvat vanhaan rakennuskantaan. (Toivari, 2005, s. 42-43, Mukala, 2009)

Maatilan asuin-, tuotanto- ja varastotilat rakennettiin perinteisesti miltei kokonaan lähiympäristön metsän tarjoamista raaka-aineista, puusta ja perustukset luonnonkivestä. Rakennukset sopeutuivat näin ympäristöönsä. Rakennustyö perustui tekijän käsityötaitoon, mikä lisäsi paikallisuutta. Luon-

nonmukaisuus ja vaatimattomuus ovat rakennusperintömme vaikuttavuuden perusta. Vaatimaton maanviljelijän rakennus voi yksinkertaisuudessaan ja kulttuuriarvonsa puolesta, sekä myös esteettisesti ylittää huippuarkkitehdin suunnitteleman rakennuksen. Maalaisympäristöön sijoittuva rakentaminen näkyy maisemassa paljon laajemmalle, kuin taajaman rakennusmassaan hukkuva yksittäinen rakennuskohde. Siksi maaseudun rakennusten suunnitteluun olisi kiinnitettävä entistä enemmän huomiota ja suunnittelutyöhön olisi saatava mukaan alan ammattilaisia. Maaseutumaisema on koko kansan omaisuutta. Yhteiskunnan olisi tarkoituksenmukaista tukea maaseutuarkkitehtuurin kehittämistä. (Väänänen, 2005, s. 84-87)

Jotta tilanne muuttuisi paremmaksi on asenteiden muututtava. Meidän pitäisi oppia arvostamaan rakennusperintöämme ja löytämään siitä arvoja, jotka helpottaisivat korjaamis- tai uudiskäyttöpäätöksen tekemistä. On helppoa määritellä rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti tärkeän rakennuksen arvo. Vaikeampaa on tehdä korjauspäätös sellaisen kohteen kanssa, joka ei ole arkkitehtonisesti tai kulttuurihistoriallisesti merkittävä kohde. Mikäli rakennuksella ei ole taloudellista arvoa, käyttöarvoa, rakenteellista tai taiteellista arvoa, voiko siitä löytyä muita, aineettomia arvoja? Kuinka näitä arvoja pitäisi huomioida korjauspäätöstä tehdessä? Voidaanko rakennukselle luoda esimerkiksi uusi käyttöarvo, siten että rakennuksessa jo olevat aineettomat arvot vahvistuisivat?

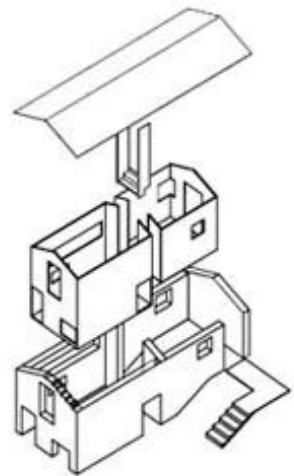
Vuoden 2000 alusta voimaan tullut rakennus- ja maankäyttölaki määrää, että meidän tulisi vaalia arvokasta ja määrällisesti vähäistä rakennus- ja kulttuuri-perintöämme. Sitä ei saa tuhota, vaan sitä on hoidettava ja sen kehitysedellytyksiä luotava. (Kukkonen, 2005, s. 36) Lisäksi valtio tukee rakennusperinnön hoitoa ja vaalimista myöntämällä apurahaa kunnostusprojekteihin. Avustusta voi anoa kuntien ympäristökeskuksilta, nykyisiltä ELY-keskuksilta. (Rekola, 2010)

2.1 VANHAN RAKENNUKSEN ANALYSOIMINEN JA ARVOTTAMINEN

Korjausrakentamisella pyritään säilyttämään ja käyttämään tehokkaammin hyväksi vanhaa rakennuskantaa. Uudis- ja korjaushankkeen ero on siinä, että korjattava rakennus on korjaustapauksessa yksi keskeinen lähtökohta suunnittelussa. Suunnittelu koostuu monista päätöksistä ja tavoitteista, joiden tekemiseen tarvitaan riittävästi lähtötietoa. Kaikissa korjaus- ja muutoshankkeissa rakennukselle tulee tehdä ensimmäisenä kunto- tai käyttökelppoisuusarvio. Arvio voidaan suorittaa eri laajuuksissa, joista kevyin on silmämääräinen tarkastus. Perusteelliseen kuntoarvioon kuuluu rakenteiden avaaminen ja näytteidenotto laboratoriotutkimuksineen. Kuntoarviossa käydään läpi rakennuksen eri osat perustuksesta sisätilojen osiin. Myös ympäristö maanpinnan muodostumisesta maaperään ja piha-alueisiin tutkitaan. Arvion tekijä on puolueeton kuntoarvioijan tai -tarkastajan tutkinnon saanut rakennusalan ammattilainen.

Korjauksen suunnittelija käy tutustumassa rakennukseen ja samalla kootaan mittauspöytäkirjaksi tarvittavat tiedot. Joissain tapauksissa vanhoja rakennuspöytäkirjoja löytyy museovirastosta tai ko. kunnan rakennusvalvonnasta. Pöytäkirjojen pätevyys tulee kuitenkin aina tarkistaa.

Korjausta tarvitsevaa rakennusta voidaan arvottaa eri tavoilla, jotka kaikki helpottavat ja puoltavat korjauspäätöksen tekemistä. *Kulttuurihistoriallisesti arvokkaan* rakennuksen kohdalla korjauspäätös on helppo tehdä, jolloin myös Museovirasto voi antaa lausuntonsa rakennuksen säilyttämisestä. *Rakennushistoriallisesti arvokas* rakennus edustaa alueelle luonteenomaista tai tyyppillistä rakennustapaa tai se on merkittävä rakennustaiteen tai -tekniikan esimerkki. Jollakin rakennuksen osalla (esim. ikkuna tai koristemaalaus) voi olla *esteeettistä arvoa*, vaikka rakennus kokonaisuudessaan ei olisikaan kulttuurihistoriallisesti arvokas. Rakennuksen *tyypillisuusarvo* määräytyy sen perusteella, onko rakennus luonteenomainen esimerkki tai näyte tietyn ajan, alueen toiminnan tai yhteiskuntaryhmän rakennuksista. Kun rakennus on välttämätön osa tiettyä kokonaisuutta, sillä voidaan nähdä olevan *kokonaisuusarvoa*. *Alkuperäisyysarvo* on ominaista rakennukselle, joka on säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan. Rakennus on *kerroksellisesti arvokas*, kun sen osat ovat eri ajoilta ja kuvaavat hyvin historiallista kehitystä. *Ainutlaatuisuusarvo* voi sisältyä jokaiseen edellä mainittuun tyyppiin, mutta liittyy myös rakennukseen, joka on tyyppinsä ainoita tai viimeisiä edustajia. (Tuppurainen, Päckilä, 1988, s. 93-94)

5

6

7

8

9

Käytön ja käyttäjän huomioiva, vanhaa arkkitehtuuria säilyttävää uudiskäyttöä

-Vanha sikala uudessa käytössä Showroomina

fnp Architekten

S(ch)austall - Showroom

Ramsen, Saksa

kuvat 4,5,6,7 <http://weburbanist.com>

8,9 www.archicentral.com

2.2 UUDISKÄYTTÖ RAKENNUKSEN ELÄVÖITTÄJÄNÄ

Rakennuksen jatkuva käyttö ja käytettävyys ovat yleensä perusteena rakennuksen säilymiselle. Rakennuksen käyttötarkoitus muuttuu usein sen seurauksena, että vanha käyttö on loppunut, mutta rakennus halutaan kuitenkin säilyttää. Onnistunut käyttötarkoituksen valinta edellyttää vastausta siihen, millainen rakennus on tyypiltään, lähinnä tilaratkaisuiltaan, sekä millaiset ovat rakennuksen ajatellun käyttötarkoituksen vaatimukset? Tällöin tulisikin miettiä, aiotaanko rakennus muokata tiloiltaan uuteen käyttöön sopivaksi, vai aiotaanko uusi toiminta sovittaa vanhaan tilaohjelmaan. Onnistuneina käyttötarkoituksenmuutoksina Suomesta voidaan mainita esimerkiksi Hämeenlinnan Verkatehdas, Espoon WeeGee-talo tai Lahden Sibeliustalo.

Rakennuksia voidaan eritellä tilajakonsa ja suunnitteluperiaatteidensa mukaan esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

1. Rakennus on suunniteltu palvelemaan tiettyä tarkoitusta ja sen muuttaminen toiseen tarkoitukseen sopivaksi saattaa olla lähes mahdotonta (esim. vesitorni tai siilo).
2. Rakennusta hallitsee voimakas suunnittelijan näkemys ja sen muuttaminen turmelisi rakennuksen arkkitehtonista arvoa.
3. Rakennus koostuu lukuisista pienistä tiloista, eikä sen kantavien rakentei-

den järjestelmä tällöin salli taloudellisesti järkevää tilojen muokkaamista.

4. Rakennuksessa on joukko samanarvoisia tiloja ja toimintojen ryhmittely ja tilan jako on mahdollista. Rakennus ei ole kulttuurihistoriallisesti kovin arvokas (esim. koulu tai toimistorakennus)
5. Rakennuksessa on avaria hallimaisia tiloja ja väliseiniä voidaan siirtää helposti. Rakennukseen tehtävät muutokset eivät vaikuta merkittävästi sen kulttuurihistorialliseen arvoon, joka on alunperinkin ollut vähäinen (esim. varasto tai tehdasrakennus).

Käyttötarkoituksen valinnan onnistumiseen vaikuttavat lisäksi seuraavat tekijät:

1. Kohteen sijainti
2. Kaavatilanne
3. Rakennuksen kulttuurihistoriallinen arvo sekä esteettiset ominaisuudet
4. Tekniset ominaisuudet : paloturvallisuus, kantavien rakenteiden lujuus, energiataloudellisuus, veden- ja kosteudeneristävyys, pintojen soveltuvuus, ääneneristävyys, valaistusolosuhteet, ilmanvaihtoratkaisut, vesi-, viemäri- ja sähköverkosto ym.
5. Muutos- ja ylläpitokustannukset jotka seuraavat edellisistä.
(Tuppurainen, Päckilä, 1988, s. 41-45)

Uusi käyttötarkoitus asettaa rakennukselle aina uusia vaatimuksia. Julkisissa kohteissa poistumistiet, palo-osastointi, kantokuormien kasvamisesta johtuva kantavien rakenteiden vahvistaminen sekä ilmastointi ovat seikkoja, jotka aiheuttavat toisinaan rankkojakin muutoksia rakennuksessa. Uusi käyttö edellyttää yleensä aina uusia tiloja, jolloin muutokset säteilevät tilaohjelman kautta vanhojen väliseinien purkamiseen, uusien rakentamiseen tai aukottamiseen. Rakennusten tekniset velvoitteet kasvavat koko ajan ja esimerkiksi painovoimainen ilmastointi on asia, joka joudutaan lähes aina korvaamaan koneellisella. Eristysmääräysten kasvaessa myös lisäeristäminen on pakollista melkein aina. Rakennuksen kunnostamista uuteen käyttöön soveltuvaksi voidaan pitää onnistuneena silloin, kun rakennuksen statusarvo kohoaa aikaisempaan käyttöön verrattuna. Rakennuksen käyttötarkoituksen muutos on aina toimenpide, joka vaatii rakennusluvan.

2.3 TRADITIO JA INNOVATIIVISUUS - UUDEN JA VANHAN YHDISTÄMISEN HAASTEELLISUUS ARKKITEHTUURISSA

”Aika ei kulje taaksepäin, eikä historiaan pidä paeta, mutta sen on tärkeä olla läsnä – rehellisellä ja autenttisella tavalla.” (Hautajärvi, 2000)

Kun korjauspäätös on tehty ja rakennukselle on mietitty uusi käyttötarkoitus, saattaa suurempaa korjausta vaativissa kohteissa eteen tulla seuraavanlainen ongelma. Vanhaa halutaan kunnioittaa, sen takiahan rakennus on alunperin

haluttu säästää. Rakennuksen uusi käyttötarkoitus saattaa kuitenkin vaatia radikaalejakin toimenpiteitä tarvittavien tilojen aikaansaamiseksi. Nykyiset rakennusmääräykset vaativat toki myös tiettyjä asioita esimerkiksi lämmöneristyksen suhteen. Joissain tapauksissa vanhaa joudutaan tai halutaan korvata uudella, jolloin vanhan ja uuden välillä on ristiriita. Mitä periaatetta tulisi noudattaa korjausrakentamisen ja uudiskäyttömuutosten yhteydessä? Näkökulmia uuden ja vanhan välisen ristiriidan ratkaisemiseksi on useita.

Muutosten radikaalisuus tulisi aina suhteuttaa rakennuskohteeseen. Kulttuurihistoriallisen rakennuksen kohdalla kaikki muutokset pitäisi torjua. Suunnittelijan tulisi ymmärtää jokaisen poiston, lisäyksen ja muutoksen vähentävän sitä arvoa, minkä vuoksi rakennusta säilytetään. (Kaila, 2000) Asemakaavoissa sr-suojelumerkintä koskee vain katujulkisivua. Fasadismista puhutaan silloin, kun rakennuksesta jätetään pelkkä julkisivu muuten uuden rakennuksen osaksi. Sisätilojen rakenteet ja detaljit puretaan uusien osien tieltä. Kulttuurihistoriallisissa kohteissa tämä ei tietenkään ole suotavaa vaan sisätiloja ja paikan henkeä tulisi vaalia samalla huolella kuin julkisivuja, jotta välttyttäisi lavastetun oloisilta rakennuksilta.

Rakentaminen heijastaa vahvasti aikaa. Vaikka yrittäisimme suunnitella klassista ja ajatonta, rakennuksen muodosta, työtavoista ja materiaaleista pystyy lähes aina päättelemään, koska rakennus on tehty. Rakennus on näin ollen

*Innovatiivista uuden ja vanhan yhdistämistä.
Haworth Tompkins
Dovecote Studio, Aldeburgh Music
Creative Campus, Suffolk, Iso-Britannia 2009
kuvat 10,11,12 www.dezeen.com*

aina aikansa dokumentti. Vanhaa korjatessa tärkeää on autenttisuuden ja alkuperäisyyden, eri aikakerroksien säilyttäminen. Uusien lisäysten tulisi sopeutua vanhaan, mutta edustaa muotokielellään omaa aikaamme. Onnistunut korjaus voidaan määritellä myös siitä, että rakennuksen autenttisuus on edelleen aistittavissa, eikä korjauksen jälkeen välttämättä huomaa, että jotain on tehty. Ylikorjaamista ja liioittelua on vältetty ja uudisosat erottuvat selkeästi vanhasta osasta, jolloin alkuperäiset osat on nähtävissä. Uudisosat ovat alisteiset vanhalle ja noudattavat rakennuksen ominaislaatua. Korjaukset on helppo purkaa pois ja korjausten korjaaminen on mahdollista.

Arkkitehtuurille - niin kuin monille kulttuuri-ilmioille - on kuitenkin tyypillistä, että siinä vaikuttavat kahteen eri suuntaan vetävät vastavoimat. Rakentamisen johtavia periaatteita ovat tradition vaaliminen ja arkkitehtoninen innovatiivisuus. Siten rakennukset ilmentävät jotakin menneisyydestä ja samanaikaisesti visioivat myös tulevaisuutta. Taidehistoriassa arkkitehtoniset ratkaisut ovat aina historiallisen prosessin lopputuloksia, mutta suunnittelijoiden keskuudessa arvostetaan uusiutumiskykyä. Arkkitehti, joka keksii uutta ja samalla katkaisee totunnaisen suunnittelutavan, on merkittävä. Muutos on osoitus arkkitehtuurin evoluutiosta. (Koho, 2003, s. 7) Perinteen suosiminen ei merkitse yksinomaan pitäytymistä turvalliseksi koetussa muotokielessä. Historiallisen perinnön soveltaminen uusissa suunnittelutilanteissa voi suoda vapauksia myös taiteelliselle luovuudelle, toisinaan se antaa mahdollisuuksia

myös arkkitehtuurin rajojen etsimiseen. Monet tunnetut arkkitehdit ovat rakennuksillaan osoittaneet, että perinteen ja uusiutumisen välinen konflikti on mahdollista muuntaa rakennustaidetta rikastuttavaksi vuoropuheluksi, josta kehittyy eri aikakerroksiin pohjautuvan kokemuksen ja uutuuksien kokeilemisen välinen synteesi. (Koho, 2003, s. 214)

2.4 SISÄTILASUUNNITTELUN MERKITYS

Rakennus rakennetaan sen takia, että jokin toiminta tarvitsee tilat. Kulttuurin muuttuessa alkuperäinen toiminta saattaa kuitenkin loppua. Koska sisätilat on suunniteltu alkuperäiseen käyttöön, rakennuksen käyttö muussa tarkoituksessa saattaa muodostua mahdottomaksi. Vaikka ihailisimme valmista rakennusta aikansa mestariteoksena, ei ole järkevää eikä taloudellisesti kannattavaa pitää yllä rakennusta, joka palvelee vain silmänilona. Tällainen rakennus muuttuu ennen pitkää museoksi, jos uutta käyttöä ei löydy. Kun rakennuksen arkkitehtuuri halutaan säilyttää ja julkisivut ovat suojelun alaisia, rakennuksen koko konsepti voidaan muuttaa joko hyvässä tai pahassa sisätilasuunnittelulla. Kulttuurissamme, jota leimaa jatkuva muutos on mahdotonta yrittää säilyttää sisätiloja ennallaan, kun käyttäjien tarpeet muuttuvat jatkuvasti, eikä rakennuskaan voi palvella samassa käytössä ikuisesti. Sisätilojen muuttaminen uuden käytön myötä estää rakennuksen muuttumisen museoksi. Se onkin mahdollisuus, joka pitäisi nähdä myös positiivisena. (Hollis, 2009)

kuva 13 Sverre Fehn, Hedmarkin Museo, Hamar, Norja, www.flickr.com

3 Tila, paikka, identiteetti

3 TILA, PAIKKA, IDENTITEETTI

3.1 AJALLISEN KERROSTUNEISUUDEN MERKITYS RAKENNETUSSA YMPÄRISTÖSSÄ

Suurin osa ihmisistä kokee vanhat ympäristöt miellyttäväiksi. Suosituimmat loma- ja turistikohteet rakentuvat vanhan rakennuskannan varaan. Vanhoissa rakennuksissa on jotain, mikä uusista tuntuu puuttuvan. Vanhojen kaupunkien yllättävä tilallisuus, ajallinen kerrostuneisuus, rikas materiaalisuus ja moniselitteinen hahmollisuus synnyttää kokemuksen ainutkertaisesta paikasta. Paikallisuuden kokemus, paikkoihin liittyvä yhteenkuuluvuuden tunne ja niiden tunnistaminen rakentuvat menneisyyden kerrostumista. Tuntemme kuuluvuutta tiettyihin paikkoihin niihin liittyvän erityisen menneisyyden takia. Paikkojen kautta koemme menneisyyden ja nykyisyyden rinnakkain. (af-Forselles-Riska, 2006, s. 219, Mannberg, 2000)

Nykypäivää leimaa jatkuva muutos. Ympäristömme muuttuvat vauhdilla. Missä ennen oli metsikkö, on nyt kauppakeskus. Kotikaupunkimme on tuskin tunnistettavissa kymmenen vuoden poissaolon jälkeen. Muutoksen keskellä rakennusten kerroksellisuus antaa ihmiselle kokemuksen tai illuusion pysyvyydestä ja kulttuurillisesta jatkuvuudesta. Paikallisuuden lisäksi ihminen tarvitsee myös ajallisuuden kokemuksia. Suomessa, jossa rakennusperinne on katkennut, modernin kaupunkimiljöön hajallaan sijaitsevat rakennukset eivät enää muodosta luonnollista ja elinvoimaista menneisyyden muistia. Harva suomalainen on päivittäin tekemisissä hyvin säilyneiden miljöiden kanssa.

(Tuan, 2006, Koho, 2003, s. 214)

Vähiten muutoksia tahdomme ympäristöön, jolla on meille emotionaalista merkitystä. Ihminen kokee maaseutu ympäristön tärkeäksi, sillä kulttuurimme juuret ovat maanviljelyssä. Haluaisimme säilyttää jälkipolvienkin nähtäväksi autereisen peltoaukean, jossa on sata latoa, vaikka talouden ja tekniikan luoman tilanteen takia ladot ovat enimmäkseen tyhjiillään, seinät lahoavat ja katot romahtelevat. Maaseuturakennus voidaan nähdä edustavan arkkitehtuurin arkikieltä. Talot kertovat jokapäiväiseen elämään liittyvistä asioista: kulkemisesta, lepäämisestä, syömisestä, työnteosta, hauskanpidosta. Maaseudun rakennuksista tunnistamme talon arkkityypin; harjakatto, suorat seinät yksinkertaisine ikkunoineen ja ovineen viestivät meille arjen runollisuutta. (Nyman, 1998, s. 13-15, Mäkinen, 2007)

Talot, joiden kanssa elämme, vaikuttavat merkittävästi siihen, minkälaisiksi henkilöiksi tulemme. Vaikka vanhat rakennukset pysyvätkin samoina, niiden käyttötarkoitus ja sosiaalinen funktio muuttuu ajan kuluessa. Niissä syntyvät kokemukset ovat erilaisia verrattuna aiempaan, mutta samalla ne kuitenkin saavat historiallisesta taustasta lisäarvoa. Rakennukset muistuttavat jostakin paikkaan liittyvästä menneestä esteettisestä, sosiaalisesta, visuaalisesta tai henkisestä arvosta, joka voi olla myönteinen tai kielteinen. (af Forselles-Riska 2006, s. 221)

3.2 TILAKOKEMUS

Se millaisena tila koetaan, on ohjaamassa valintoja siitä, missä mielellään ollaan. Arkkitehtoninen tila koskettaa meissä jotain tuttua ja syvällä olevaa. Ennen vanhaan ihmisillä oli kenties syvempi tuntuma niihin keinoihin, joilla miellyttävä ympäristö saadaan aikaan. Rakentamisperinnettä ohjasi yhtenäisyys ja ihmisläheisyys. Leimallista oli käsityömäinen rakentaminen ja paikallisten materiaalien ja rakennustapojen käyttö. Nykyajan suhtautuminen ympäristön laatuun on laskelmoivaa ja tekniikkaperusteista. Käytämme määrityksiä, lakeja, säästöjä ja mitattavia osatekijöitä kuten ergonomisia vaatimuksia suunnittelua ohjaavina tekijöinä. Emme pohdi sellaisia käsitteitä kuin lähitila, mittakaava, tilan tuntu tai materiaalikokemus. Nykyisin ei useinkaan yllätä sellaisiin ympäristöihin kuin vanha Porvoo tai vanha Rauma. Suunnittelijoiden kyky ajatella arkkitehtuurin aineettomia tekijöitä ja ottaa ne huomioon suunnittelussa, on köyhtynyt. Siksi tarvitsemme eritellympää ja vakavampaa suhtautumista rakentamisen tähän puoleen.

(Stenros, Aura, 1984, s. 14)

Hyvässä ympäristökokemuksessa aika on menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden hahmottamista. Koemme tietyn paikan tässä ja nyt, mutta samalla liitämme siihen muistoja menneistä tapahtumista ja tulevasta mahdollisuuksista. Ympäristöpsykologiassa on havaittu, että pienipiirteinen ja aaltoileva

kulttuurimaisema viehättää meitä, oli paikan tausta ja kulttuurihistoria mikä tahansa. Kulttuurimaisema voidaan käsittää paikastoksi, jossa on monia piilopaikkoja. Kauniiksi yleensä koetaan paikka, jossa voi nähdä tulematta nähdä, jossa on turvapaikkoja, näköalapaikkoja ja hallittua vaaraa sisältäviä siirtymäriittejä. Keskiöön nousee paikan idea: turvallinen sisäpuoli, jonka jokien rajausta rajaa ja jonka ulkopuolelta aukeaa laaja näköala. Erilaisiin elämyksiin pohjautuva maasto viehättää. Kiemurteleva tie, polku ja puro. Huikkeita näköaloja avaava tai ahtaina kapeikkoina ahdistava. Kaikuva maasto. Vesiputous ja koski. (Kuisma, 2005, s. 76)

Jokaisen tarkastelijan omakohtaiset kokemukset, muistot, vaikutelmat ja asenteet ovat vaikuttamassa siihen, miten ihminen kokee tilan. Arkkitehdin tulisi tarjota asukkaalle ympäristö, joka koostuu symboleista, joita voimme itse täyttää omilla merkityksillämme. Kaikenlaiset aistimukset, jotka liittyvät inhimilliseen kokemukseen, voivat tarjota symboleille materiaalia: turvassa oleminen ja itsensä vapaaksi tunteminen, eteenpäin kulkeminen ja paikalleen jääminen, ulos astuminen ja sisään meneminen, joukkoon liittyminen ja vetäytyminen yksinäisyyteen, luonnon kohtaaminen ja siltä suojaautuminen jne. Nämä ovat kokemuksia, jotka ovat kaikille yhteisiä. (Nyman 1998, s. 25)

Arkkitehtuurin tehtävänä pitäisi olla rakennuksen käyttäjien mielikuvien ja tunteiden tukeminen. Hyvä arkkitehtuuri lujittaa asukkaan suhdetta asuin-

14

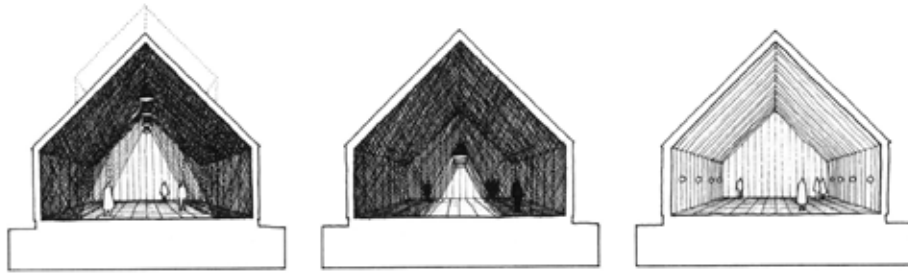

15

16

*Maaseudun vanha tuotantorakennus on saanut uuden käytön konserttisalina.
Tilakokemus on ainutlaatuinen.
Haworth Tompkins, Aldeburgh Music
Creative Campus, Suffolk, Iso-Britannia 2009
kuvat 14, 15, 16 www.archdaily.com*

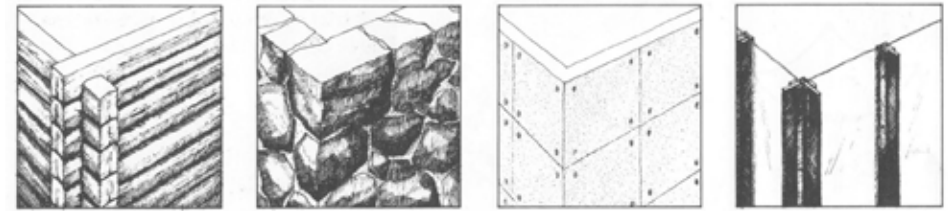

Valolla on tärkeä merkitys tilakokemukseen.

kuva 17 Stenros, Aura, 1984

paikkaansa ja saa hänet tuntemaan vastuuta ympäristöstään. Jos ympäristö ei vahvista asukkaan pyrkimyksiä ja arvoja, ei ympäristöllä ole asujalle merkitystä, eikä asukas koe sitä varjelemisen arvoiseksi. (Hatva-Jokinen, 2005, s. 93) Arkkitehtuuri kontekstinamme vaikuttaa ratkaisevalla tavalla siihen, mitä pidämme todellisena. (Nyman, 1998, s. 77)

Tilakokemus muodostuu monesta asiasta, joista seuraavaksi listaan muutamia arkkitehtuurin kannalta oleellisia. Tilakokemus on voimakkain silloin, kun rakennuksen mittakaava vaihtelee. Tilakokemus muodostuu jo tällä tavoin mielenkiintoiseksi. Esimerkiksi katon korkeus säätelee sitä, koemme etäisyyden tilassa intiimiksi, henkilökohtaiseksi vai julkiseksi. Rakennuksen pitkäaikaisen käytön aiheuttamista muutoksista kielivät vahvat seinät, jotka heijastavat ajan kulumista ohuita levyseiniä paremmin. Aukotuksen koko ja sijoitus taas määrittää tilan sulkeutuneisuudenastetta. Pienestä ikkunasta voimme katsoa ulos tulematta itse nähdä, kun taas suuri lasipinta-ala saattaa asettaa meidät tarkkailijasta tarkkailtavan asemaan. Tilojen liittyminen tilasarjoihin voi saada aikaan jatkuvuutta ja virtausta tai toisaalta pysähtyneisyyden tunnetta tilassa. Valaistuksella on tilan luonteelle tärkeä merkitys. Esimerkiksi luonnonvalo, sen muuttuessa vuorokauden sään ja vuodenaikojen rytmiin, on tilaa rikastuttava tekijä. Valolla voidaan myös hämätä tilan mittasuhteita. Tilakokemuksen aitoutta ilmentävät tilan materiaalit ja värit. Tilakokemus on aidoin kun materiaalit ovat autenttisia ja loogisia seurauksia tilan

Materiaalin tulisi ilmentää tekotapaa.

kuva 18 Stenros, Aura, 1984

rakenteellisista valinnoista. Materiaalit voidaan kokea myös haju- ja tuntoaistin välityksellä ja niiden värin tulisi olla materiaalille ominainen keinokäsitteilyjen sijaan. Myös rakennuksen massalla on väliä. Sillä miltä rakennus ulkopuolelta näyttää, tulisi ilmentyä loogisesti myös sisätiloissa. Näin ajateltuna tasakattoinen laatikkomainen talo on massaltaan ja tilakokemukseltaan selkein. Harjakattoisissa taloissa tämä toteutuu, kun sisätila on ulotettu katon harjalle saakka. (Stenros, Aura, 1984)

3.3 PAIKAN HENKI

Jokainen ihminen sijaitsee tietyssä ajassa ja tilassa maapallon pinnalla. Ihmisellä on perustarve kiinnittää itsensä johonkin pienempään piiriin, rajalliseen tilaan eli paikkaan. Paikan henki, genius loci, oli alunperin muinaisroomalainen käsite, joka tarkoitti paikkaa varjelevaa suojelushenkeä. Nykyään paikan henki-käsitettä on alettu käyttämään uudestaan kuvaamaan fyysisten paikkojen ominaisluonnetta. Norjalainen arkkitehti ja arkkitehtuurin tutkija Christian Norberg-Schulz on tutkinut paikkaa ilmiönä. Käsitteellä genius loci hän viittaa erityisesti paikkoihin, joissa on hyvä olla, joista löytyy "se jokin". Paikan hengen muodostavat aineelliset elementit, kuten rakennukset, maisema ja puut. Ympäristössä toimivat ihmiset muodostavat paikkoihin jatkuvasti muuttuvan tekijän, mutta ovat olennainen osa paikan henkeä. Kolmas tekijä liittyy paikkaan yhdistettävistä käsitteistä, kuten historia, muistot ja vaikutel-

mat. Voimakkaasti vaikuttavissa paikoissa voi tuntea sellaisen läsnäolon, jota ei suoraan voida nähdä, eikä ehkä edes selittää yksinkertaisin käsittein.

Paikalla voi olla kokijan kannalta myönteinen tai kielteinen henki. Paikkaa voidaan kuvailla monilla adjektiiveilla, esimerkiksi juhlava, lämmin, pe-lottava, uudenaikainen tai jopa yhdentekevä. Voidaan puhua myös paikassa viihtymisestä tai viihtymättömyydestä. Tämän takia ei olekaan yhdentekevää, minkälaisissa ympäristöissä elämme. Paikaton ja tasapaksu ympäristö voi huonoimmillaan olla eksyttävä, vieraannuttava ja ahdistava.

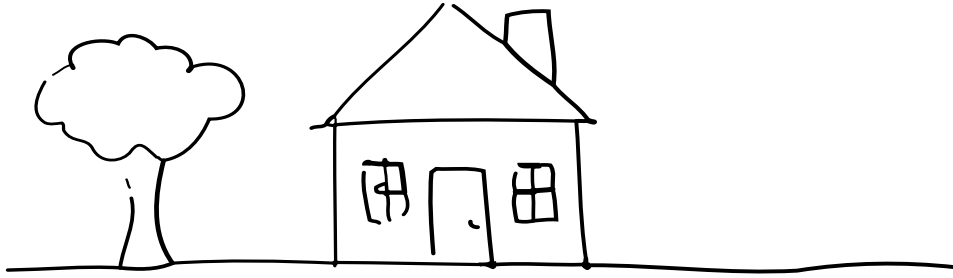
Paikan henki koostuu monen aistin yhteisvaikutuksesta. Suunnittelun keinoin voidaan vaikuttaa esimerkiksi siihen, minkälainen äänimaailma paikassa on; melua voidaan torjua tai luoda uusia paikkoja linnunlaululle. Myös haju- ja tuntoaistia voidaan aktivoita; kaunis näköhavainto ja maisema voi syrjäyttää esimerkiksi taustan sellutehtaan tuoksut ja äänet. Pehmeä ruoho tai muu kasvillisuus tuottaa jo ennen sille astumista ennalta opitun mielikuvan.

Paikan ymmärrettävyys on olennainen osa hyvää paikan henkeä. Paikan syntyyn osallinen pitää paikkaa itselleen merkityksellisenä. Paikan henki voi parhaimmillaan olla sekä ikkuna paikan historiaan, että viestiä paikan tulevis-ta mahdollisuuksista nykyhetken ohella. (Kukkonen, www.mikkeli.fi)

3.4 PAIKKA IDENTITEETIN VAHVISTAJANA

Ihminen etsii identiteettiään jatkuvasti, sillä häneltä puuttuu eläimen itsestään selvä identiteetti. Löytääkseen identiteettinsä, hän tarvitsee jotain, johon identifioitua. Talot ovat luonnollisia samaistumisen kohteita, ne ovat pysyvyydes-sään luotettavia, mutta ennen kaikkea tuttuja ja läheisiä. (Nyman, 2001, s. 111) Paikan identiteetti merkitsee samaistumista, juurtumista ja paikan omaksi tuntemista ja se on läheisessä yhteydessä ihmisen kokonaisidentiteettiin. Pai-kan tärkeimpiä ominaisuuksia on paikan henkilökohtainen merkitys käyttä-jälle. Paikan arviointi perustuu siihen, mitä ihminen tuntee paikkaa kohtaan. Se miten ihminen ympäristönsä kokee, riippuu siitä minkälainen hänen ympäristöllinen taustansa ja roolinsa on. Samaistuminen paikkaan – paikan identiteetti – on sidoksissa ihmisen kokonaisidentiteettiin. Ympäristön arvi-oiminen on emotionaalista toimintaa. Kaunis ei ole vain muodon ja materian, vaan sisällön kauneutta. (Horelli, 1982, s. 86, 91)

Taloa rakentaessaan ihminen luo aineellisen ympäristön ohella myös mer-kityksimaailman, joka heijastaa hänen omia sekä hänen ympäristönsä arvoja, symboleja ja pyrkimyksiä. Aiemmin ihmisillä oli nykyistä paremmat mahdol-lisuudet muokata ympäristönsä arvojaan vastaavaksi. He rakensivat itse talon-sa jolloin sekä pienyhteisöt että yhdyskunta muodostuivat samalla nykyistä kiinteämmiksi. Nykyisin tavoiteltavan elämäntavan ja ympäristön välillä

*Talon arkkityyppi on tunnistettavissa varmasti jokaisen lapsen piirroksista.
kuva 19 <http://chrisglass.com/journal/images/2006/0705-house-drawing.jpg>*

vallitsee ristiriita. Asfaltilla verhoillut kaupunkikeskustat, saastunut luonto tai lähiöiden kerrostalomeri kuvaa nykyajalle ominaisia ympäristömielikuvia. (Horelli, 1982, s. 12)

Martin Heideggerin mukaan modernia ihmistä leimaa kodittomuus. Arkkitehtuurikeskusteluissa ja rakentamisessa on jo pitkään pyritty etsimään ratkaisua sille, että ihminen on vieraantunut siitä maaperästä, jolla hän asuu. Moderni ihminen kaipaa juurilleen ja maaseutuympäristö tarjoaa kotiin-paluun mahdollisuuden. Maaseudun rakennuskannassa on kaksi oleellista, identiteetikokemukseen vaikuttavaa asiaa. Ensimmäinen on rakennusten autenttisuus. Todelliset ihmiset ovat rakentaneet ne todellisiin tarpeisiinsa, vapaasti hallinnassaan olevia resursseja hyödyntäen. Toinen on se, että maaseudun rakennukset on rakennettu johonkin erityiseen paikkaan, joka on keskellä luontoa ja yhteydessä ympäröivään ekosysteemiin. Molemmat seikat antavat ymmärtämisen, samaistumisen ja johonkin kuulumisen mahdollisuuden. (Passinmäki, 1997, s. 74-75, Kuisma, 2005, s. 82)

Juhani Pallasmaan mukaan yksi aikamme arkkitehtuurin heikkouksista on, että se usein perustuu yksistään visuaalisuudelle. Tällöin arkkitehtuuri ei vetoa meihin henkisellä tasolla. Jäsentynyt, merkitystyyteinen, ruumiin mittojen ja mielen muistojen kanssa resonoiva ympäristö välittää suhdettamme maailmaan, mutta samalla se vahvistaa minäkuvaamme. Taideteoksen tai arkkiteh-

tuurin merkitys ei ole niiden muodoissa vaan muotojen välittämässä mielikuvissa ja tunnevarauksissa. Muoto koskettaa tunteitamme vain sen perusteella mitä se edustaa. Arkkitehtuurin sisältöä etsivää arkkitehtuuria kutsutaan fenomenologiseksi. Rakennetusta muodosta ja tilasta syntyvät tunteet ovat peräisin ihmisen ja tilan välisestä vuorovaikutuksesta. Rakennuksen tai tilan aikaansaama tunnevaikutus liittyy toimintaan, ei objektiin eikä visuaaliseen tai muodolliseen tekijään. Arkkitehtuurin fenomenologia on verbien eikä substantiivien kieltä. Voimakkaimmat tunteet herättää talon lähestyminen (ei talon julkisivu), astuminen (ei ovi), ikkunasta katsominen (ei ikkuna) tai takan tai pöydän ympärille kerääntyminen. (Pallasmaa, 1994)

Vaikuttava arkkitehtuurikokemus herkistää fyysisen ja henkisen vastaanotto-kyvyn. Sen kokeminen on moniaistista ja kokonaisvaltaista. Kokemus yhdistää biologisen ja kulttuuritaustan, yksilön ja yhteisön, tietoisien ja tiedostamattoman, psyykkisen ja fyysisen. Rakentamamme maailma saa meidät ymmärtämään ja muistamaan, keitä me itse olemme. Ihmisen tila- ja ympäristösuhteen fenomenologisen tarkastelun oppi-isä, filosofi Martin Heidegger on pohtinut rakentamisen, asumisen ja ajattelun yhteyttä. Heideggerin mukaan ihmistä ja tilaa ei voi erottaa, eikä niitä ole olemassa rinnakkain. Näin Heidegger liittää tilan erottamattomasti ihmisenä olemiseen. Ranskalainen kirjailija Noël Arnaud ilmaisee ajatuksen ihmisen ja tilan yhteenkuuluvuudesta vieläkin yksinkertaisemmin: ”Minä olen tila jossa olen.” (Pallasmaa, 1993, s. 106-108)

4 Maallemuutto mahdollisuutena

4 MAALLEMUUTTO MAHDOLLISUUTENA

Asuin- ja elinympäristön laatuun liittyvät tekijät ovat nousemassa entistä tärkeämmiksi ihmisten asuinpaikan valinnassa ja muuttopäätöksissä. Kuluttajatutkimuskeskuksen vuoden 2006 raportin (Kytö, Tuorila, Leskinen, 2006) mukaan kaksi kolmasosaa suomalaisista piti maaseutua kaupunkia parempana asuin- ja elinympäristönä. Enemmistö vastaajista asuisi mielellään maaseudulla, mikäli se olisi mahdollista työn vuoksi. Moni suomalainen kokee maaseudun miellyttävänä asuinympäristönä. Luonnonläheisyys, kiireettömyys ja rauha ovat maaseutuun liitettäviä positiivisia ominaisuuksia.

Maaseutu- ja kaupunkiasumisen suosioiden vaihtelu liittyy tulevaisuuden megatrendeihin. Asumisen megatrendit liittyvät usein teknologian kehitykseen, mutta myös uuden yhteisöllisyyden etsimiseen. Jatkuva ympäristön muuttuminen ja sen aiheuttama irrallisuuden tunne on osittain syynä ihmisten halulle muuttaa pois kaupungeista. Ihminen ei ehdi tulla tutuksi ympäristön kanssa, jolloin hän on psyykkisesti eksyksissä. Maaseutu koetaan positiiviseksi tuttuutensa ja muuttumattomuutensa takia. Muuton suuntautumiseen liittyviä arvostuksia tutkittaessa on esitetty, että teollisuusyhteiskunnassa ollaan siirtymässä materiaalisista postmateriaalisiin arvostuksiin. Tämä tarkoittaa sitä, että materiaalien tarpeiden ollessa tyydytetyt pyritään tyydyttämään ei-materiaalisia tarpeita. Asuinpaikan valinnan yhteydessä kiinnitetäänkin entistä enemmän huomiota elämänlaatuun, ympäristöön, identiteettiin ja juurtumiseen.

4.1 MAALLA ASUMISEN HOUKUTTELEUVUUS

Pohdittaessa maaseudun vetovoimatekijöitä, voidaan yleisimpinä mainita Suomen luontoa, maaseudun kulttuuria ja siellä asuvien ihmisten elämäntapaa. Maaseudulla tontit ovat halpoja ja väljä ympäristö tarjoaa hyvän kasvualustan. Asuinympäristön rauhallisuus, viihtyisyys, yksityisyys, turvallisuus ja luonto vaikuttavat ratkaisevasti asuinalueen valintaan. Edellä mainittu tutkimus osoitti, että kaupunkitaajamien nykyinen asuntotarjonta ei vastaa asukkaiden asumista koskevia toiveita. Pientalossa ja pientaloalueella haluaisi asua nykyistä useampi.

Maaseudulla elämänlaatu koetaan paremmaksi kuin kaupungeissa. Vapaus elää omien arvojen mukaisesti on mahdollista maaseudulla ja se koetaan tärkeäksi. Maaseudulle muuttamisella tavoitellaan usein kaupunkien kiireisen elämäntavan korvaamista rauhallisemmalla elämäntavalla. Hyvä elämä maaseudulla perustuu tavanomaisiin arjen pieniin kokemuksiin. Uudenlainen asuinympäristö muuttaa kokemukset elämyksiksi yhtä lailla kuin se, että kokemukset ovat uusia. Maaseudun elämyksellisyyden vahvuus löytyy juuri arkisuudesta ja tavanomaisuudesta ja elämykset ovat parhaimmillaan osa joka päiväistä elämää.

Maaseudun perinteinen rakennuskanta on päähoukutin maallemuuttajille. Se on voimavara, jonka mahdollisuuksia tulisi tutkia enemmänkin. Maallemuuttaja haluaisikin usein muuttaa ”autiotaloihin” ja perikuntien omistuksessa oleviin ”mummonmökkeihin”, ikään kuin valmiisiin pihapiireihin. Maaseudun rakennuskannan säilymisen ja korjaamisen kannalta parasta olisikin niiden jatkuva käyttö.

Paremmän asuin ympäristön lisäksi maaseudulta halutaan etsiä myös parempia toimeentulon muotoja. Paikkaan sidottujen työtehtävien määrä vähenee jatkuvasti. Etätö lisääntyy tulevaisuudessa välttämättä, muttei sovi kuitenkaan kaikkiin työtehtäviin. Tietotyössä työskentelevien suomalaisten määrä oli kuitenkin yli puolet työssäkäyvistä väestöstä tutkimuksen tekovuonna.

Nykyihminen arvostaa vapautta ja valinnanmahdollisuuksia. Yhteiskunnan digitalisoituminen on vähentänyt aikaa ja paikkaan sidonnaisuuden merkitystä ihmisten arkielämässä. Tulevaisuudessa ihmisten liikkuvuutta pyritään maksimoimaan entisestään. Virtuaaliyhteyksien avulla toisaalta pyritään maksimoimaan paikallaan oloa. Se ettei tarvitse lähteä minnekään mahdollistaa esimerkiksi etätöntelemisen ja virtuaalimatkojen.

4.2 MAALLEMUUTTAJAT

Maallemuuttajista moni haluaa päästä luonnon; sen metsien, peltojen ja vesistöjen, lähelle. Vihreä asuin ympäristö tuottaa sekä objektiivista että subjektiivista mielihyvää. Luonnonläheisyys merkitsee turvallista, omaa rauhaa ja elämyksellistä ympäristöä. Luonnon tärkeäksi kokeminen ilmenee konkreettisesti ympäristön siisteytenä. Maaseudulla asuvat kantavat yleensä vastuuta asuin ympäristönsä hyvinvoinnista. Maallemuuttoa suunnittelevat eniten lapsiperheet sekä työuran jälkeen lapsuutensa maisemiin haikailevat eläkeläiset. Maaseudulle muuttaneista suurin osa tiedostaa palvelujen puutteen, mutta samaan hengenvetoon moni maallemuuttanut luetteli tutkimuksessa useita elämänlaatua parantaneita muutoksia, joissa korostuu harrastuksen ja hoidon yhdistäminen. Maaseudun arkirutiinit ja ongelmat koetaan esimerkiksi lapsiperheissä perheitä yhdistäviksi tekijöiksi ja talkoot sekä naapuriapu koettiin osittain puuttuvien palveluiden korvikkeeksi. Maallemuuttaja on yleensä koulutautunut ja ympäristötietoinen, jolle ekologiset arvot ovat tärkeitä. Maalla asuvat tai sinne muuttavat pitävät tärkeänä myös elinkaaren mukaan muuttuvia tiloja, sekä sitä että pihapiiriä voidaan hyödyntää harrastuksissa tai elinkeinotoiminnassa. Maalle hakeutuvilla on tyypillistä halu ja tarve asua lähellä luontoa, vapaasti, mutta vastuullisesti, osana paikallista kyläyhteisöä ja kulttuurimaista. (Talonpoikaiskulttuurisäätiö)

4.3 MAASEUDUN MAHDOLLISUUKSIA JA HAASTEITA

Maaseudun vahvuudet liittyvät luontoon ja sen tarjoamiin harrastusmahdollisuuksiin, omaan rauhaan ja vapauteen, sosiaaliseen ympäristöön sekä toistaiseksi melko hyviin ja ruuhkattomiin maaseudun taajamien palveluihin. Heikkoudet vaihtelevat maaseutu- ja asuinalueityypin mukaan. Uhkakuvista monet liittyvät liikkumisen vaikeutumiseen ja kallistumiseen, työ- ja toimeentulomahdollisuuksien sekä palveluiden karsimiseen sekä nuorten poismuuttoon. Ympäristön muutosuhkina voidaan nähdä liian tehokas, kaupunkimainen kaavoitus ja maaseutulähiöiden syntyminen. Vaikka palvelujen määrä maaseudun taajamissa on yleensä selvästi kaupunkeja heikompi, alueellinen palvelutarjonta vaihtelee kuitenkin maaseututyypeittäin ja asuinalueittain. Kaupunkien läheisellä maaseudulla asuvilla käytössä on sekä oman kunnan että lähikaupungin palvelut. Maallemuuton kannalta merkittävää on, että nuorille lapsiperheille hyvä palveluvarustus ja harrastusmahdollisuudet eivät merkitse niin paljon kuin rauhallinen elinympäristö. Elinkustannusten nousu voidaan nähdä maaseutuasumisen heikkoutena. Tutkimuksen mukaan maallemuuttajien asumis-, energia- ja työmatkakulut muuttuivat niin, että sähkö- ja vesimaksut, muut asumiskustannukset sekä työmatkakustannukset kasvoivat lähes joka toisella kotitaloudella. Myös ruokamenot, tietoliikennemenot sekä aikuisten ja lasten vapaa-aikamenot lisääntyivät vähenemistä useammin.

kuva 23 www.vastavalo.fi/Hannu Laatonen

Maaseudulla on kuitenkin runsaasti toistaiseksi hyödyntämättömiä mahdollisuuksia. Talonpoikainen asuminen sisältää perinteisen rakennustavan lisäksi mahdollisuuksia, jotka tukevat perheiden tapaa elää ekologisesti kestäväällä tavalla mahdollisimman omavaraisesti. Väljillä tonteilla on tilaa puutarhalle ja kasvimaalle. Rakennuspaikalle voi joustavasti ja vaihteittain rakentaa lisätiloja perheenjäsenille, harrastuksille tai yritystoiminnalle. Lämpökeskukset ja saunatilat voidaan sijoittaa varsinaisesta rakennuksesta erilliseen rakennukseen. Maatilojen valmiit, erityisillä paikoilla sijaitsevat pihapiirit hyödyntämättömine talousrakennuksineen tarjoavat elintilaa useammalle perheelle samanaikaisesti. Voidaan ajatella, että tilan rakennuksissa voisi asua useampi sukupolvi samaan aikaan. Tämä tukee yhteisöllisyyttä ja mahdollistaa esimerkiksi perheen isovanhempien itsenäisen asumisen pidempään, kun pihapiirissä asuvat lapset voivat tukea heidän asumistaan.

Maaseudun uudet asukkaat luovat uutta palvelukysyntää vanhenevan kantaväestön rinnalla. Internet-yhteyden leviäminen luo edellytyksiä etätyölle pienyritystoiminnalle ja mahdollisuuden verkkopalvelujen käyttöön. Maaseutuasenteiden ja asuinympäristötoiveiden muuttuessa kuntien kannattaisikin panostaa yksilöllisten ja omaleimaisten asuinalueiden suunnitteluun ja markkinointiin. Myös rakennustoimintaan liittyvien palvelujen edistäminen on erittäin tärkeää kaikentyyppisillä maaseutualueilla. Etätyö voidaan nähdä yhtenä mahdollisuutena ylläpitää ja lisätä maaseudun elinvoimaisuutta. Se,

että työskentely on mahdollista siellä missä asuu, on toki myös ekologinen asia. Etätyön energiankulutuksen säästö vastasi jo kymmenen vuotta sitten vähimmilläänkin jo reilusti kotimaan lentoliikenteen energiankulutusta ja enimmillään kotimaan lento- ja rautatieliikenteen kulutusta yhteensä. Lisäksi maaseudun yrittäjyyttä säätelee samat talouden lainalaisuudet kuin kaupungissa sijaitsevan yrityksen toimintaa. Niinpä menestys- ja uhkatekijät eivät riipu siitä, sijaitseeko yritys maaseudulla vai kaupungissa.

Liikkuva ja joustava elämäntapa hyötyy tietotekniikan kehitymisestä ja mahdollistaa ihmisten asumisen yhä kauempana työpaikoista ja tarvittavien palvelujen korvaamisen osittain sähköisillä palveluilla. Näin ollen virtuaalisen liikkumisen lisääntyminen ja etätyön mahdollisuus myötävaikuttaa maaseudun säilymiseen asuttuna myös haja-asutusalueilla. Maaseudulle kiinnittyvä, luonnonläheinen ja omaa rauhaa tarjoava asuinpaikka liikkuvine elämäntapoi-
neen voisi muodostua menestyskonseptiksi pohdittaessa maaseudun asuttuna pitämisen vaihtoehtoja. Lisäksi maailmanlaajuinen ympäristökriisi on tuonut tietoisuuteen sen, että suurilta osin juuri kaupunkien asukkaiden elämäntyyli johtaa ympäristön huononemiseen. Tulevaisuudessa maaseutu voi taidolla kehittyä profiloitua korkean elämänlaadun, puhtaan ympäristön ja kestävien elämäntyylien tyyssijana.

kuva 24 www.vastavalo.fi/ Kirsti Karhu

4.4 ELÄMÄN HIDASTAMINEN MEGATRENDINÄ

Slow-ilmio syntyi Italiassa 1980-luvulla. Slow-liikkeen tarkoituksena on parantaa elinolosuhteita uutta teknologiaa hyödyntämällä, mutta menneisyyden perintöä unohtamatta. Arkkitehtuurissa Slown pääsanomana on suunnitella ympäristöjä sen mukaan, mitä ihmiset tuntevat käyttäessään tiettyä tilaa. Koti on paikka rentoutumiselle, rauhalle ja sosiaaliselle elämälle. Slow-filosofian mukainen talosuunnittelu korostaa sitä, että talo on ihmistä varten. Rakentamisessa on huomioitava ihmisen fyysisten tarpeiden lisäksi myös henkiset tarpeet. Miten tila voi tukea kiireettömyyttä ja rauhallisuutta laatukriteereinä? Slow korostaa vauhdin hiljentämistä, oman rytmin kuulemistä, ajan kerroksellisuuden mieltämistä, sekä kokonaisvaltaisuutta. Slow on ajan ja tilan antamista rentoutumiselle ja luovuudelle, minkä tuloksena hyvinvointi ja elämänlaatu kohoavat. Hidas asuminen on osa rauhallista, tasapainoista, seesteistä ja stressitöntä elämäntapaa. Elämäntapa pyrkii yhdistämään ekologisuuden, esteettisyyden ja elämyksellisyyden. Parhaimmillaan ajatus elämän hidastamisesta liittyy hyvinvoinnin parantamiseen ja oman itsensä löytämiseen. Yhtä usein vaikuttaa siltä, että elämän hidastamiseen liittyy kaiken uuden vastustus ja entisen kaipuu; kuvitelma siitä, että ennen oli kaikki paremmin. Etätyöskentelymahdollisuus kuuluu olennaisesti hitaan työskentelyn käsitteeseen. Pitkän ja ruuhkaisen työmatkan poisjäänti vapauttaa aikaa ja energiaa muuhun. Etätyössä työt voi aloittaa omaan tahtiin.

Slow-ilmio, elämän hidastaminen on megatrendi, joka herättää kiinnostusta kaikkialla. Suomessa ja etenkin maaseudulla on Slow-elämiseen loistavat ja luonteavat edellytykset. Maaseudun elämäntavalle on aina ollut ominaista asiat, joiden puolesta myös Slow puhuu; vapaaehtoinen hitaus, suomalainen kulttuuri, luonto, hidas mutta ututtera työskentely sekä elämisen laadun sidoksettomuus materiaalsen kuluttamisen määrään. (Sirkka Heinonen, 2009)

4.5 TAKAISIN MAALLE

Suomalaisuuden vahvuudet, metsä, puut, luonto ja hiljaisuus ovat käsitteitä, jotka kaikki konkretisoituvat maaseudulla. 90-luvulla alkoi paluu arkkitehtuurin alkulähteille ja perinteisiin arvoihin: aitoihin ja yksinkertaisiin, luonnonmukaisiin materiaaleihin, kurinalaisempaan suhdemaailmaan, hiljaisuuteen ja henkisiin arvoihin, luonnonläheisyyden, paikan hengen ja kulttuuriperinteen kunnioitukseen. (Hautajärvi, Arkkitehti 4/2000) Voisiko siis tulevaisuuden maaseutu tuottaa asumista, joka kunnioittaisi edellä mainittuja arvoja ja olisi samalla ekologista ja elämyksellistä, työnteon mahdollistavaa ja kiireetöntä? Voisiko maallumuuttajien toiveet muuttaa maatilojen vanhoihin rakennuksiin saada rapistuneeseen ja autioituneeseen rakennuskantaamme uutta eloa? Uskon, että arvostus vanhaa rakennuskantaamme kohtaan voi nousta maaseutuasumisen suosion noustessa. Pohjimmiltaan moderni ihminen kaipaa tulevaisuudessa enemmän juurilleen, paikkaan joka muistuttaa häntä alkuperästään ja tilaan, joka resonoi suoraan hänen itsensä kanssa.

RAK 8
VARASTORAKENNUS

RAK 5
VILJANKUIVAAJA

RAK 6
NAVETTARAKENNUS

RAK 7
VARASTORAKENNUS

RAK 4
KONEHALLI

RAK 3
ALUTUPA - ASUIN- JA VARASTORAKENNUS

RAK 2
AITTA - VARASTORAKENNUS

RAK 1
ASUINRAKENNUS

TALOUSPIHA

PELTOA

PELTOA

ASUINPIHA

POIKMETSÄNTIE

10000

5 Navettarakennus Lammilla

5 NAVETTARAKENNUS LAMMILLA

5.1 SIJAINTI - YMPÄRISTÖ JA MILJÖÖ

Navettarakennus sijaitsee Lammin Poikmetsällä, n. 12 kilometrin päässä Lammin keskuksesta. Lammi sijaitsee kahden suuren kaupungin, Hämeenlinnan ja Lahden välissä. Näihin molempiin on matkaa noin 40 kilometriä. Poikmetsän-Pakkaselan alue on osa hämäläistä kulttuurimaisemaa. Pienijakoiset viljelykset sivuavat kapeina kaistoina Poikmetsäntietä. Suurin osa asutuksesta keskittyy peltoaukealle. Maisemaa luonnehtivat eri asutusvaiheiden synnyttämät rakennusryhmät, joille on tyypillistä pitkänomaiset talonpoikaistalot. Perinteistä rakennuskantaa on säilynyt useilla tiloilla. (Putkonen, Ojanen, 2003, s. 137)

Navettarakennus on oleellinen osa Markkulan maatilaa, joka pihapiireineen on rakennettu 1900-luvun alussa. Maatilan on aikoinaan rakentanut isoisäni isoisä ja siitä lähtien tila on kulkenut suvussa; isovanhemmiltani vanhemmileni, Jorma ja Rauni Markkulalle, jotka omistavat tilan tällä hetkellä. Tulevaisuudessa tila perityttyä näin ollen minulle, sekä sisarelle Mariannelle. Tilan pihapiiri on ns. neliöpiha. Maatilan pihapiiri-kirjassa rakennusten sijoittumista pihapiiriin kuvaillaan seuraavasti: ”Rakennusten ryhmittyminen maatilan pihapiireihin vaihteli Suomen eri osissa. Tavallista esimerkiksi Länsi-Suomessa oli kuitenkin sijoittaa rakennukset neliömäisen pihan ympärille siten, että piha oli linnoitusmaisesti suljettu. Pihoja oli yleensä kaksi: miespiha asuintilo-

jen yhteydessä ja karjapiha talousrakennusten ympäröimänä. Aita tai rakennus erotti ne toisistaan.” (Maatilan pihapiiri, 2003, s. 17) Pihapiirin voidaan siis sanoa olevan tyyppiesimerkki, jossa asuinpiha ja talouspiha on erotettu toisistaan. Navettarakennus rajaa osittain molempia pihoja ja sijaitsee asuinrakennuksen vasemmalla puolella. Asuinpihaa koillisessa rajaa ns. ”Alitupa”, jossa sotien aikaan asui siirtolaisia. Luhtiaitta rajaa pihapiirin kaakossa. Myöhäisempää rakennuskantaa edustavat tilan kuivaaja sekä konevaja, jotka rajaavat puolestaan talouspihaa. Kauempana koillisessa sijaitsee vanha riihi.

Maisemassa tila sijoittuu kukkulan päälle peltojen keskelle. Pellot viettävät loivasti tilasta pois päin ja avoin peltomaisema aukeaa joka puolelle. Alueen toinen suuri maatila, Heikkilän tila sijaitsee kukkulan alle, Markkulan tilan kaakkoispuolelle. Muutaman sadan metrin päässä sijaitsee puhtaudestaan tunnettu Pakkaselan järvi. Kuusimetsät rajaavat maisemaa tilan ympärillä ja ojat, koivikot ja peltokivirauniot rytmittävät sitä. Tilan hirsirunkoinen asuinrakennus on rakennettu 1920-luvulla ja se on ollut tyhjiillään vuodesta 2005 asti. Korjaus- ja restaurointisuunnitelmia kuitenkin tehdään paraikaa ja tarkoituksena on, että rakennuslupa saadaan keväällä 2010 ja vanhempani kunnostavat päärakennuksen itselleen kodiksi tämän jälkeen. Tilan rakennukset yleensä ovat hyväkuntoisia, niitä on kunnostettu pikkuhiljaa tarpeen mukaan. Suurin osa piharakennuksista palvelee tällä hetkellä varastokäytössä. Pihapiirissä olennainen navettarakennus sen sijaan kaipaa kunnostamista.

5.2 HISTORIA - NYKYTILA - TULEVAISUUS

Navettarakennus rakennettiin samoihin aikoihin tilan päärakennuksen kanssa, 1900-luvun alussa. Rakennus on ns. yhdistetty karjasuoja. Se koostuu useasta rakennuksenosasta, joita on rakennettu ja korjattu eri aikoihin. Navetta on tarjonnut suojaa aikanaan niin lehmille, hevosille, kuin sioillekin. Lehmätilalla oli vuoteen 1987 saakka. Tämän jälkeen navettarakennus on ollut tyhjiään lähinnä varastokäytössä. Perinteisesti tilan päärakennuksen ohella isäntäperheen varallisuutta kuvasti myös tilan karjasuoja. Tämä voidaan nähdä myös ko. navettarakennuksesta, jonka pitkulainen hahmo rajaa pihaa ja hallitsee pihapiiriä yhdessä päärakennuksen kanssa.

1950-luvulla maataloilla alettiin rakentaa runsaasti uusia, tyyppiirustusten mukaisia karjasuojia. Niissä karjakeittiö sijaitsi rakennuksen toisessa päässä ja sen takana oli sikala. Karjasuojan keskellä oli parsinavetta ja sen toisella puolella talli. Heinää varastoitettiin navetan ylisillä. Parvelta rehu pudotettiin luukun kautta lehmien ruokintapöydille. Lantala tuorerehutorneineen sijaitsi rakennuksen takana. Vaikka itse navetta on rakennettu 50-lukua aiemmin, on karjakeittiö ja sikalapääty rakennettu myöhemmin. Ne rakentuvatkin juuri edellä kuvatulla, tyyppillisellä tavalla. Navetan ylisillä varastoitettiin heinää ja erillinen ”suuli” sijaitsee navetan vasemmassa kyljessä. Suulin läpi ajettiin heinäkärryillä. Hevostalli sijoittui navettarakennuksen vasempaan pätyyn.

Navettarakennus on melko harvinainen nk. varhopatsasnavetta. Tämä tarkoittaa sitä, että rakennus on rakennettu tiilipilareiden varaan. Varsinaisessa varhopatsastekniikassa maahan on pystytetty ”patsaat” eli tolpat talon nurkkiin, mutta pidemmissä seinissä myös nurkkien välille. Patsaisiin tehtiin pystylinjaiset kolot, joihin päistä kapeaksi veistetyt hirret asetettiin kahden patsaan väliin, jolloin hirsien ei tarvinnut olla niin pitkiä. Varhopatsasrakenteen oli tyyppillisin hirsirakenteisissa rakennuksissa ja tekniikka on ollut käytössä jo tuhannen vuoden takaisessa Suomessa. Maatalousviranomaiset tosin suosittelivat 1800-luvun puolivälistä 1900-luvun alkuun ruotsalaismallista pelkkää varhopatsastekniikkaa ulkorakennuksiin ja jonkun verran tällaisia latoja ja navettoja myös rakennettiin. (www.sommelo.fi/vanhat/9varhi.htm) Navetta oli alunperin hirsirakenteinen, mutta varhopatsasrakenteen toimi alkuperäisessä rakennuksessaakin kantavana rakenteena.

Navettarakennus on ollut kylmillään jo 22 vuotta. Rakennuksen luoteenpuoleinen julkisivu jouduttiin purkamaan pois vuonna 2007 seinän sortumisen ja keskipatsaiden pettämissä vuoksi. Pihapiirille arvokkaan rakennuksen säilyttämisen edellytyksenä sille on keksittävä uutta käyttöä. Näin ollen rakennuksen tulevaisuus näyttää valoisalta.

kuva 25, 26 www.vastavalo.fi

25

26

5.3 TILAKOKEMUS, TILAN LUONNE

Sisätilat ovat vielä alkuperäistä vastaavassa kunnossa, sillä puurakenteita, betoniruokintapöytiä tai juomakaukaloita ei ole purettu. Välipohja on myös paikallaan, ainoastaan suulin osuudella välipohjaa ei ole koskaan ollutkaan. Navetan mittasuhteet ovat näin helposti tunnistettavissa. Rakennuksen ulkomuoto vihjaa tilan horisontaalisesta kahtiajakoisuudesta myös sisätiloissa. Jykevät hirsiseinät jakavat rakennuksen erilaisiin tiloihin. Vanhan tallin ja navetan mataluus luovat intiimiä tunnelmaa. Suulin kohdalla avoin korkea tila yllättää positiivisesti: rakennuksen koko korkeus kauniine kattotuoleineen on aistittavissa kokonaisuudessaan. Navetan ja tallin ylisille pääsee kiipeämään tästä tilasta, sillä hirsiväliseinät ulottuvat vain puoleen korkeuteen.

Väliovet hirsiseinissä ja tiilipilareiden sijoittuminen muodostavat rakennukseen selkeän horisontaalisen jaon. Vertikaalin jaon muodostavat rakennuksen läpi johtavat reitit suulin kohdalla, navetassa ja karjakeittiössä. Tilat ovat monimuotoisia ja mittakaava vaihtelee korkeampien ja matalampien tilojen välillä. Kapeat käytävät ja suulin avoin tila muodostaa mielenkiintoisen kokonaisuuden. Ainutlaatuisen tilakokemuksen täydentävät patinoituneet tiiliseinät ja jykevät tiilipilarit, lämpöä tuovat vahvat hirsiseinät ja kattorakenteiden rytmikkyyys. Rakennuksen pienet ikkunat tuovat salaperäisyyttä ja intiimiyttä sisätiloihin. Purettun takaseinän aukosta aukeaa upea maisema. Navettaan

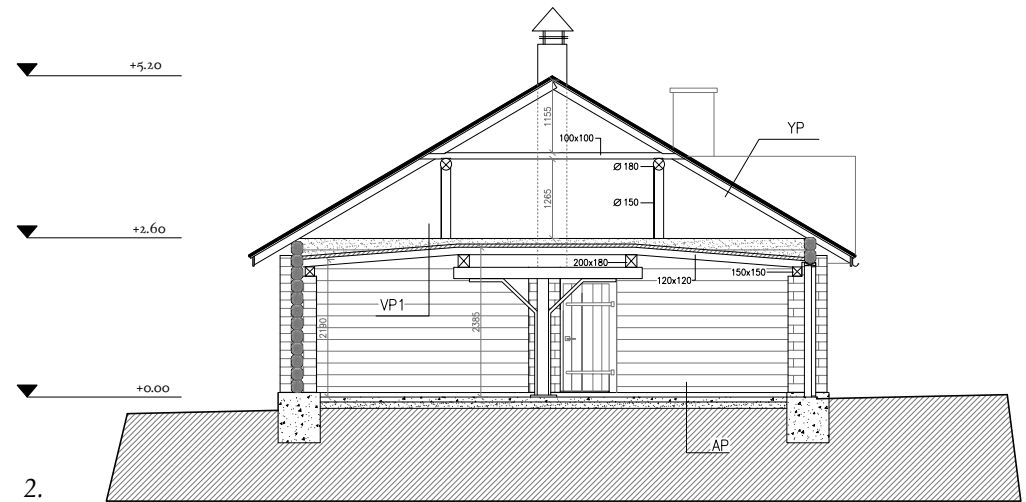
kuljetaan kapeiden ja matalien ovien kautta kun taas suulin pariovet toimivat melko juhmallisena sisäänkäyntinä avoimeen tilaan. Erikokoisista aukoista tuleva hämyinen valo tuo oman lisänsä ainutlaatuiseen tilakokemukseen.

1.

- karjakeittiö
- navetta
- suuli
- talli

1. Julkisivu asuinpihaan
2. Rakenneleikkaus tallin kohdalta
3. Julkisivu puutarhaan ja tielle
4. Julkisivu talouspihaan

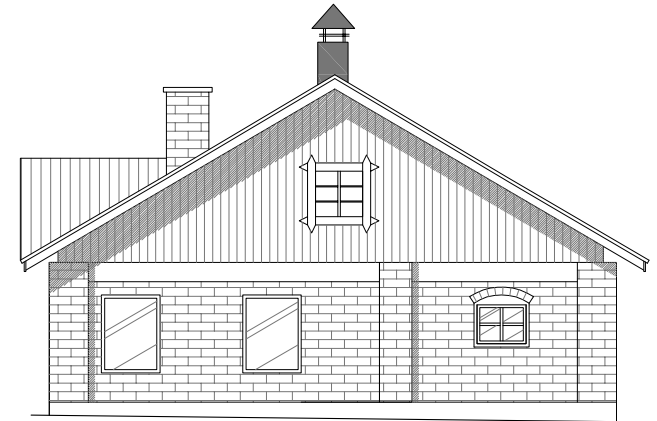

2.

3.

4.

5.4 KUNTOKARTOITUS (kokonaisuudessaan liitteenä)

Navettarakennus on tilaratkaisuiltaan tyypillinen, mutta rakenteellisesti harvinaisempi. Rakennuksen koilisen ja kaakon puoleiset sivut on muurattu punatiilestä kaksoismuurirakenteena vuonna 1965, jolloin vanhat lahonneet hirsiseinät jouduttiin osittain korvaamaan. Muurien välissä on noin 100 millin ilmarako. Tiilimuuraus on aikoinaan tehty huolella. Tiilirivit kulkevat suorassa ja saumaus on tasaista. Vaikka saumaus on osittain rapistunut ja halkeillut, itse muuraus on hyvässä kunnossa. Väliseinät ja toinen pääty ovat hirsirakenteisia. Päädyn alin hirsikerta on päässyt osittain lahoamaan. Väliseinä toimivat hirret sen sijaan ovat hyvässä kunnossa.

Tällä hetkellä rakennuksessa on jäljellä 21 600x600-500x500 kokoista tiilipilaria. Rakennusta kiertää yhtenäisenä kaksi päällekkäistä hirsikertaa, jotka tukeutuvat lovetuihin tiilipatsaisiin. Välipohja rakentuu noin 3”x5” kokoisista parruista, jotka tukeutuvat tiilimuurin päälle omaan kannatinhirsiteensä. Välipohjan eristeenä on käytetty olkea ja sammalta. Yläpohjaa kannattaa noin 5”x5” kokoiset kattovasat, joita sijaitsee noin puolentoista metrin välein. Kattotuolit ovat säilyttämisen arvoisessa kunnossa. Vesikate on uusittu useampaan kertaan. Alkuperäisen pärekaton päällä on huopakate ja päälimmäisenä aaltopelti. Kattorakenne on toimiva. Pelti on hyvässä kunnossa ja pärekate on toimiva aluskate. Kunnostusta ajatellen katto on kuitenkin lisäeristettävä ja

tarvittavat höyrynsulut asennettava. Katon otsalaudat tulee uusida ja tuulettuvuus tarkistaa.

Rakennus on perustettu noin puolen metrin syvyyteen matalaperustuksena. Maanvarainen betonilaatta on päässyt halkeilemaan routimisen seurauksena. Navetta on salaojittamaton, eikä routasuojasta ole aikanaan rakennettu. Pintavedet johdettiin huonosti rakennuksesta pois päin ja vesirännit sijoittuivat ainoastaan sisäänkäyntien päälle. Tämä kaikki vaikutti varmasti rakennuksen rapistumiseen ja luoteenpuoleisen seinän sortumiseen, kun vesi pääsi valumaan rakennuksen läpi. Kunnostusta ajatellen maanvarainen laatta on piikattava irti ja routivaa maa-ainesta on poistettava laatan alta. Tilalle tulee vaihtaa routimaton maa-aines ja valaa uusi kantava betonilaatta.

Tontille ei tule kunnallistekniikkaa. Tilan päärakennuksessa on suora sähkölämmitys. Vedet tulevat omasta pohjavesikaivosta ja ne imeytetään tontille. Karjakeittiössä on kuumavesipata, jota on lämmitetty tarpeen mukaan. Rakennuksen uutta käyttöä ajatellen maapohja pitää uusida, routasuojaus lisätä ja perustuksia vahventaa. Tukirakenteita joudutaan tarkastamaan ja kenties uusimaan. Katon kannattaminen ja vanhojen hirsikertojen korvaaminen uudella ratkaisulla tulee kyseeseen takaseinän kohdalla. Eristys ja ilmastointi täytyy saada vastaamaan nykyvaatimuksia. Myös sähköistys, lämmitys ja viemärointi täytyy uusida.

5.5 SUUNNITTELUKÄYTTÖ

Vanha navettarakennus halutaan säilyttää osana maatilaympäristöä, vaikka alkuperäinen käyttö navettana oheistiloineen onkin loppunut. Pihapiirissä oleellisen rakennuksen säilymiseksi sille on löydettävä uutta käyttöä. Suunnittelukäyttö pohjautuu todenmukaiseen tilanteeseen sikäli, että vanhempi omistavat ko. maatilan rakennuksineen. Vanha navettarakennus kaipaa pihapiirin rakennuksista eniten kunnostusta. Tulevaisuudessa voisivat kuvitella muuttavani takaisin maalle ja kenties harjoittavani ammattianikin maalta käsin. Koska vanhempi kunnostavat maatilan päärakennusta itselleen asuinkäyttöön on navetan kunnostaminen omaksi lomanvietto-, asuin- ja työpaikaksi järkevää. Suunnittelen vanhaan navettarakennukseen uusia tiloja niin, että ne voivat tulevaisuudessa palvella joustavasti työ- ja asuinkäytössä 2-4 hengelle. Myös pienimuotoisten tapahtumien järjestäminen tulee olla mahdollista kohteessa. Työssäni kohderyhmänä laajemmin ovat ne maallemuuttajat, jotka tahtovat tehdä etätöitä ja sovittaa asumisen ja työskentelyn saman katon alle.

Suunnitelma on toistaiseksi fiktiivinen, mutta ideoiltaan sovellettavissa monelle maatilalle, joissa vanhoja tuotantorakennuksia on jäänyt tyhjilleen. Aihealue on tärkeä ja toivon että suunnitelmani toisi uudenlaista näkemystä vanhan rakennuskannan suojeluun ja maaseutu-asumiseen.

5.6 SUUNNITTELUKÄYTTÖN ANALYYSI

Vanhalla navettarakennuksella on kokonaisuusarvoa, sen ollessa tärkeä ja oleellinen osa pihapiiriä. Varhopatsasrakenteen on tyypillinen Hämeessä, joten rakennuksella on tyypillisuusarvoa. Rakennuksen käsin tehdyt osat ovat ainutlaatuisia ja esteettisiä. Rakennus on kerroksellisesti arvokas ja omistajilleen sillä on tunnearvoa, jota ei pysty millään lailla mittaamaan. Tämän valossa rakennus kannattaa ehdottomasti kunnostaa ja ottaa takaisin käyttöön.

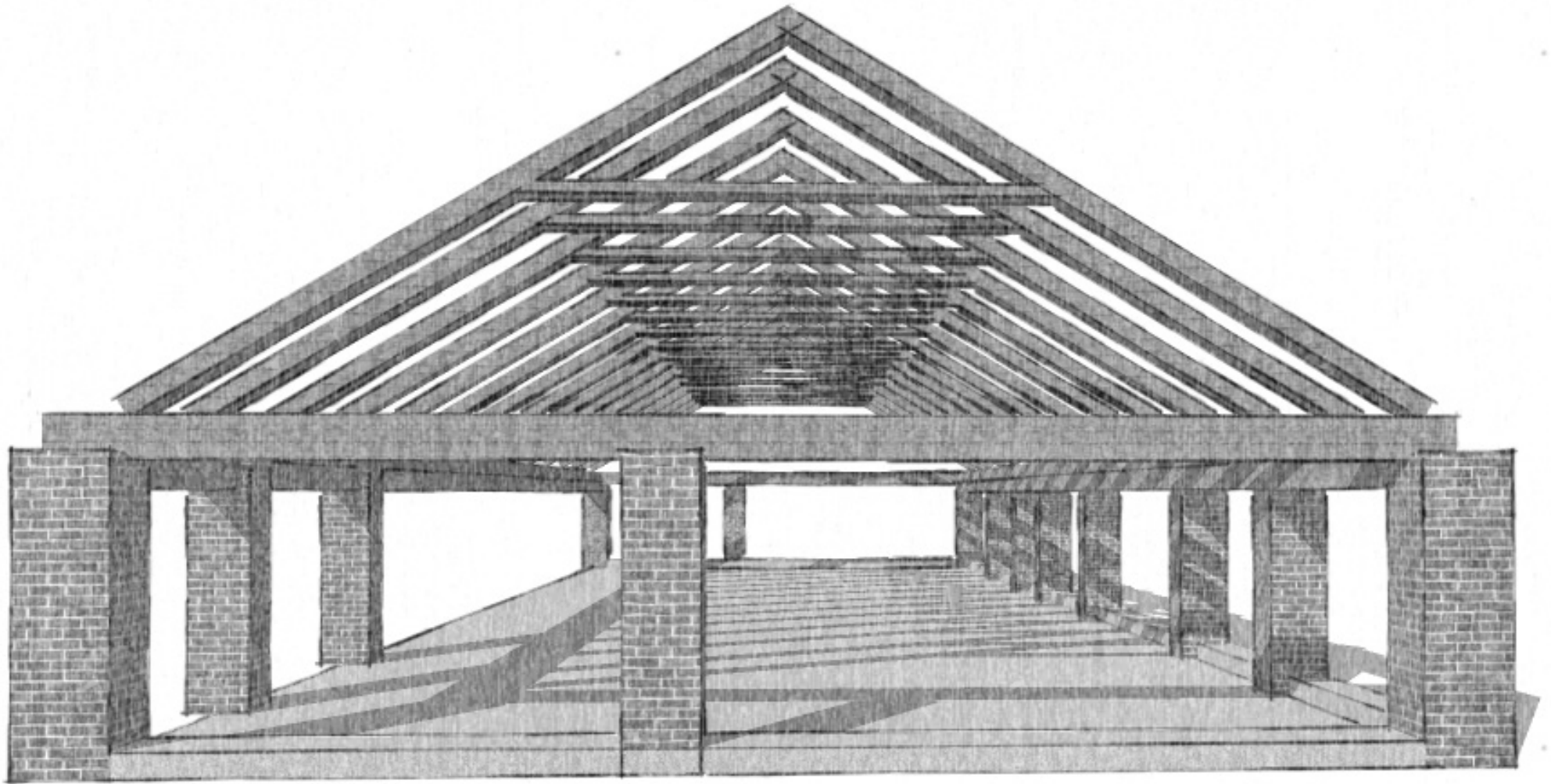
Asuin- ja työympäristöksi miljöö sopii hyvin. Hämeenlinnaan ja Lahteen on matkaa n. 40 kilometriä. Lammin keskus palveluineen sijaitsee 12 kilometrin päässä kohteesta. Palvelut kattavat koulutuksen lukioon asti, terveydenhuollon, kirjasto- ja liikuntapalvelut sekä päivittäistavaroiden myynnin. Työssäkäynti lähikaupungeissa ei ole mahdotonta, vaikka omalla autolla kulkeminen ei kovin ekologista olekaan. Näin ajateltuna etätöskentely maaseudulla on kannattavaa ja pääosin ekologista. Etätöskentely mahdollistaa omaehtoisen ajan käytön, joka on osa tietoista elämän hidastamista. Työskentely lähellä kotia jättää enemmän aikaa myös perheelle ja mahdollisesti muille pihapiirissä asuville läheisille. Miljöö peltoaukeineen, metsineen ja järvineen on inspiroiva, elämyksiä tuottava ja rauhoittava ympäristö asumisen ja työn kannalta. Lisäksi ympäristö voi toimia elämyksellisenä asiakastapaamis- tai tapahtumapaikkana.

Opinnäytetyössä tuntui luontevalta tutkia jotain sellaista, mikä kiinnostaa ja missä kokee oppivansa jotain uutta. Korjaussuunnitelman tekeminen kuntoarvioineen on sellaista, mitä emme ole koulussa juurikaan tehneet. Korjausrakentamiskohteet tulevat työllistämään tulevaisuudessa yhä useampia rakennusalan suunnittelijoita. Tulevaisuuden trendiennusteiden pohjalta on hyödyllistä pohtia, kuinka ihmisten maallemuuttohalujen lisääntyessä vanhaa arvokasta rakennuskantaa saataisi uudelleen käyttöön ja kunnostettavaksi. Tilan psykologista kokemista emme ole koulussa käsitelleet, mutta koin aiheen mielenkiintoiseksi ja tärkeäksi sisustusarkkitehdille. Vanhoissa rakennuksissa piilevät aineettomat arvot paljastuvat ainutlaatuisena tilakokemuksena.

Sisätilasuunnittelun lisäksi sisustusarkkitehdin koulutuksen kuuluu rakennusoppia ja arkkitehtuurisuunnittelua. Siksi kohde, jossa edellisten lisäksi voin vaikuttaa tilajaon kautta sisäarkkitehtuuriin, tuntui monipuoliselta näytöltä alasta, jolle sisustusarkkitehtiä koulutetaan. Ymmärrystä ja näkemystä vaaditaan alalla enemmän, kuin mitä pelkkä sisustussuunnittelu vaatii. Tiedostan, etten todellisuudessa olisi pätevä tekemään suunnitelmia, joihin vaadittaisi arkkitehdin tai rakennusinsinöörin koulutus. Kuitenkin kuntien omat rakennusvalvonnat lopulta päättävät kenet kelpuuttavat suunnittelijaksi. Näin ollen sisustusarkkitehdilläkin on mahdollisuus tehdä jopa A-tason suunnittelua vastaavia uudis- ja korjaussuunnitelmia. Jos projekti toteutettaisiin, mukana olisi useamman alan suunnittelijoita, joiden kanssa sisustusarkkitehti toimisi

yhteistyössä. Vaikka työssäni haluan tuoda esiin ennen kaikkea rakennuksen tilallisen potentiaalin, on tärkeää omata kokonaisvaltainen näkemys rakennuksesta, sen arkkitehtuurista ja rakenteiden toimintaperiaatteista. Rakennerratkaisuihin tulee suhtautua periaatteen tasolla, jotka kohdetta toteutettaessa suunniteltaisi yhdessä ko. osa-alueen hallitsevan suunnittelijan kanssa.

Vaikka maaseudun rakennusten suunnittelu ei ole kuulunut suosituimpiin opinnäytetyöaiheisiin, aiheeni on ajankohtainen ja arvokas. Maaseudulla riittää tuhansia vastaavanlaisia kohteita, jotka kaipaavat suunnittelua. Kaupungit eivät ole ainoita suunnittelua kaipaavia ympäristöjä. Työni ottaa kantaa myös maaseudun suunnittelutarpeeseen yleensä. Toivon työni toimivan enemmän esimerkinomaisena kannanottona siitä, miten maaseudun vanhoja tuotantorakennuksia saataisi uuteen käyttöön, kuin juuri ko. kohteeseen personoituvana korjaussuunnitelmana. Näin suunnitelmani ideoita pystytään soveltamaan laajemminkin maaseudun tuotantorakennuksiin. Opinnäytetyönä uudiskäyttösuunnitelman tekeminen tarjoaa haasteita. Uuden ja vanhan luonteva, mutta innovatiivinen yhdistäminen on vaativa tehtävä. Vanhan rakennuksen inventoiminen on itsessään jo valtava työ. Uuden suunnitelman tekeminen erityislaatuisine rakennerratkaisuineen edellyttää paljon tietoa ja ymmärrystä. Jos rakennusta alettaisiin kunnostamaan, eteen tulisi varmasti haasteita, joita suunnitteluvaiheessa on vielä vaikea ennakoita. Korjauskohteissa suunnitelman eläminen täytyy hyväksyä kunnostuksen edetessä.

luonnos kantavista rakenteista, helmikuun alku 2010

6 Suunnittelun lähtökohdat ja tavoitteet

6.1 SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT - AIHEEN VAIHTOEHTOISET KÄSITTELYTAVAT

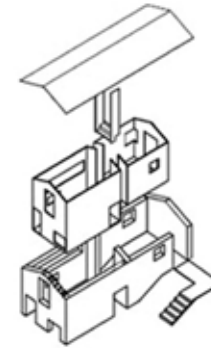
1. House+
Anne Menke
Hameln, Saksa, 2009
kuva 27 www.dezeen.com

Aiheen käsittelytapa 1.

- vanhalle osalle ei tehdä radikaaleja muutoksia
- uusi osa, jossa on ne tilat jotka vaativat esim. viemäröintiä ja lämmöneristystä rakennetaan vanhan osan ulkopuolelle uuteen modernia muotokieltä noudattavaan laajennukseen
- navettaa pyritään hyödyntämään, mutta vaalien tarkasti alkuperäistä
- + uusi tekniikka ei häiritse vanhaa rakennusta
- kuinka paljon vanhaa pystytään todella hyödyntämään
- eri muotokieltä edustavien rakennusten yhteenliittäminen voi muodostaa ristiriitaisen kokonaisuuden

Aiheen käsittelytapa 2.

- navettarakennusta ja sen oleellisia piirteitä pyritään hyödyntämään
- uudet funktiot tuodaan vanhojen seinien sisälle ikäänkuin omana blokkinaan
- + lämmöneristys ja uusi tekniikka ei häiritse vanhaa autenttista osaa, vaan se saa vanheta rauhassa
- + uusi ja vanha on selkeästi erotettu
- + uusi struktuuri ei ole riippuvainen vanhasta eikä vanha uudesta
- miten vanhaa tunnelmaa saadaan hyödynnettyä sisätiloissakin vai voivatko sisätilat henkiä eri tunnelmaa?

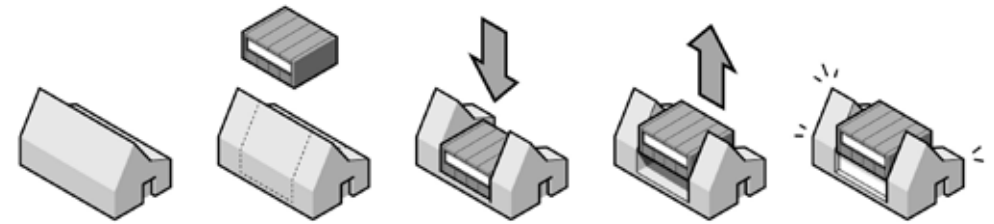
2.S(ch)austall
fnp Architekten
Ramsen, Saksa
kuva 38 weburbanist.com

Aiheen käsittelytapa 3.

- navettarakennus pyritään muuttamaan nykyarkkitehtuuriin ja uuteen tilaohjelmaan sopivaksi muuttamalla rakennetta ja arkkitehtuuria radikaalisti
- massoittelu on vapaata ja uusi massa erottuu vanhasta muodollaan
- + mielenkiintoinen arkkitehtuuri
- + ennakkoluulottomuus muodon etsimisessä ja massoittelussa
- rakennus mielletään enemmän uudeksi kuin vanhaksi
- rakennus voi muodostua kulttuurimaisemassa ja pihapiirissä kummajaiseksi

Referenssikohteiden avulla kartoitin, kuinka arkkitehdit olivat käsitelleet uuden ja vanhan yhdistämistä korjauskohteissaan. Niiden perusteella listasin kolme vaihtoehtoista lähestymistapaa uuden ja vanhan yhdistämisen problematiikkaan. Kauneimmin asia on mielestäni ratkaistu vaihtoehdossa kaksi, jossa rakennuksen ulkoinen hahmo ei ole muuttunut uuden osan lisäämisen myötä. Vanhan osan sisään lisättävä uusi osa on itsessään kantava ja lämmöneristetty, joten uusi tekniikka ei häiritse vanhaa osaa mitenkään ja se saa vanheta rauhassa. Vanha antaa puitteet uudelle osalle. Tämä aikaansaa sen, ettei uuden osan tarvitse rakenteellisesti olla raskas, sillä vanha suojaa uutta ulkoisilta rasituksilta.

3. House HanenDick
Jager Janssen Architecten
Eelde, Hollanti, 2007
kuva 29 www.jagerjanssen.nl

1. *Arkkitehtuuri ja olemassa olevat rakenteet.* Navettarakennuksen arkkitehtuuri muodostuu useista eri aikana tehdyistä kerroksista. Erikokoiset ikkunat ja materiaalit eivät muodosta visuaalisesti selkeää kokonaisuutta, mutta toisaalta ovat osa rakennuksen historiaa ja henkeä. Rakennuksen perusidea kantavista pilareista ja niihin tukeutuvista kattorakenteista on kuitenkin syytä säilyttää. Mikään nykyajan ohut levytetty seinä ei tunnu samalta kuin paksu umpitiilipilari tai -seinä. Tiilipilarit ja hirsiset väliseinät antavat rakennukselle sen ominaisen rytmin.

2. *Tilajako.* Eri toiminnot ovat ehdollistaneet nykyisen tilajaon. Rakennus jakautuu selkeästi neljään toiminnallisesti erilaiseen ja -arvoiseen osaan. Massiiviset hirsiseinät erottavat toiminnot toisistaan ja samalla toimivat myös kantavana rakenteena tukien kattokannattajia tukevia pystyhirsiiä. Alkuperäistä tilajakoa pyrin hyödyntämään ja sovittamaan ja hierarkisoimaan toimintoja ja eri tiloja vanhan tilajaon puitteissa.

3. *Mittasuhteet.* Mittasuhteet vaihtelevat rakennuksessa. Ihmisen mittakaava tuntuu selkeimmin alueilla, joissa välipohja rajaa tilan korkeussuunnassa. Yllätyksellisyyttä tuovat ne tilat, joissa välipohja puuttuu tai ne, joissa välipohjan päälle, ”ylisille”, pääsee ja mahtuukin kävelemään. Samaa yllätyksellisyyttä ja korkeusvaihteluita pyrin hyödyntämään myös uudessa suunnitelmassa.

4. *Materiaalit ja värit.* Alkuperäiset materiaalit, hirsi, tiili ja betoni ovat massiivisia ja rosoisia. Niissä on aistittavissa ajan voimakas vaikutus ja pinnan patinoituminen. Ihmisen kädenjälki näkyy käsin veistetyssä hirressä, kattokannattajien koristeveistetyissä päissä sekä itse poltetuissa tiilissä. Alkuperäiset

raiset pinnat ovat siten uniikkeja eikä teolliset käsittelyt voi niitä korvata. Uudet materiaalit tulee kuitenkin valita vanhoista erottuvaksi ja kontrastisiksi vanhojen materiaalien kanssa. Aikamme tapa käyttää rakennusmateriaalina esimerkiksi lasia suurina pintoina toimii kauniina kontrastina vanhoille massiivisille pinnoille. Tietty luonnonmukaisuus ja alkukantaisuus ovat oleellisia maaseuturakentamiselle, joten materiaalivalinnoissa pyrin huomioimaan luonnollisuuden. Kauniita hirsiseiniä on turha verhoilla modernilla kipsilevyllä tai tiiliseiniä lisäeristää pois näkyvistä. Peruseriaatteena on, että vanha saa näkyä, mutta uuden pitää luoda selkeä mielikuva tästä ajasta ja erottua sekä kauniisti korostaa vanhaa. Jotta rakenteellisuus ja eri tekstuurit korostuisivat, värityksen tulee olla neutraali. Ympäristö pihoineen ja peltoineen muodostaa värikästä vuodenaikojen mukaan vaihtuvaa taustaa. Sisätiloissa neutraali väritys tukee levollisuutta ja luonnonmukaisuutta.

5. *Valaistus.* Navettarakennuksessa on luonnostaan erilaisia valaistustilanteita. Tällä hetkellä puuttuva takaseinä avaa komean näkymän peltomaisemaan. Pihanpuoleiset pienet ikkunat taas luovat salaperäisyyttä. Niistä nähdään ulos, mutta ne suojaavat katsojaa näkymiseltä ulospäin. Lisäksi valoa siivilöityy kauniisti ulkopuolelta esimerkiksi harvan laudoituksen läpi navetan ylisillä tai suulin ovista. Illalla tunnelmaa ovat luoneet muutamat hehkulamput navetassa. Luonnonvalon ja tunnelmallisen keinovalon käyttö sekä erikokoiset valoaukot ovat siis luonteva osa rakennusta. Työtiloissa valaistus on toki suunniteltava aktivoivaksi ja tunnelmavaloa voimakkaammaksi. Eri valaistustilanteita voidaan kuitenkin hyödyntää työtilan valaistusta suunniteltaessakin.

6.3 SUUNNITTELUN TAVOITTEET

Toiminnalliset tavoitteet

Lähtökohtana on suunnitella uudiskäyttö niin, että koko navettarakennusta voidaan hyödyntää ja uusi käyttö on mahdollisimman aktiivista. Maallemuuton kasvaessa ja etätyömahdollisuuksien parantuessa päätin suunnitella vanhaan navettarakennukseen tilat asumiselle ja työnteolle niin, että tilojen käyttö on mahdollista ympäri vuoden. Ryhdyttäessä näinkin mittavaan kunnostusprojektiin on järkevää tehdä tarvittavat muutokset kerralla niin, että rakennuksen käyttö on mahdollista myös talviaikaan. Asunto suunnitellaan siten, että siellä on tarvittavat asuintilat kaksi- tai nelihenkiselle perheelle. Tämä vaatii kaksi makuuhuonetta tai nukkumisjärjestelyiden hoitamisen muuten, silloin kun maalle matkanneita vieraita, ystäviä, sukulaisia tai asiakkaita tarvitsee majoittaa. Toimintoihin kuuluu lepääminen, ruuan valmistus, oleskelu sekä peseytyminen ja wc. Saunaa ei mielestäni tarvitse suunnitella navettarakennukseen, sillä vanhassa Alituvassa on ennen sijainnut sauna ja se on kunnostettavissa. Ajatus erillisestä pihasaunasta sopii muutenkin paremmin työni ideologiaan. Työtilat suunnittelen niin, että niissä voi pyörittää omaa esimerkiksi suunnittelualan toimistoa, ajatellen että kyseinen kohde periytyy tulevaisuudessa juuri minulle. Työtiloissa tulisi mahtua työskentelemään kaksi ihmistä, tarvittaessa siis molemmat perheen vanhemmista. Tietokonetyöskentely ja säilytys ovat työtilan pääasialliset toiminnot. Asiakaspalveluammatit tarvitsevat lisäksi työtilan yhteyteen tai välittömään läheisyyteen tilan asiakastapaamisille. Tällaisessa tilassa voi tarvittaessa pitää palavereja tai presentaatioita asiakkaille. Mahdollisuuksien mukaan tilaa voi käyttää myös show-

roomina tai näyttelytilana, jolloin niissä voisi esitellä esimerkiksi omia töitä alaan liittyen. Kesäaikana tilassa olisi mahdollista myös hieman suuremman näyttelyn tai tapahtuman järjestäminen.

Visuaaliset tavoitteet

Visuaalisena tavoitteena on uuden ja vanhan erottaminen selkeästi toisistaan sekä rakennuksen status- ja arkkitehtonisen arvon kasvattaminen. Vanhan rakennuksen monipuolisuus, elämyksellisyys ja tilakokemuksen ainutlaatuisuus ovat muita lähtökohtia, joita pyrin hyödyntämään suunnitelmassani. Kaikki uusi pyritään suunnittelemaan minimalistiseksi, jotta vanha monimuotoinen rakennusosa korostuisi vanhan rinnalla. Siirtymä uuden ja vanhan välillä on tärkeä ja korostamisen arvoinen asia. Vanhan ja uuden osan välillä pyritään käyttämään kontrasteja materiaaleissa ja aukotuksissa. Rakennuksen vanhaan pihapiiriin avautuva julkisivu tulisi säilyttää ennallaan, jotta rakennus ei poikkeaisi pihapiirissä muista. Rakennuksen päädyissä ja pellolle avautuvassa julkisivussa sen sijaan on mahdollista tehdä muutoksia, mikäli ne nostavat rakennuksen arkkitehtonista arvoa.

Taloudelliset tavoitteet

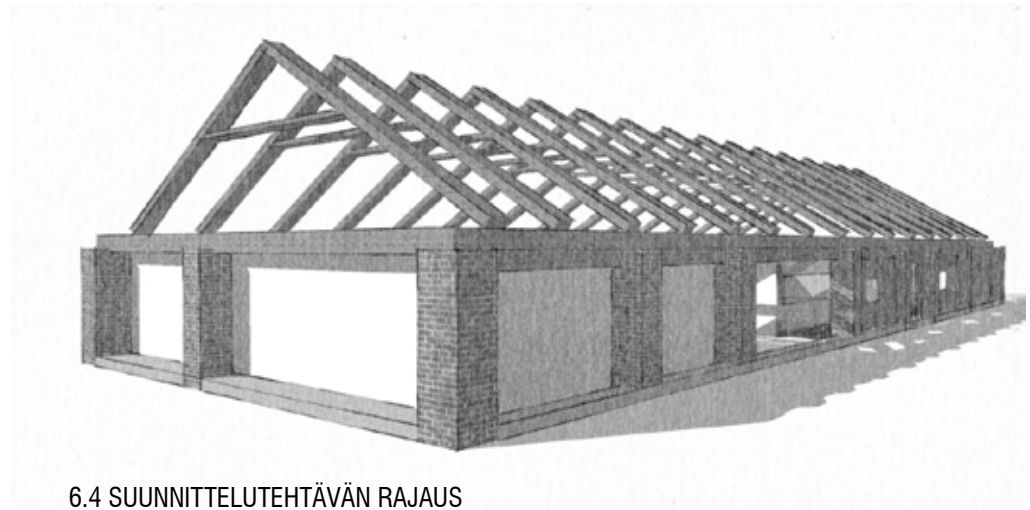
Lähtökohtaisesti korjausrakentamista pidetään uudisrakentamista kalliimpana. Korjausrakentamisessa käyttöön kelpaamattomien osien purkaminen muodostaa kuluja, joita uudisrakentamisessa ei tule. Toteutettaessa suunnitelmaa kustannusarvion tekeminen projektista olisi ehdotonta, jotta pystyttäisi arvioimaan projektin kannattavuutta. Kustannusarvion liittäminen osaksi

opinnäytetyötä olisi kuitenkin valtava projekti jo itsessään, joten sitä en liitä työhöni.

Maatilan omistajat omistavat yleensä paljon peltoa ja metsää, joista saadaan paljon käyttökelpoisia materiaaleja rakentamiseen. Niiden tarjoamia raaka-aineita esimerkiksi puuta, olkea ja savea tulisi voida hyödyntää rakentamisessa. Näin rakennusmateriaaleja ei tarvitsisi tuottaa ja tuoda kalliilla muualta vaan ne olisivat helposti saatavilla paikan päältä ja kuluja säästyisi. Rakennuksen lämmityskuluja voidaan pienentää esim. tekemällä osa tiloista puolilämpimiksi ja käyttämällä tulisijoja lämmityksessä. Lämmöntuotantomenetelminä voidaan harkita luonnon energiaa hyödyntäviä menetelmiä.

Ideologiset ja ympäristölliset tavoitteet

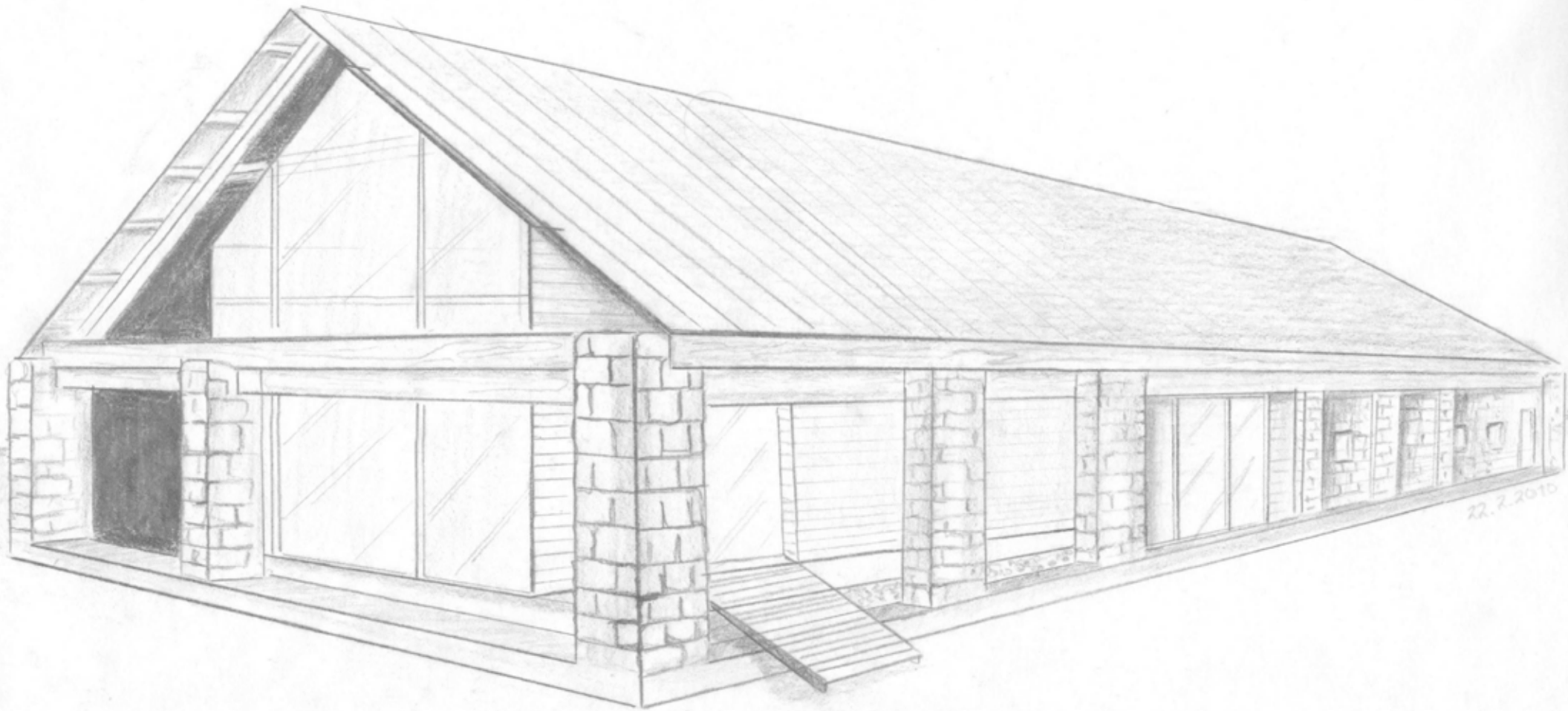
Suunnittelussa sovellan aiemmissa kappaleissa tutkimaani. Pyrin osoittamaan että vanhoissa rakennuksissa on paljon potentiaalia, jota voitaisiin hyödyntää monipuolisessa käytössä. Vanhan rakennuksen korjaamisen lähtökohtana on, että sen status- ja arkkitehtoninen arvo kohoavat. Vanhan rakennuksen kontrastisuutta, avoin-sulkeutunut, kevyt-massiivinen sekä korkea-matala, pyritään säilyttämään. Maaseudulle muuttavien ihmisten arvomaailmassa ekologisuus on tärkeässä roolissa. Suunnitteluratkaisuissa pyrin huomioimaan myös ekologisuutta esimerkiksi rakennusmateriaaleja ja lämmitysjärjestelmää suunnitellessani.

6.4 SUUNNITTELUKÄYTÖN RAJAUS

Kohde on sellainen, että toteutuessaan sen eri rakennusosien kunto olisi selvitettävä huolellisesti ammattilaisten kanssa ennen korjaustoimenpiteisiin ryhtymistä. Lisäksi suunnitteluun jouduttaisiin ottamaan mukaan rakennesuunnittelija ja LVI-suunnittelija. Oma pätevyyteni ei riitä suunnittelemaan näitä asioita ja vaikka näkemystä olisi, on parempi jättää suunnitelma periaatetasolle. Uuden ja vanhan osan liittymiseen rakenneratkaisuineen otan kantaa periaatetasolla. On tärkeää ymmärtää, mitkä asiat vaikuttavat uuden ja vanhan osan toimivuuteen ja mitkä ovat toimenpiteitä, joita uusi uusi käyttö edellyttää vanhalta rakennukselta. Rakenne- ja LVI-ratkaisujen tarkempi suunnittelu on kuitenkin parempi jättää alan ammattilaisille.

Tarkoituksena ei ole tehdä detaljitarkkaa korjaussuunnitelmaa vaan pyrkiä osoittamaan tilojen mahdollisuudet monipuolisessa käytössä. Kunnostuskohhteessa suuri osa suunnittelusta tapahtuu vasta konkreettisen kunnostuksen yhteydessä. Näin ollen suunnitelmani on periaatetasoinen. Suunnitelmassa käsittelen asumis- ja työskentelytilaan olennaisesti liittyvät toiminnot ja niiden sijoittumisen tiloihin. Asiakastapaamis- ja näyttelykäyttöön tarkoitettusta monikäyttötilasta esitän ideatasolla sen eri käyttösovellukset. Tunneltamaan erityisesti vaikuttavan valaistussuunnitelman esitän omina piirustuksinaan, samoin kuin irtokalustesuunnitelman. Ovi- ja lasipintojen tarkemman määrittelyn sekä varusteiden etsimisen rajaan sen sijaan työni ulkopuolelle. Pyrin esittämään suunnitelman pääasiallisesti periaatteellisin rakenneleikkauksin, joissa esitän seinäpintojen käsittelyt materiaaleineen. Lisäksi konkretisoin suunnitelmani 3D-mallinnuksin.

7 Suunnitteluprosessi

7.1 MOODMAP

AVOIN MAISEMA

-

MAASEUDUN HILJAIKUUS

-

LUONTO

-

VUODENAIKOJEN VAIHTUMINEN

30

31

32

kuvat 30,31 www.vastavalo.fi kuva 32 <http://tassu.kapsi.fi/blog/category/media/image/>

SIIRTYMÄ

-

POLKU

-

MITTAKAAVAN VAIHTELU

-

MATERIAALIEN AUTENTTISUUS

-

HAPTISUUS

33

34

35

36

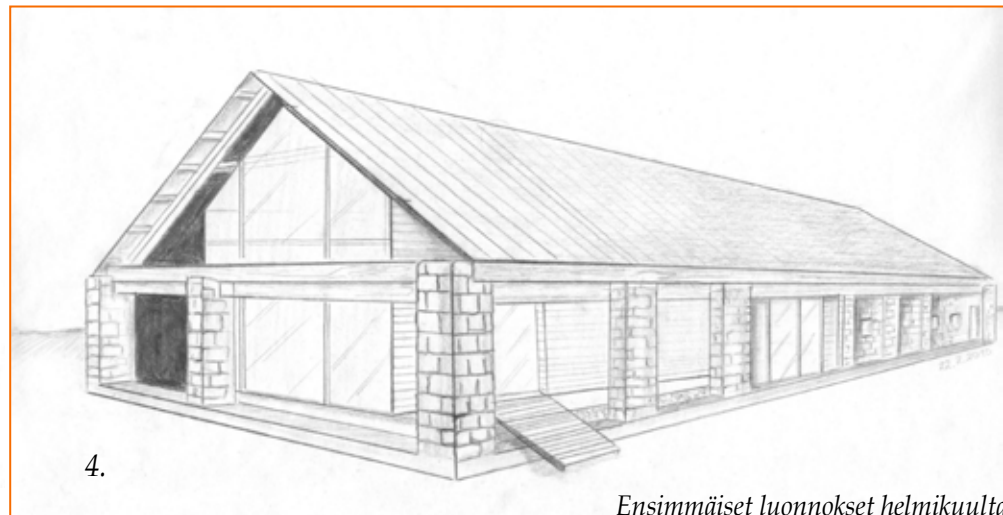
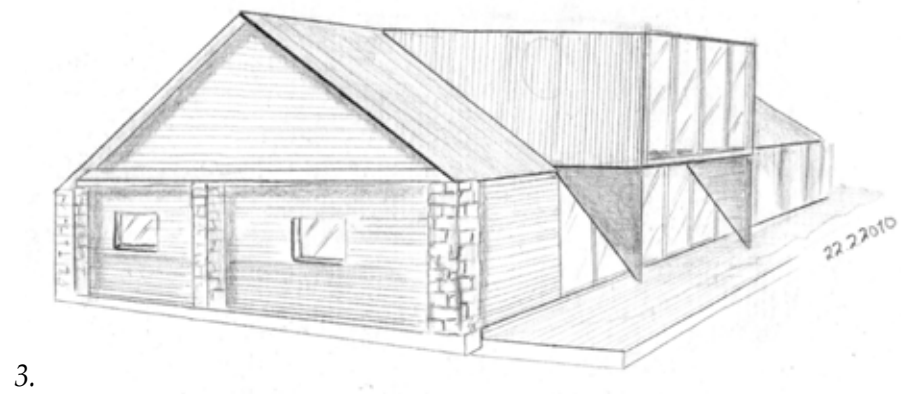
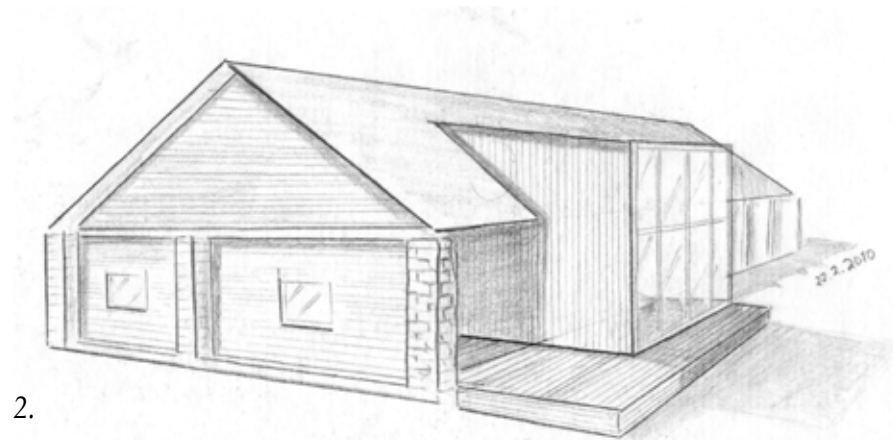
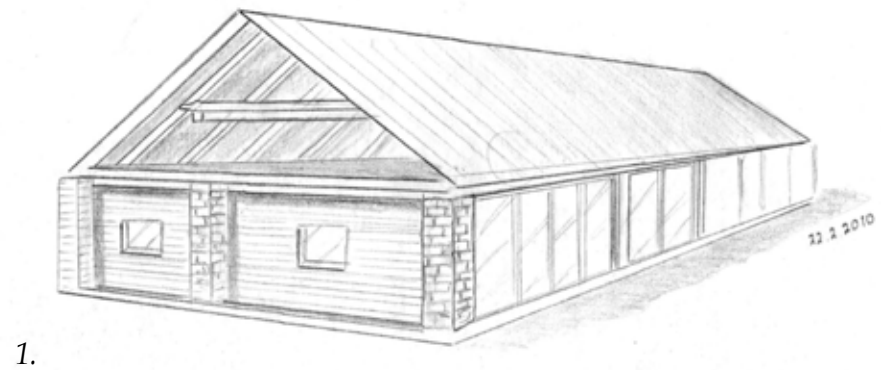

37

kuvat 33, 34, 35 www.vastavalo.fi
kuva 36 <http://plaza.fi>
kuva 37 <http://edu.ouka.fi>

7. SUUNNITTELUPROSESSI

Ensimmäiset luonnokset helmikuulta.

Suunnitteluprosessi alkoi syksyllä 2009. Aluksi ideana oli tehdä sisätilasuunnitelma vanhempien omistaman maatilan päärakennukseen arkkitehtitoimiston hoitaessa rakennuksen pääsuunnittelun. En vielä kokenut että olisin pystynyt näyttämään koulussa oppimaani monipuolisesti. Toisen aihe-seminaarin jälkeen suunnittelutyön kohteeksi varmistui tilan navettarakennus ja uudiskäyttösuunnitelman tekeminen siihen, mikä jo aiheena oli huomattavasti haastavampi ja kiinnostavampi. Tämän jälkeen aloitin suunnittelutyön tosissani. Mittasin huolella olemassaolevan rakennuksen ja piirsin mittausteni pohjalta nykytilanetta vastaavat piirroukset ja tein silmämääräistä kuntoarviointia.

7.2 ARKKITEHTUURI

Aloitin luonnostelun rakennuksen julkisivuista melko ennakkoluulottomasti. Mietin käsin luonnostelemalla eri vaihtoehtoja hyödyntää vanhaa rakennetta, kasvattaen kuitenkin sen arkkitehtonista arvoa lisäämällä jotain uutta.

Luonnos 1. keskittyy säilyttämään vanhan navettarakennuksen ennallaan. Puuttuva seinä pellon puolella on korvattu lasipinnoilla. Maaseutumaisema avautuu ehjänä näkymänä sisätilaan. Tiiliseinän päällä oleva laudoitus on purettu ja korvattu lasiseinällä. Kattorakenteet paljastuvat näin rakennuksen ulkopuolellekin.

Luonnos 2. keskittyy hyödyntämään vanhan navetan korkeutta tehokkaasti. Yläkerta on avattu sivusta ja vanhasta osasta ulostyöntävä lasikuutio tuo lisää käyttötilaa navetan ylisille ja avartaa näkymää pellolle. Kuutiomuoto erottuu selvästi vanhan rakennuksen harjakattoisesta hahmosta.

Luonnoksessa 3. yläkerta on avattu sivusta samoin kuin luonnoksessa 2. Moderni lasikuutio työntyy ulos vanhasta rakennusosasta ja se on nostettu välipohjan päälle. Navetan mittasuhteet säilyvät ja riittävän korkea käyttötilaa saadaan ylisillekin. Omilla ”jaloilla” seisova kuutio muodostaa dynaamisen sommitelman vanhan rakennuksen vakaan hahmon kanssa.

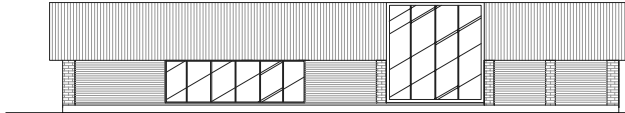
Luonnoksessa 4. rakennuksen pääty on avattu kokonaan. Uusi rakennus sijaitsee selvästi irti vanhasta rakennusosasta sijaiten tämän sisällä, jolloin vanhat tiilipilarit hirsikertoineen jäävät uuden osan ulkopuolelle. Uudessa rakenteessa hyödynnetään lasipintaa kontrastina vanhalle. Lasi ikään kuin aineellistaa tiilipilareita ja vanhoja hirsiseiniä entisestään. Myös näkymät ympäröivään maalaismaisemaan aukeavat tällä tavalla hienosti.

Pidin arvokkaimpana ajatusta luonnoksessa 4. vaikka se ei ollutkaan juolahdannut mieleeni ensimmäisenä. Se, että uusi rakennusosa sijaitsisikin konkreettisesti vanhan rakennuksen sisällä, eikä ollut kosketuksissa vanhaan edusti mielestäni uutta ajattelua uuden ja vanhan yhdistämisen problematiikassa. Ymmärsin että tällä ratkaisulla minun ei tarvitsisi koskea vanhaan osaan juurikaan, eikä lisäeristäminen peittäisi vanhan patinoituneen pinnan kauneutta. Pidin myös siitä, että maaseuturakennukselle tyypillinen harjakattoinen hahmo säilyi muuttumattomana, eikä moderni lisäys pilannut sitä. Se että uusi rakenne paljastuisi julkisivuissa avattujen päätyjen kautta, tuntui myös arvokkaalta ajatukselta. Pihan puoleisen julkisivun saisin tällä idealla säilytettyä kutakuinkin ennallaan. Seuraavan aukeaman julkisivututkielmat puoltavat päätöstäni jatkaa ajatuksesta luonnoksessa 4.

*talouspihaan
koiliseen*

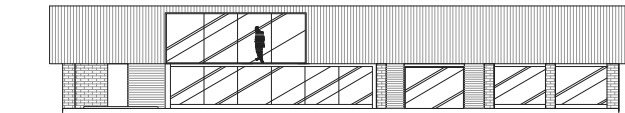
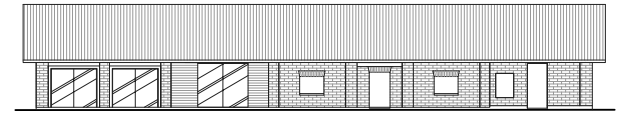
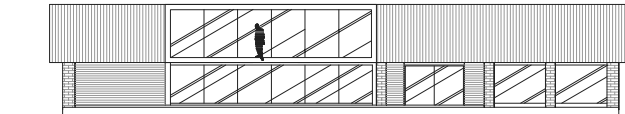
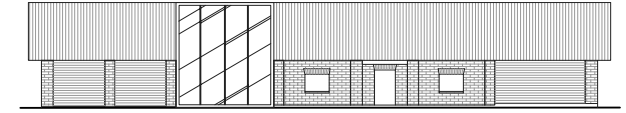
*peltoaukealle
luoteeseen*

*tielle/puutarhaan
lounaaseen*

*asuinpihaan
kaakkoon*

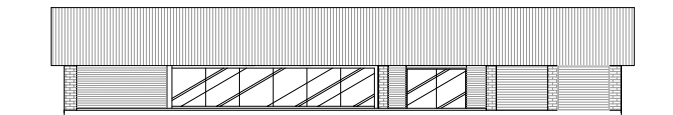
Vasemman sivun luonnokset keskittyvät laajennusosan tekemiseen. Rakennuksen harjakattoisen hahmon rikkoutuminen häiritsee kuitenkin enemmän kuin lisätilan saaminen toiseen kerrokseen. Oikean sivun luonnoksissa navetan julkisivujen laudoituksia on avattu, mutta rakennuksen hahmo pysyy muuttumattomana. Uusi ja vanha yhdistyvät modernisti mutta innovatiivisesti parhaiten viimeisessä julkisivusarjassa. Rakennuksen tien (ja lounaan) puoleista päätyä on avattu runsaasti. Julkisivu pihapiiriin säilyy melko samanlaisena.

Taloussihaan puoleinen pääty paljastaa myös vanhan sisällä olevan uuden rakenteen. Julkisivu pellolle päin avaa näkymän sisältä kohti peltomaisemaa. Suuri lasipinta-ala toimii kontrastina pihan puoleiselle julkisivun pienille ikkunoille. Ilta-auringosta voidaan nauttia luoteeseen suunnatulta terassilta.

*talouspihaan
koiliseen*

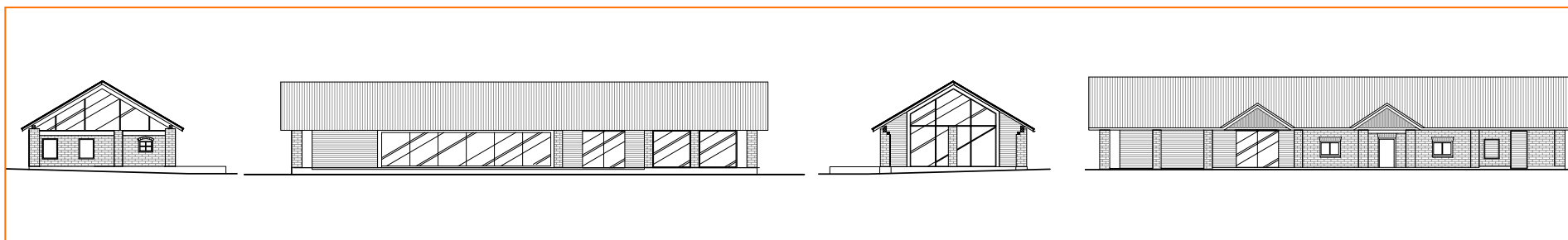
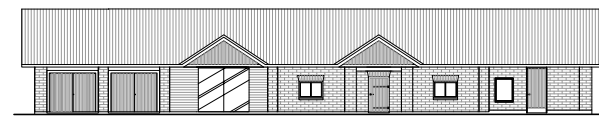
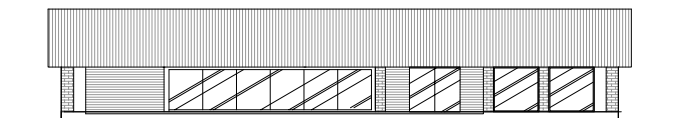
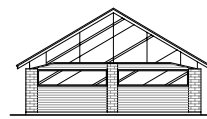
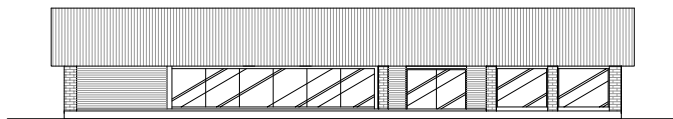
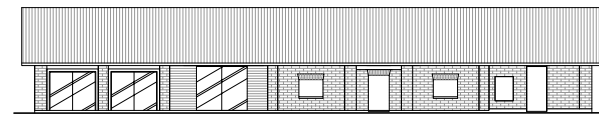
*peltoaukealle
luoteeseen*

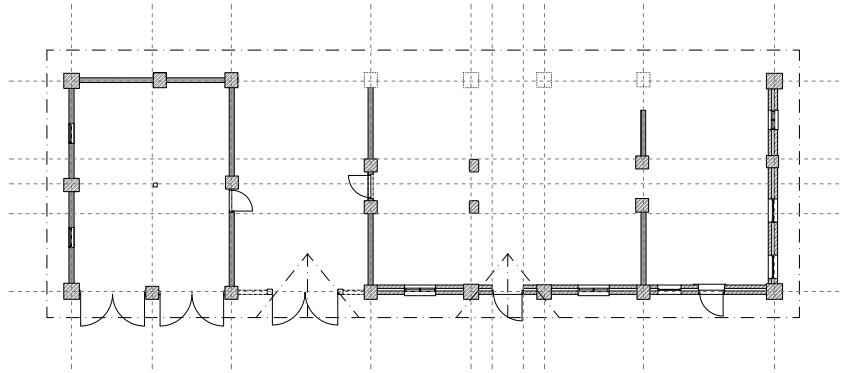

*tielle/puutarhaan
lounaaseen*

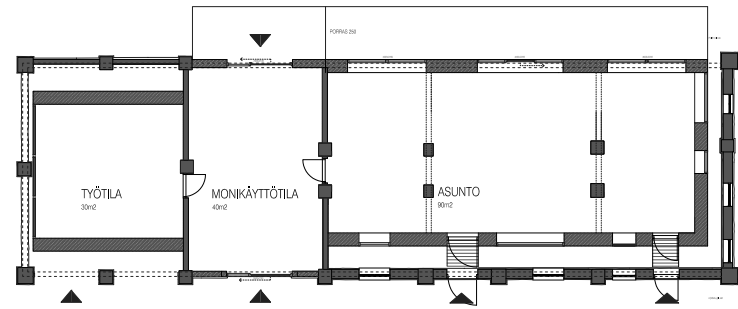

*asuinpihaan
kaakkoon*

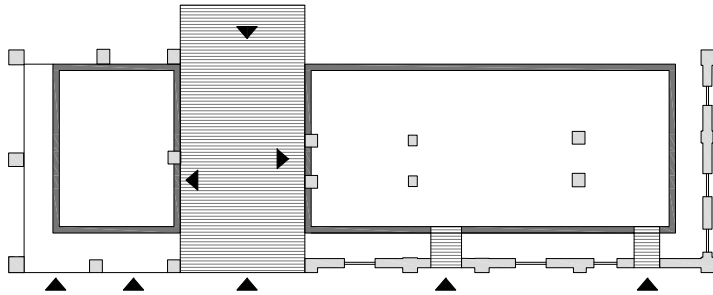

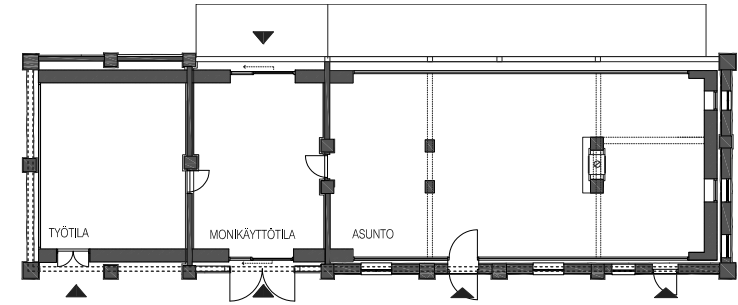
1. Alkuperäinen tilanne

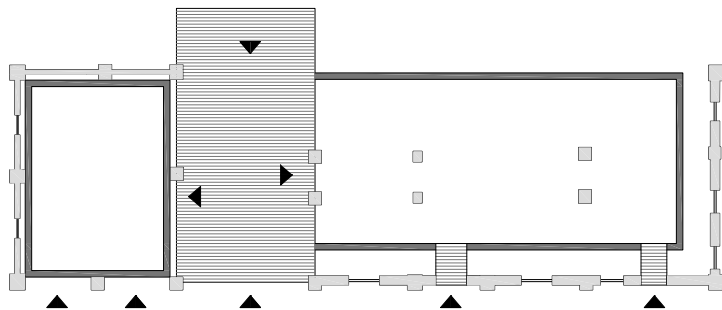
4.

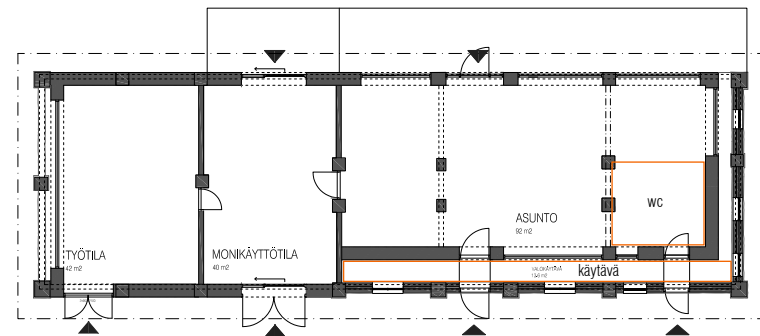
2.

5.

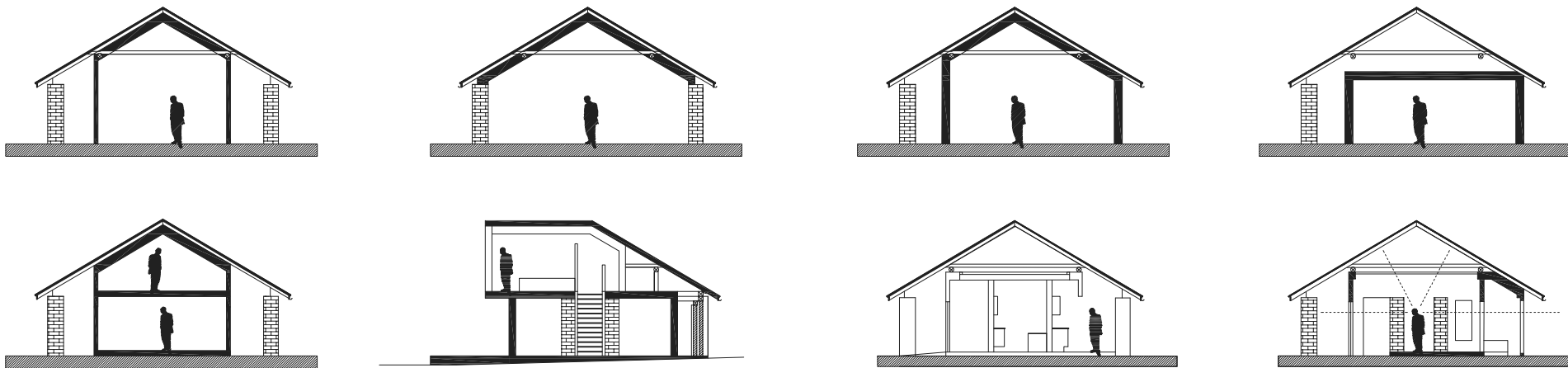

3.

6.

Massahahmotelmia tammikuu, helmikuu.

7.3 TILAOHJELMA

Alotin tilaohjelman hahmottelun julkisivupohdintojen jälkeen, kun rakennuksen ”suuret linjat” olivat hahmottuneet. Päätettyäni tehdä uuden osan ikäänkuin vanhan rakenteen sisään oli seuraavana kysymyksenäni, kuinka rajaisin uuden rakenteen vanhan sisään ja kuinka se vaikuttaisi sisätiloihin. Alussa ideana oli suulin osuuden kokonaan avaaminen katetuksi ulkotilaksi ja sisärakenteen rakentaminen vanhan tallin ja navetan kohdalle (kuvat 2 ja 3). Julkisivut olisivat kuitenkin rikkoontuneet tästä ajatuksesta, suulin jäädessä avoimeksi. Vanhat hirsiväliseinät jäisivät lisäksi sään armoille. Pohdin myös kuinka paljon uutta rakennetta tulisi vetää vanhan sisään. Luonnos 4 kuvaa tilannetta, jonka esittelin luonnosseminaarissa. Idean kannalta arvokasta olisi ollut uuden rakenteen vetäminen reilusti kauttaaltaan vanhan sisään (kuva 5). Tämä olisi kuitenkin pienentänyt sisätiloja. Lisäksi täytyy muistaa, että vanhan puretun takaseinän paikalle olisi joka tapauksessa täytynyt rakentaa uusi kannatus vanhalle katolle entisen paikalle.

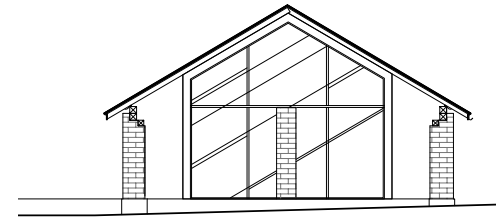
Lukuisten välivaiheiden kautta päädyin ratkaisuun, jossa uudet ulkoseinät tehtäisiin vanhojen paikoille niin, että vanhasta ulkoseinärakenteesta jäisi jäljelle vain tiilipilarit, jotka toimivat kantavana rakenteena, sekä tiiliseinät niiltä kohdilta kuin niitä oli. Päätös oli viisas sillä muistin kuntoarviosta vanhojen hirsialajuoksujen olevan lahot. Takaseinän puolella katto saataisiin kannatet-

tua uuden seinärakenteen sisältä. Uusi rakenne jätetään irti vanhoista tiiliseinistä niin, että väliin jää reilu vyöhyke kulkemiselle ja valaistukselle. Seinää aukotetaan niin, että vanha tiiliseinä voidaan nähdä uuden osan sisältä (kuva 6). Tämä on mielenkiintoinen asia tilakokemuksen kannalta. Vanhan osan sisälle sijoittuvien seinien aukotus sijoittuu vanhan tiiliseinän aukoituksen kohdalle niin, että tiiliseinän pienistä ikkunoista on mahdollista nähdä ulos. Tämä kuitenkin sellaisella poikkeuksella, että wc:n ikkunaa siirsinkin alkupe- räisestä hieman vasemmalle, jotta pihalta ei suoraan nähtäisi wc:ssä istujaa. Uusi ja vanha nähdään samaan aikaan välikäytävässä, joka toimii tarvittaessa tuulikaappina vanhan ja uuden osan välillä, siirtymätilana, mahdollisena kapeana yllätyksellisenä galleriatilana tai esimerkiksi kylmäsäilytykseen kel- larin tapaan. Käytävä toimii ikään kuin välittävänä elementtinä siirryttäessä uudesta vanhaan.

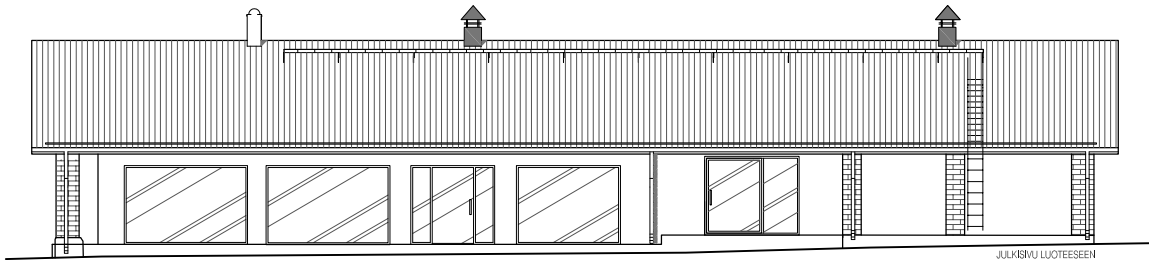
Pohdin melko pitkään tilan korkeutta (yllä olevat luonnokset). Olisiko järkevää tehdä uusi rakenne kattoon asti, vai jättää se reilusti vain yhden kerroksen korkuiseksi, jolloin uusi rakenne ei koskettaisi ollenkaan kattorakenteita. Tutkin eri korkeuksia ja niiden vaihteluita navettarakennuksen eri tiloissa. Tulin kuitenkin lopulta siihen tulokseen että olisi viisainta eristää uusi rakenne kattoon asti, jolloin tila tulisi hyödynnettyä kokonaan ja yläkertaa saataisiin tarvittaessa käyttöön.

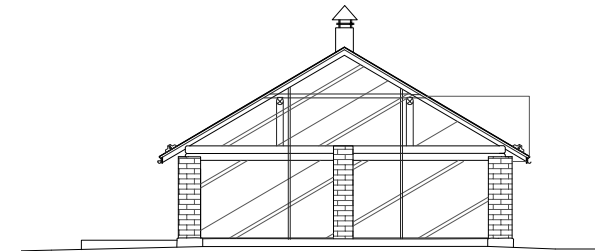
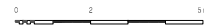
1.

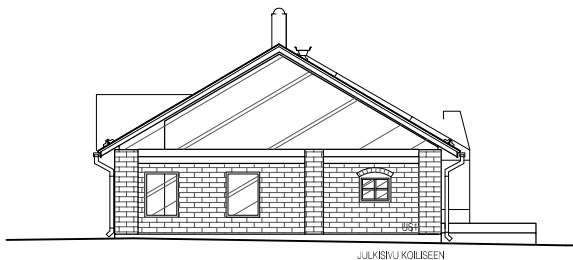
5.

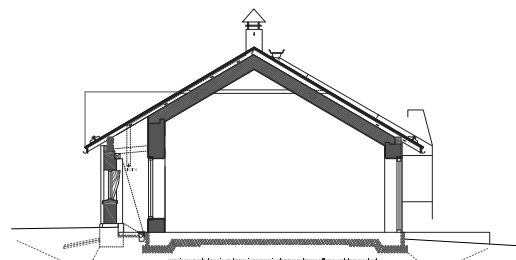
2.

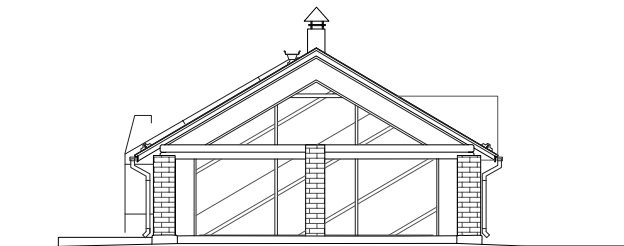
6.

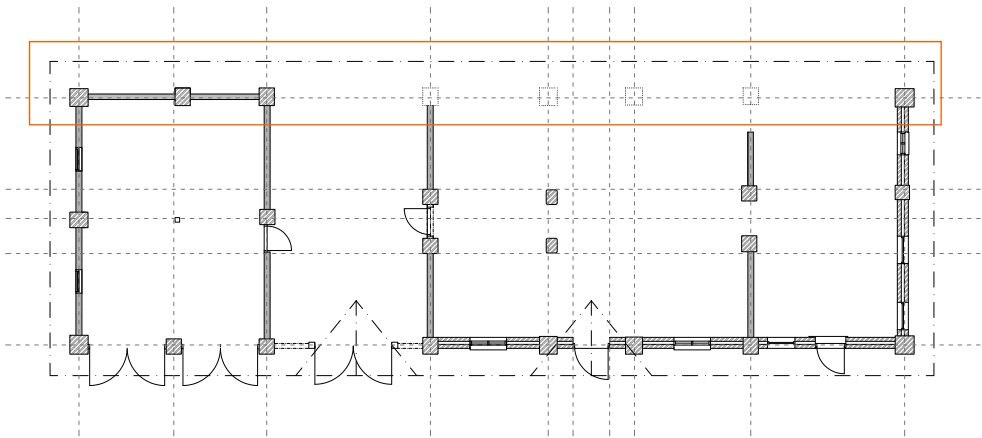
3.

4.

7.

8. Alkuperäinen pohja

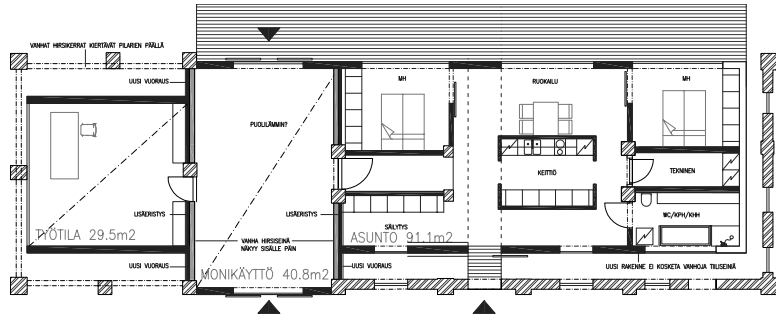
Pohjaratkaisun tarkennuttua julkisivutkin tarkentuivat ja saivat lopullisen muotonsa.

Jätin uuden rakenteen hieman irti vanhoista tiilipilareista myös luoteen puoleisessa päädyssä (kuvat 5,6,7). Näin vanhat tiilipilarit ja hirsikannattajat jäisivät uuden rakenteen ulkopuolelle. Tuomalla rakennetta sivuilta seinärakenteen vahvuuden verran sisäänpäin niin, etteivät ikkunat alkaisi aivan vanhojen seinien reunoilta (kuva 6), saadaan aikaan illuusio siitä, että seinärakenne olisi myös sivuilta irti päädyssä. Tämä ratkaisu jäntevöittää uutta rakennetta (kuva 7).

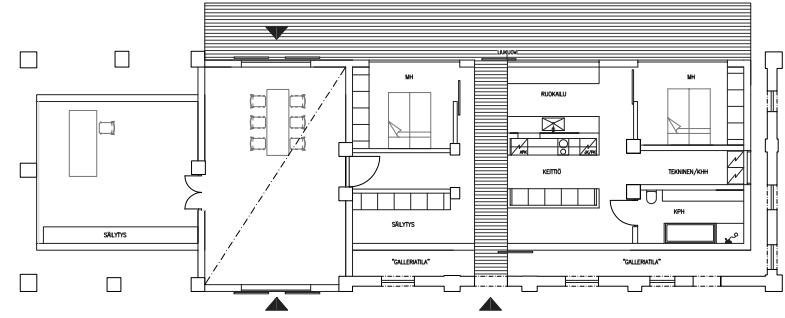
Luoteen puoleinen julkisivu pellolle päin on avoin (kuva 2). Lasipinta-alaa on paljon, jotta vanhan ja uuden välille saataisi selvä kontrasti. Ikkuna-aukoto tuo muistumia vanhoihin tiilipilareihin (kuva 8). Siinä, missä ennen oli pilari on nytkin seinänpätkä, jonka sisälle saadaan piilotettua tukirakenteita, vaikka lasiseinä voisi olla itsessäänkin kantava. Näin vanha pilarijako on vielä tunnistettavissa pellon puoleisesta kokonaan uudesta julkisivusta. Maisemikkunat sijoittuvat puretun seinän paikalle. Lasipinta tekee seinästä osittain aineettoman, joka heijastaa ympäröivää maisemaa. Läpinäkyvyys luo illuusion seinän puuttumisesta. Näin rakennukseen jää ainakin ajatuksen tasolla muisto puretusta takaseinästä.

Kaakon ja pihan puoleinen julkisivu muuttuu kaikkein vähiten (kuva 1). Raju muutos ei olisi soveltunut enää maatilan pihapiiriin, johon julkisivu avautuu. Vanhat autotallin ja ladon ovet korvataan uudella seinällä ja ovilla, jotka sijoittuvat vanhojen paikalle. Koilisen puoleinen julkisivu (kuva 3) avataan myös päädyssä, josta voidaan nähdä tiiliseinän sisällä oleva uusi rakenne. Päädyn purettu laudoitus korvataan lasilla, joka estää lumen ja veden pääsyn rakenteen sisään.

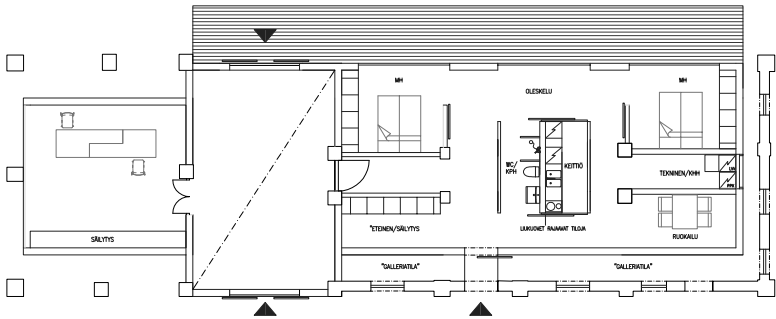
Valitsin uudeksi julkisivumateriaaliksi valkoisen kalkkisementtirappauksen, joka sopii vanhan punatiiliseinän pariksi erottuen siitä kuitenkin kauniisti ja modernisti. Vanha peltikatto maalataan punaiseksi, jolloin se soveltuu pihan muihin punakattoisiin rakennuksiin. Uudet ikkunanpuitteet tehdään alumiinisina, jolloin ne erottuvat selvästi vanhojen ikkunoiden puupuitteista ja kestävät säätä paremmin.

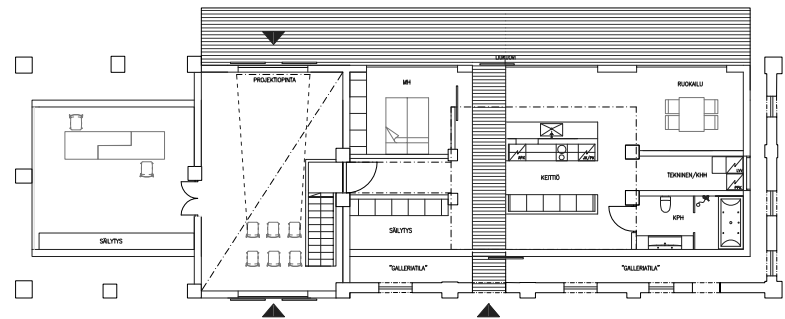
1.

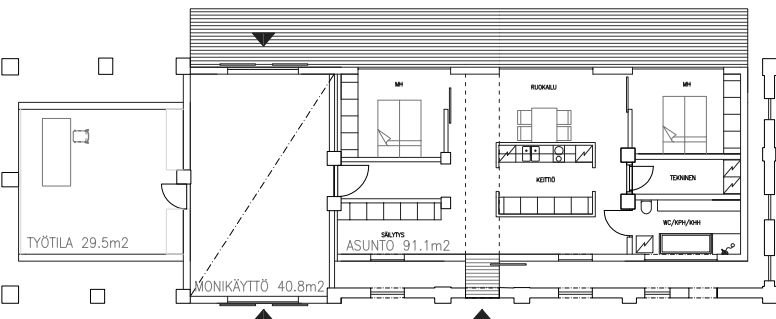
4.

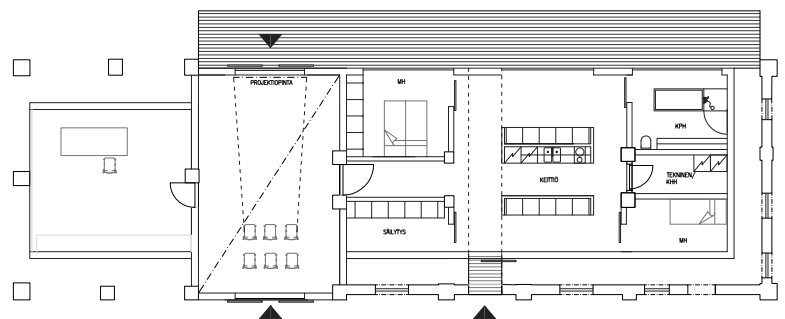
2.

5.

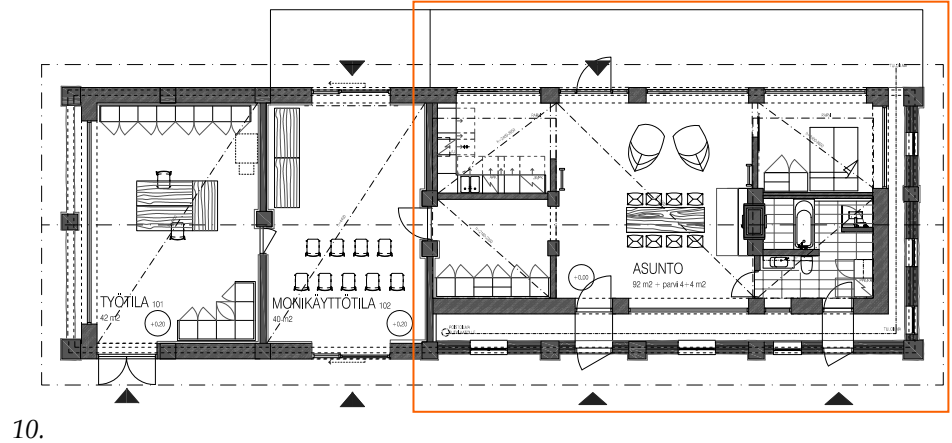
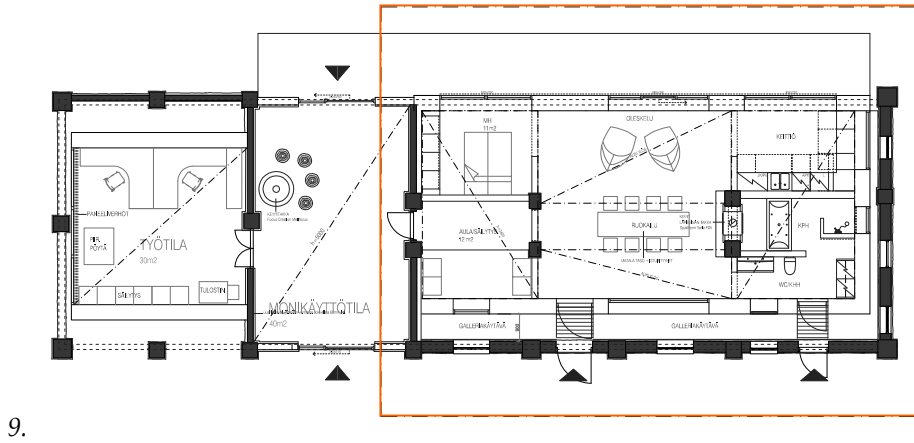
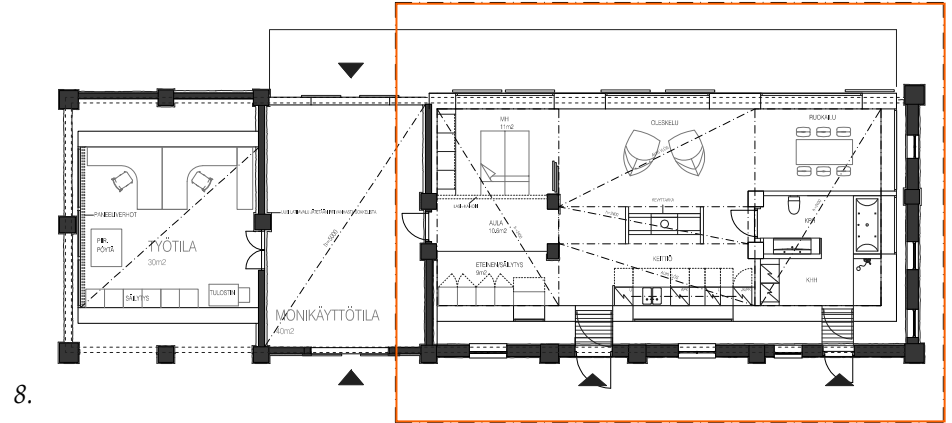
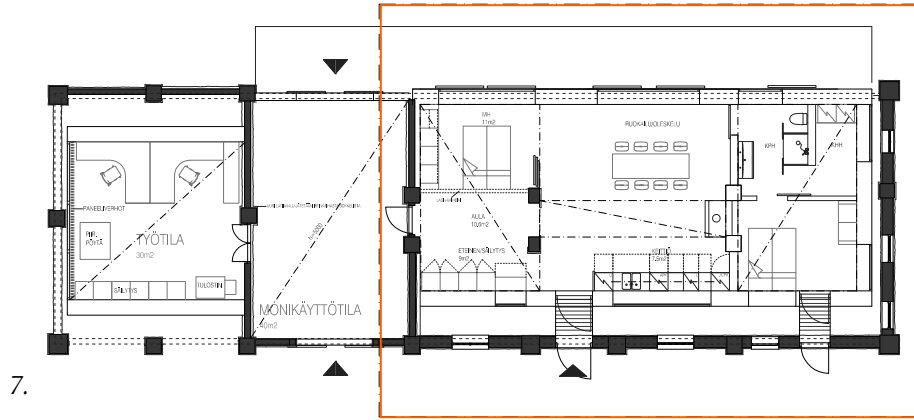

3.

6.

Pohjaluonnoksia

Ks. edellisen aukeaman luonnokset.

Päätettyäni tehdä vanhaan navettarakennukseen tilat asumiselle ja työnteolle tilajaon suuret linjat hahmottuivat nopeasti. Koska työskentely ja rentoutuminen ovat luonteeltaan erilaisia, ne oli mielestäni erotettava toisistaan niin että jonkinlainen siirtymä asunnosta työhuoneelle on mahdollista. Toimintoja ei sotketa keskenään, vaan työhuone on työskentelyä ja asunto lepäämistä ja rauhoittumista varten. Olemassa olevat väliseinät muodostavat selkeän tilajaon ja rajaavat navettarakennuksesta eritunnellaisia tiloja. Vanha väliseinäjako oli rakenteellisista syistä säästettävä, sillä väliseinät tukivat kattorakennetta. Asuminen vaatii kahden hengen toimistotyötä enemmän tilaa, joten oli luontevaa sijoittaa asumistilat vanhaan navettaan, karjakeittiöön ja sikalaan. Työnteolle sopiva tila muodostui vanhaan talliin. Tämän ajatuksen myötä asuminen ja työnteoko saatiin selvästi erotetua toisistaan ja neliömäärät olivat molempiin toimintoihin sopivia. Tilaohjelman laajennuttua suuliin, suunnittelin siitä monikäyttötilan, joka voisi tarpeen mukaan toimia useammassa eri käytössä. Siellä voitaisiin järjestää kesäaikaan näyttelyitä, tai sitä voisi käyttää työtilan jatkeena presentaatio ja kokouskäytössä. En ajatellut missään vaiheessa sijoitavani suulia osaksi asuintilaa, sillä koin että suulin läpikuljettavuus ja hallimaisuus, tietty siirtymä ja avoimuus olisi hyvä säilyttää. Suulista pääsi ennen ajamaan heinäkärriyllä läpi, joten oli luontevaa säilyttää läpikuljettavuus. Vanhat hirsiväliseinät jakoivat työtilan ja monikäyttötilan. Tämän jälkeen enemmän miettimistä vaati toimintojen sijoittaminen asuntoon.

ASUNTO

Asunnon tilajako hahmottui rakenteellisista perusteista. Uudet väliseinät rakentuvat niille paikoille, josta vanhat väliseinät olivat kannattaneet kattoa. Näin asunnon pohjakaava jakaantui kolmeen kenttään. Asunto sijoittui yhteen kerrokseen ja kaksi makuuhuonetta sijoittuivat kolmijaon reunoille (kuvat 1-4). Keittiö sijoittui tilan keskelle omaan blokkiinsa (kuvat 1-6). Aluksi asunnossa oli erillinen tekninen tila ja kylpyhuone jäi ahtaaksi. Keskelle jäi paljon hyödyntämätöntä tilaa ja käytäviä muodostui paljon (kuvat 1-6). Kokeilin monia vaihtoehtoja ennen kuin siirryin poistamaan ylimääräiset väliseinät tilan keskeltä. Näin keskelle muodostui suuri avoin vyöhyke, jolle kokeilin sijoittaa lähinnä keittämisen, syömisen ja oleskelun vaatimat tilat (kuvat 7,8). Keittiö jäi kuitenkin aivan liian pieneksi ajatellen pienen perheen tarpeita (kuvat 7,8). Myös idea siitä, että asunnosta näkisi samaan aikaan sekä peltomaiseman, että vanhan tiiliseinän kärsi keittiön vaatiessa seinäpinta-alaa paikasta, joka olisi otollista vanhan tiiliseinän paljastamiselle. Pohdittuani ratkaisuja pitkään, päätin että olisi viisaampaa siirtää makuutiloja parvelle, huonekorkeus kun riittäisi hyvin makuuparville. Tällä ratkaisulla sain keittiön sijoitettua vielä hyvin sisäänkäynniltä saavutettavaan paikkaan toisen makuuhuoneen paikalle (kuvat 9,10).

En kokenut tarpeelliseksi sijoittaa navettarakennukseen perinteisiä maaseudun

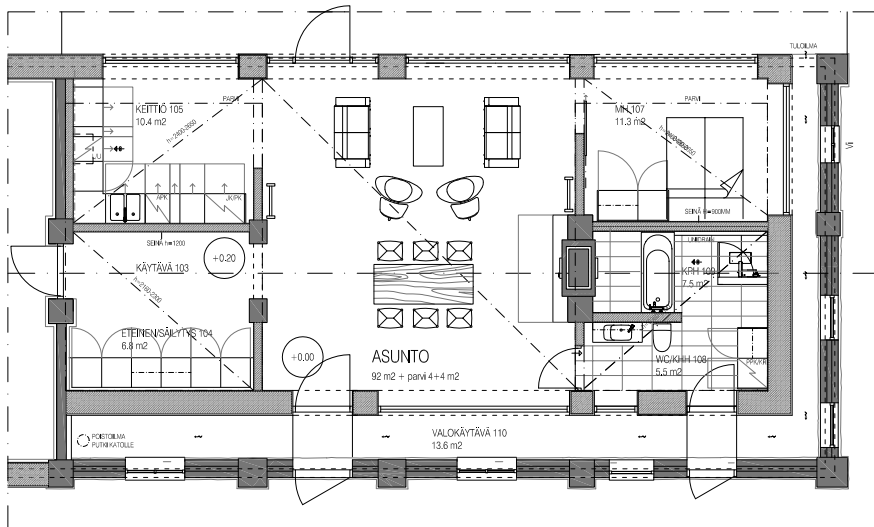
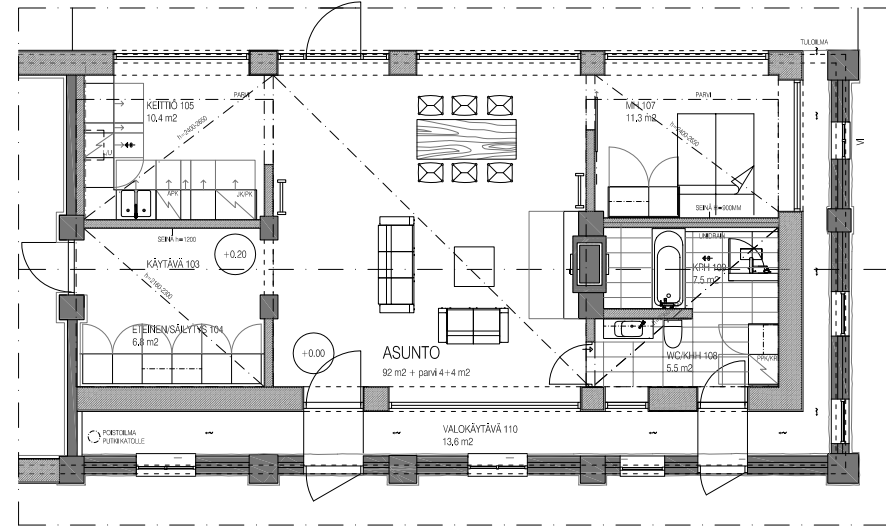
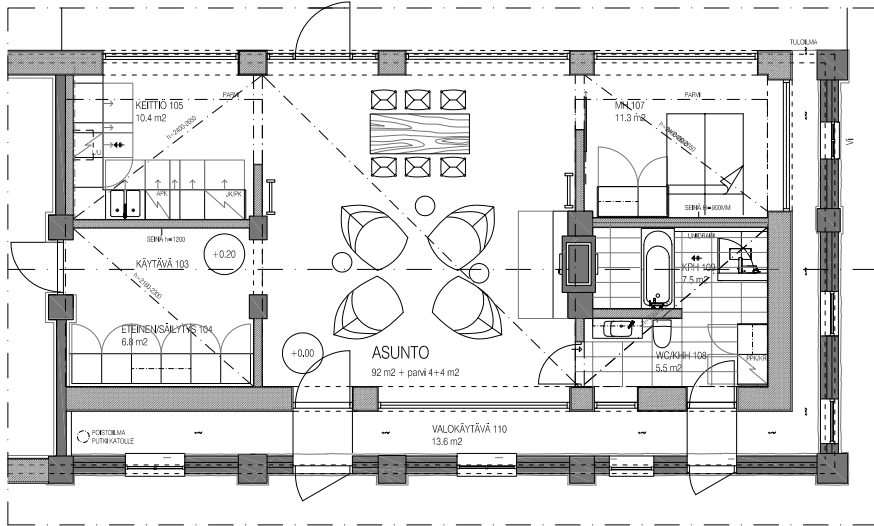
keittiöratkaisuja puuhelloineen ja leivinuuneineen, sillä tilan päärakennuksesta löytyvät jo molemmat. Moderni ilmava ratkaisu ilman yläkaappeja tuntui paremmalta. Olohuone-ruokailutilasta tuli keittiön pois siirtämisen jälkeen reilu ja ajatus vanhan tiiliseinän näkemisestä vahvistui, kun seinäpinta-alaa vapautui ikkunoiden käyttöön (kuvat 9,10). Ratkaisulla löysin myös varaavalle takalle luontevan paikan tiilipilareiden välistä. Nukkumiskäyttöön parviratkaisu ei välttämättä toimi jokapäiväisenä vaihtoehtona, mutta ajatellessani vieraiden majoittamista ja väliaikaista nukkumista, se tuntui toimivalta ajatukselta. Parvelle kiivetään puisia parvitikkaita pitkin, jotka kiinnitetään koukkuihin, jotta ne saadaan tarvittaessa siirrettyä pois tieltä. Parvelle rakennetaan lasikaide käyttäen suorakulmaisia teräsputkia, joihin lasi kiinnittyy erityisten lasihelojen avulla. Käyttämällä lasia kaiteessa, parven kokonaisilme säilyy kevyempänä kuin tekemällä kaide esimerkiksi puusta. Lasina käytetään 5+5 mm karkaistua ja laminoitua lasia. Teräsrakenne kiinnitetään välipohjarakenteen kantaviin palkkeihin.

Siirrettyäni teknisen tilan pois asunnosta, tilaa vapautui suuremmalle kylpyhuoneelle (kuvat 9,10). Takan sijoittuminen tiilipilareiden väliin ja märkätilojen sijoittaminen entisen karjakeittiön paikalle, mahdollisti takan hyödyntämisen myös kylpyhuoneessa. Varaava massa lämmittää näin tehokkaasti kylpytilaa ja rakenteisiin upotettavassa ammeessa vesi pysyy kauan kuumana. Lisäksi takkaa voi kiinteän luukun läpi ihailia myös kylpyammeesta, mikä

on todellista luksusta. Suunnittelin varaavan takan valmiin energiasydämen ympärille. Lasiluukku on melko pieni ja kylpyammeessa istuja istuu hieman suuluukku korkeammalla. Näin ammeessa kylpijää ei suoraan nähdä olohuoneen puolelta. Säilytystilaa ratkaisussani on verrattain vähän, vaikka asunnossa onkin reilun kokoinen eteistila säilytyskalusteineen. Täytyy kuitenkin muistaa, että pihapiirissä on paljon muita rakennuksia, jotka tarjoavat runsaasti tilaa säilytykseen.

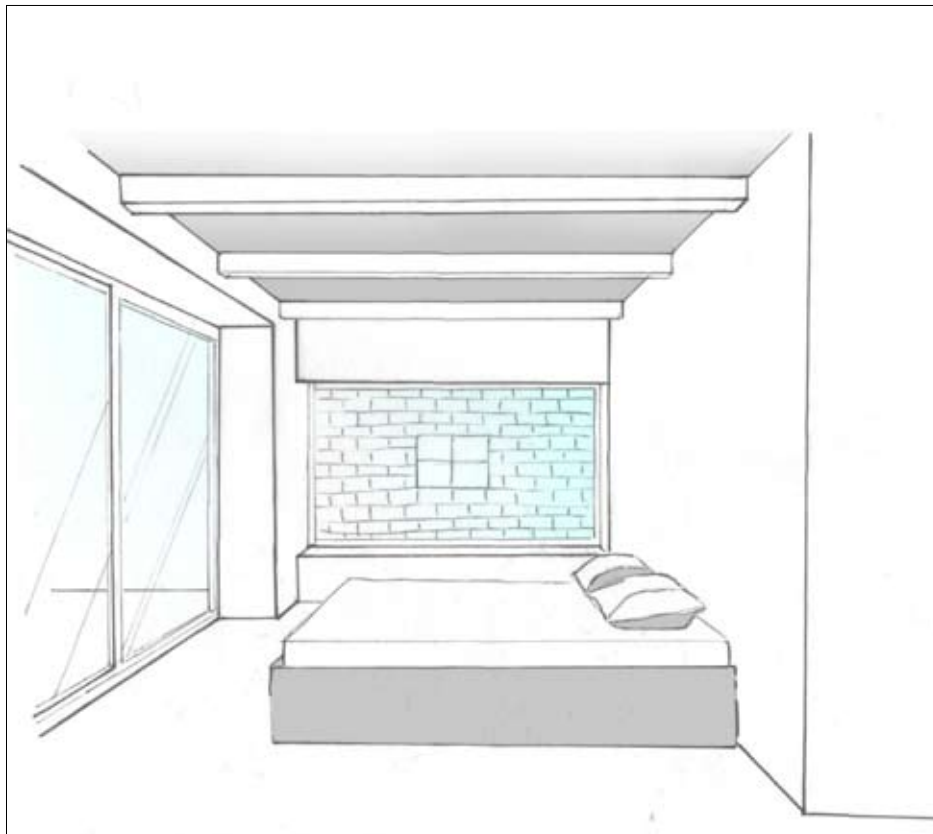

Näkymä olohuoneesta parvelle.

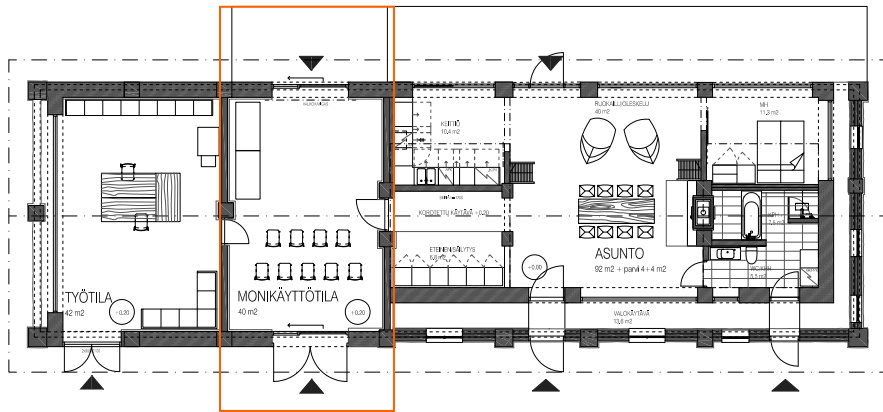
Tarkastelin asunnon suuren olo- ja ruokailuhuoneen kalustettavuutta. Tilaan mahtuu hyvin kuuden tai kahdeksan hengen ruokailuryhmä. Kiireettömyyttä ja rentoutumista tukevat muutamat huolella valitut kalusteet. Parhaiten kiireettömyyttä tukevat suuret mukheet modernit säkkituolit. En halunnut tuoda tilaan perinteistä sohvaryhmää, sillä koin että säkkituolit mahdollistavat rennomman ja muuntuvamman oleskelun. Säkkituolit muokkautuvat istujan mukaan. Ne toimivat ryhdikkäinä matalina nojatuoleina, mutta halutessa rennomman makuuasennon ottaminen on mahdollista. Tuolit vievät kuitenkin melko paljon tilaa eikä istumapaikkoja saada montaa. Kokeilin kalustusta myös muilla vaihtoehtoilla. Kiinteämpää kalustusta saadaan aikaan tuomalla tilaan selkeälinjaisia, kahden - tai kolmen istuttavia sohvia. Sohvat voivat olla vuodesohvia, joilla makuupaikkoja saadaan tarvittaessa lisää. Sohvakalustoon voidaan lisätä muutamia kevyitä loungetuoleja, joilla saadaan aikaan muuntuvampaa kalustusta. Oleskelu- ja ruokailuryhmän paikkoja voidaan muunnella takan/ikkunan eteen. Näkymät eri sisäänkäynneiltä säilyvät kuitenkin selkeimpinä, kun pitkä ruokapöytä sijoitetaan horisontaaliksi takan eteen vanhan ruokintapöydän paikalle.

luonnos 15.3._makuuhuone, vanha tiiliseinä näkyy uuden ikkunan läpi

luonnos 15.3._keittiön välitilan ikkunasta voidaan nähdä vanha tiiliseinä

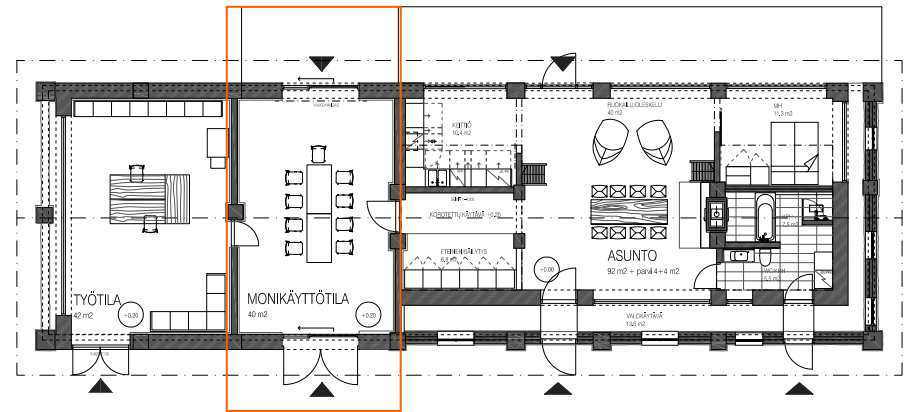

1.

MONIKÄYTTÖTILA

Monikäyttötila palvelee asiakastapaamiskäytössä, näyttelytilana, siellä voidaan järjestää pienimuotoisia tapahtumia tai kahvituksia tai sitä voidaan käyttää ylimääräisenä oleskelu- ja leikkutilana. 40-neliöiseen tilaan mahtuu käytöstä riippuen 20-30 ihmistä. Avattaessa molempien puolien liukulasiseinät, tilaa vapautuu käyttöön myös terassilta. Vanhojen hirsiseiniä päälle rakennetaan uudet väliseinät kattoon asti, jolloin tila saadaan erotettua työtilasta ja asunnosta. Väliseiniin tehdään ikkunat, jotta ajatus näkemisestä navetan ylisille säilyy ja luonnonvalo pääsee kulkemaan koko rakennuksen läpi päädyn maisemaikkunoiden kautta. Uudet väliseinät verhoillaan tummaksi petsatulla vanerilla, joka on akustiikan kannalta hyvin ääntä heijastava materiaali. Lisäksi pinta erottuu näin hyvin vanhoista hirsipinnoista, eikä tummana korostu liikaa. Suunnittelin tilaan muuntuvan kalustuksen 10 hengelle. Pinoutuvat ja riviytyvät asiakastuolit sopivat niin palaveri, kuin presentaatiotilanteeseen. Taitettavat pöydät saadaan tarvittaessa nopeasti pieneen tilaan. Pöytiä voidaan tarpeen mukaan hyödyntää neuvottelupöytänä tai tarjoilukäytössä ajatellen, että tilassa voitaisi lisäksi järjestää pienimuotoisia tapahtumia, kahvitusta tai näyttelyitä (kuvat 1,2). Säilytyskalusteita monikäyttöttilassa ei ole, sillä palaverissa tarvittavaa aineistoa voidaan säilyttää työtilassa, johon monikäyttöttilasta on suora yhteys. Tilasta on kulku myös asuntoon. Mikäli tila tarvitsee tyhjentää kokonaan esimerkiksi näyttelykäyttöä ajatellen, tuolien ja pöytien

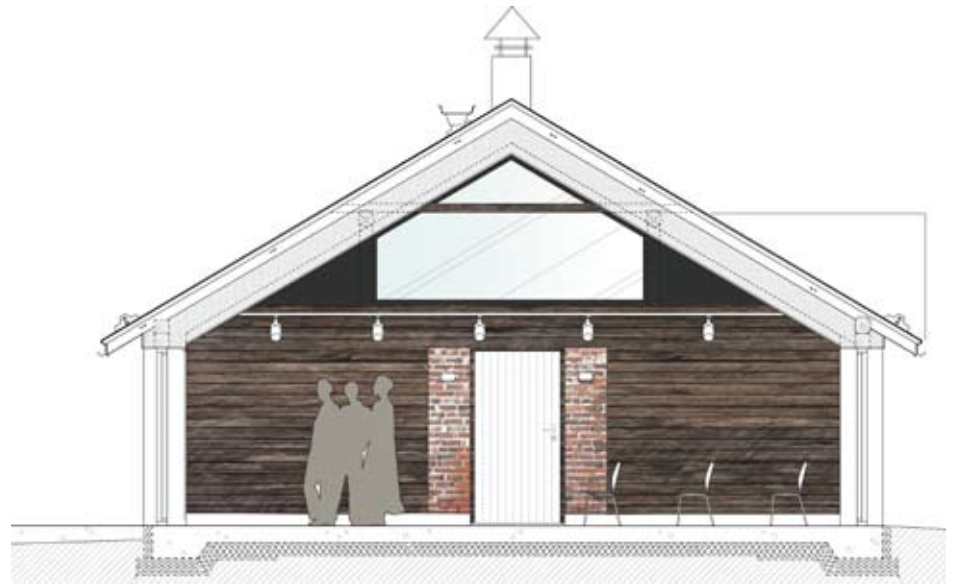
2.

säilytys tapahtuu jossakin pihan puolilämpimistä varistorakennuksista.

Takapihan puoleisen lasiliukuoven eteen asennetaan pimennysominaisuudella varustettu valkokangas, jonka voi presentaatiotilanteessa vetää ikkunan eteen, jolloin se pimittää ikkunasta tulevan valon sekä toimii heijastuspintana. Tarkastelin valkokankaan ja projektoria sijoittumista ja totesin, että valkokangas on melko alhaalla, ajatellen että tuolirivejä ei voi porrastaa (kuvat 4,6). Kuitenkin tila on tarkoitettu vain pienimuotoisten asiakaspresentaatioiden pitämiseen, joten etäisyys valkokankaaseen jää joka tapauksessa melko lyhyeksi. Projektori voi tämän takia olla kevyt kannettava malli, joka voidaan tuoda tilaan aina tarvittaessa. Näin tilaan ei tarvitse asentaa raskasta katosta ripustettavaa projektoria. Tarvittavat pistorasiat upotetaan betonivaluun, jonka kautta myös sähkövedot hoidetaan. Näyttelytilanteita varten suunnittelin tilaan seinään kiinnitettävän ripustusjärjestelmän. Ripustusjärjestelmän voidaan käyttää esim. Artiteqin Click Rail järjestelmää, jossa siro alumiini-profiili kiinnitetään seinään ja tarvittavat ripustukset kiinnittyvät koukkujen kautta profiliin (kuva 3). Järjestelmää voidaan hyödyntää myös presentaatiotilanteessa, jolloin myös seiniin saadaan kiinnitettyä esitysmateriaalia (kuva 5). Lisäksi tilaan voidaan tarvittaessa tuoda pienet irralliset kaiuttimet, mikäli ääntä halutaan liittää esityksiin. Yleisvalona toimii luonnonvalo, jota pääsee tilaan molemmilta sivuilta sekä uusien väliseiniä aukoista. Muu valaistus hoidetaan lattiaan upotettavilla valaisimilla, seinävalaisimilla ja spoteilla.

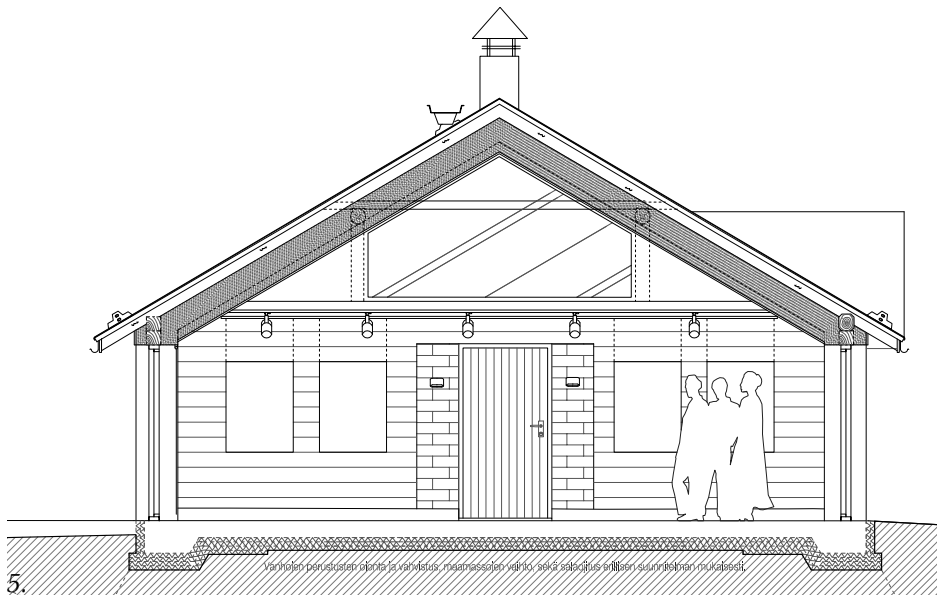

3. kuva 38 www.artiteq.com

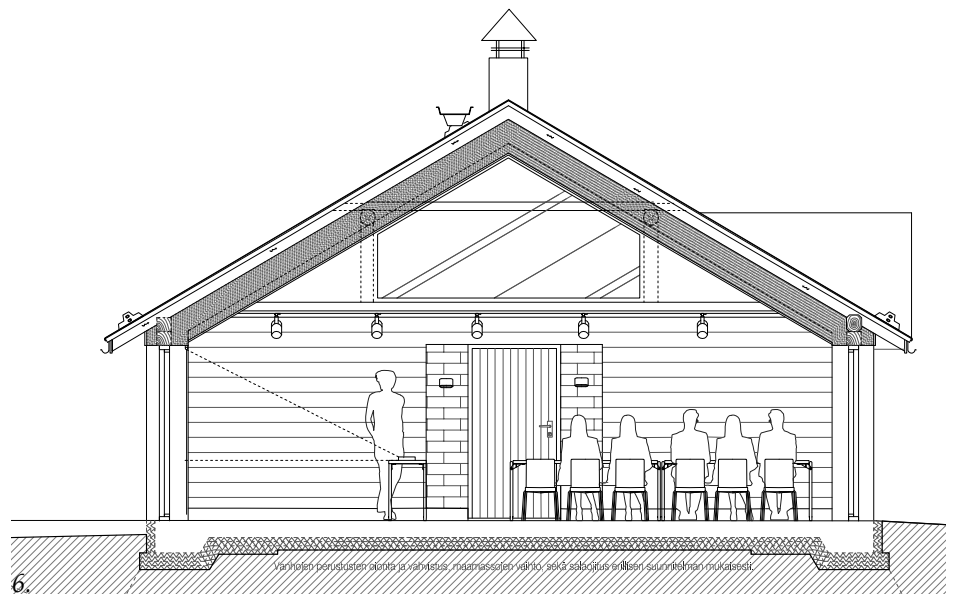

4.

Leikkaus G-G

5.

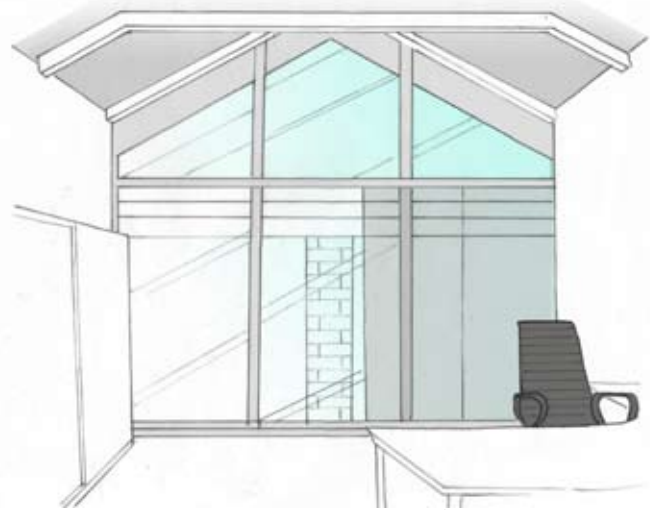
6.

Leikkaus I-I

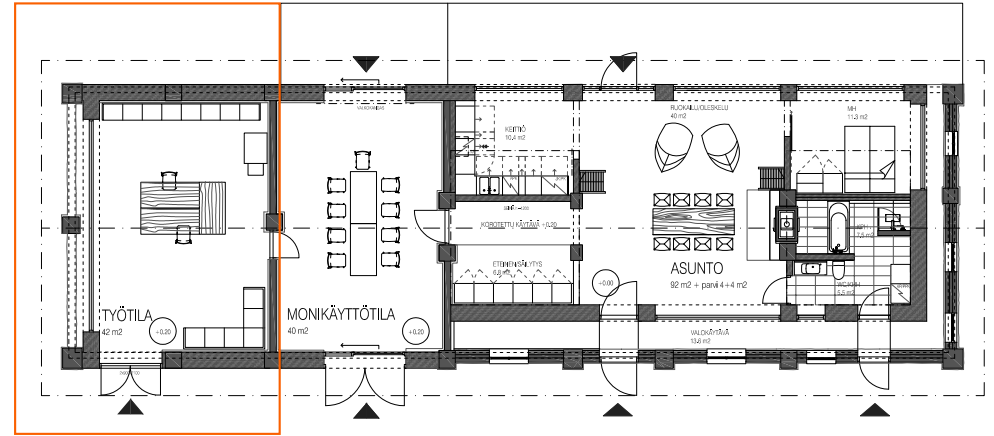
Leikkaus J-J

luonnos 15.3._työtila

TYÖTILA

Työtilan pääasiallisiksi toiminnoiksi muodostuivat tietokonetyöskentely, säilytys ja tulostaminen. Suuri korkea työtila tarjoaa lisäksi tilaa ateljeetyöskentelylle. Lattiapinta-alaa jää kahden työpisteen sijoittamisen jälkeen myös luovemmalle työskentelylle, piirtämiselle, maalaamiselle tai pienoismallien teolle. Työtilaan tehdään oma reilunkokoinen sisäänkäynti vanhojen autotalin ovien paikalle, jolloin suurtenkin mallien, planssien, maalausten ja piirrosten siirtäminen sujuu helposti. Työtilan voi tarvittaessa ottaa lisätilaksi, mikäli rakennuksessa tai tilalla halutaan järjestää toimintaa johon monikäyttötilan kapasiteetti ei riitä. Tällaista toimintaa voi olla esimerkiksi hieman suuremmat näyttelyt tai juhlat. Työtilan suoraa kulkuyhteyttä monikäyttötilaan voidaan hyödyntää ja tilat saadaan kytkettyä toisiinsa. Ovi työtilan ja monikäyttötilan välissä mahdollistaa myös sen, että käytettäessä monikäyttötilaa presentaatio- tai palaverikäytössä, työtilan puolella voidaan säilyttää toimintojen vaatimaa materiaalia. Suunnittelin tilan niin, että siellä mahtuu työskentelemään kaksi ihmistä. Työpisteet sijoitetaan vastakkain sivuttain tilan keskelle, niin että luonnonvalo ja maisema näkyy molemmista pisteistä,

mutta valo ei kuitenkaan pääse häikäisemään työskentelevää. Pääasiallisena valonlähteenä tilassa toimii siis luonnonvalo, jota saadaan päädyn maisemaikkunan kautta. Ikkuna aukaisee kauniin näkymän tilan puutarhaan sekä tielle. Ikkuna sijoittuu rakennuksen lounaispäätyyn, mikä voi aurinkoisena päivänä kuumentaa tilaa, vaikka pääty ei avaudukaan suoraan etelään. Ikkunoiden eteen voidaan asentaa paneeliverhot, jotka estävät suurimman häikäisyn ja tilan liiallisen lämpenemisen. Nykyajan lasitekniikalla lasiksi voidaan valita myös lasilaatu, joka eristää lämpöä ja estää auringon liiallisen lämpö- ja uv-säteilyn. Listan taakse piilotettu loisteputkivalaisin tuo tilaan tehokasta epäsuoraa yleisvaloa. Tunnelmaa voidaan tarvittaessa muuntaa tiilipilareihin kiinnitettävillä seinävalaisimilla. Työpisteet valaistetaan kohdevaloilla. Materiaalimaailmassa vanhat pinnat yhdistyvät uusiin rappauspintoihin sekä vanhan hirsiseinän päälle tehtävään mustaan vaneripintaan. Vanhat tiilipilarit ja hirsikerrat voi nähdä maisemaikkunan läpi, jolloin voi konkreettisesti kokea olevansa vanhan rakenteen sisällä.

7.4 RAKENTEET JA TEKNIikka

Kaikki rakenneratkaisut tulee suunnitelman toteutuessa tarkistuttaa rakennesuunnittelijalla, joka lopulta ottaa vastuun kaikista rakenneratkaisuista. Seuraavassa esitän periaatteelliset ratkaisut rakenteista ja tekniikasta.

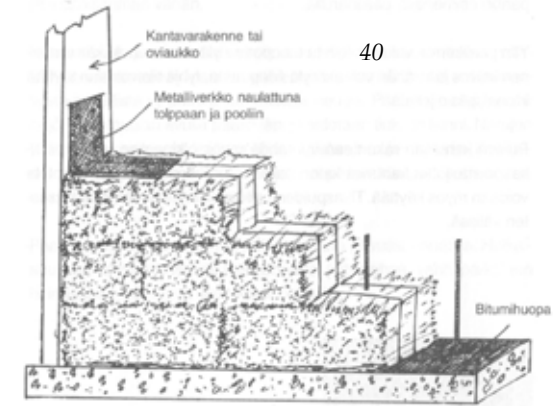
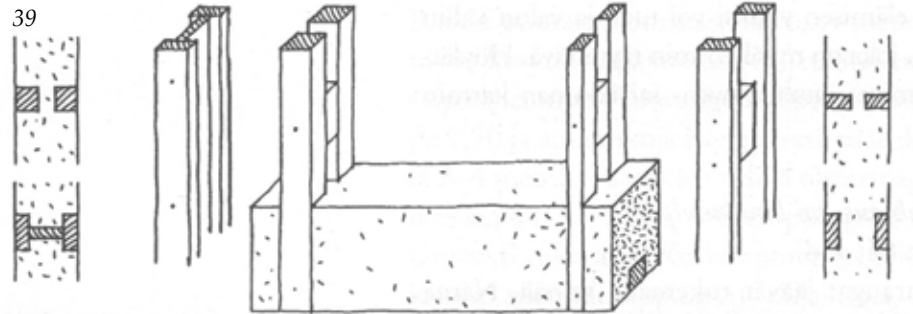
PURETTAVAT RAKENTEET

Ks. purkupiirustus. Lahonneen alimman hirsikerran takia rakennuksen lounaan puoleisen päädyn hirsiseinä ja ylälaudoitus puretaan kahta ylintä hirsikertaa lukuunottamatta. Myös pieni hirsiseinän pätkä rakennuksen luoteenpuolelta puretaan. Vanhat autotallin ja suulin ovet puretaan, samoin kuin suulin lomalaudoitus. Välipohja kannattajineen puretaan kokonaan työtilan osalta. Asunnossa välipohja puretaan, mutta välipohjapalkistot jätetään paikoilleen. Koilispäädyn ylälaudoitus puretaan. Vanhat ruokintapöydät puukarsinoineen puretaan.

PERUSTUS

Vanha maanvarainen laatta piikataan pois ja tilalle valetaan uusi kantava maanvarainen teräsbetonilaatta reunavahvistuksilla niiltä paikoin kuin on tarpeen. Maamassojen vaihtaminen, salaojitus ja laatan eristäminen suunnitel-

laan rakennesuunnittelijan kanssa toimivaksi, niin, etteivät vanhat perustukset kärsi. Vanhoja perustuksia pyritään hyödyntämään ja tarvittaessa niitä oiotaan ja vahvistetaan. Perustustapana maanvarainen laatta reunavahvistuksineen on toimiva savisella maaperälle, laatta jää ikäänkuin kellumaan maamassan päälle, näin ohjeistivat myös opinnäytetyöni ohjaajat. Valun sisään asennetaan vesikiertoiset lattialämmityskaapelit, jotka toimivat lämmönjakomenetelmänä koko rakennuksessa. Valua ei uloteta vanhaan sokkeliin kiinni, vaan se jätetään irti rosoisesta sokkelista vähintään 60 mm. Maanvaraisen laatan sisällä saadaan kuljetettua lisäksi rakennuksen vesi- ja sähköputkia. Betonipinta hiotaan betoniliiman poistamiseksi, hierretään, jotta kiviaines saataisi esiin ja käsitellään betonipölynsidonta-aineella. Valuun leikataan liikuntasauvoja tarvittaessa. Valmis betonipinta viimeistellään lakalla, jolloin sille saadaan erittäin hyvä kulutuksen kesto sekä puhdistettavuus. Koron vaihtelut lattiassa luovat muistuman vanhaan navettaan. Uusi lattiapinta valetaan kutakuinkin vanhan lattian paikalle. Tämän takia lattiapinta on sama työtilassa ja monikäyttötilassa, mutta asunnon lattiapinta on hieman muita alempana. Näin asuntoon saatiin riittävä huonekorkeus kun välipohjan kannattajat jätetään vanhalle paikalleen. Monikäyttötilan sisäänkäynti asuntoon tapahtuu käytävän kautta, jonka jälkeen asunnon lattiapinta putoaa noin 20 cm. Ratkaisu mukailee myös ympäröivän maanpinnan muotoa. Sain opettajiltani palautetta, jonka mukaan maanvaraisen laatan perustus alemmaksi asunnon kohdalla ei haittaa, sillä uusi rakenne sijaitsee tältä kohdin vanhan sisällä ja kun vanha

Vaipparakenteisen olkipaaliseinän rakenneperiaatteita.
kuva 39 Volhard, Westermarck, 1994, s. 56. kuva 40 Tuomi, 2001, s. 21.

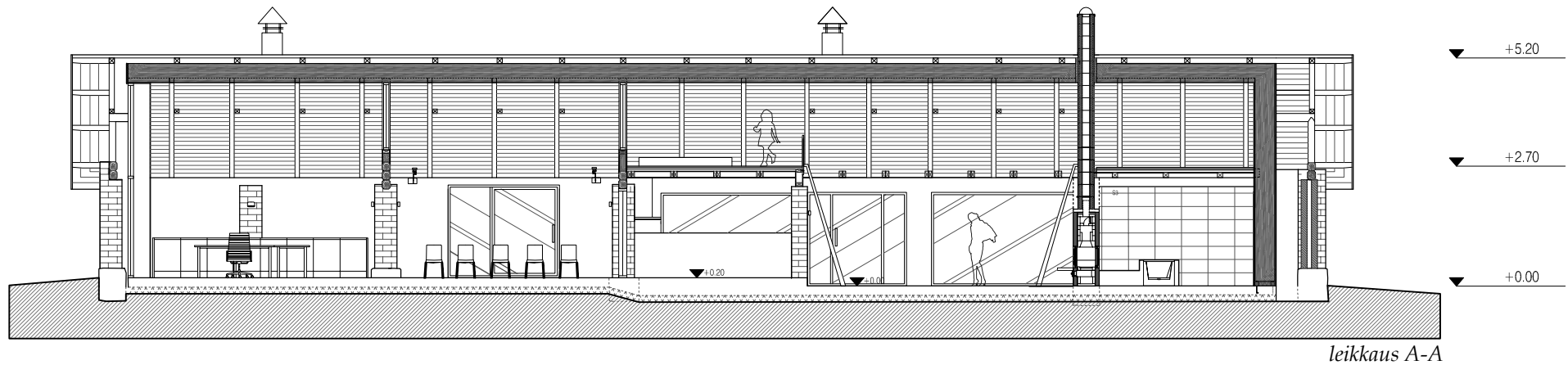
rakenne viemäroidään ja salaojitetaan, pintavedet eivät pääse valumaan uuden osan puolelle.

ULKOSEINÄT

Uudet seinät rakennetaan vanhojen seinien paikoille lukuunottamatta rakennuksen päätyjä ja navetan pihan puoleista sivua, joissa uusi seinärakenne ikäänkuin vedetään vanhan rakenteen sisään. Navetan kohdalla uusi seinä vedetään niin paljon vanhan rakenteen sisään, että uuden ja vanhan väliin jää noin 900 mm leveä käytävä. Käytävä muodostaa siirtymän vanhan ja uuden välille, eikä rakennusteknisesti hankalaa tiiliseinää tarvitse lisäeristää. Ilma mahtuu kiertämään vanhan ja uuden osan välillä, jolloin kosteus ei kondensoidu vanhoihin tiiliseiniin. Poistoilmalle järjestetään putki käytävän vasempaan, lähinnä monikäyttötilaa olevaan kulmaan. Putki viedään katon kautta harjalle, josta se poistuu painovoimaisesti. Maanvarainen laatta ulotetaan myös käytäväosaan, jossa siihen upotetaan kiviä pehmentämään siirtymää, sekä upotettavia tiiliseinää valaisevia valaisimia.

Ulkoseinissä hyödynnetään olkea lämmöneristeenä. Oljista rakennettu talo on mukava, ekologinen ja turvallinen. Oikein tehtynä rakenne on hengittävä, pitkäikäinen ja paloturvallinen. Olkipaali ei sisällä tarpeeksi happea palamista varten. Amerikassa tehtyjen tutkimusten mukaan rapattu olkitalo on jopa

paloturvallisempi kuin tavallinen puutalo. Olkipaalilla on hyvä lämmöneristävyyys. Se pitää rakennuksen viileänä kesällä ja lämpimänä talvella. (Tuomi, 2001, s. 9) Olki on maataloudessa syntyvää jätettä, jonka hävittäminen on työlästä. Olkipaalien tuotannossa ei synny jätettä eikä huomattavia saasteita. Rakentaminen on halpaa etenkin, jos paalit saadaan omalta pellolta. Tällöin myös kuljetuskustannuksissa säästetään ja ekologisuus korostuu. Ihminen, joka omistaa maaseudun tuotantorakennuksia, omistaa takuuvarmasti myös peltoa. Rakentamisessa on tavallisesti käytetty kauran- tai rukiinolkea. Paalien koko riippuu paalauslaitteesta, mutta yleisin on 450x300x600-800mm. Seinärakenne koostuu päällekkäin pinotuista olkipaaleista, jotka voidaan tapittaa toisiinsa rauta- tai puuvaarnoilla. Rakenne tehdään vaipparakenteisena ns. tikapuurunkoisena, jolloin kantava runko tehdään puusta. Seinä rapataan savihiekka- tai kalkkihiekkarappauksella molemmiin puolin. Rappaus voidaan tehdä suoraan paalin pintaan tai sen kiinnittämiseen voidaan käyttää rappausverkkoa. Ulkorappauksen tulisi olla riittävän hengittävä, jotta sisäpuolelle muodostuva kosteus pääsisi haihtumaan rakenteen läpi, eikä kastepistettä pääse muodostumaan rakenteen sisään. Olkipaali korvaa muun lämmöneristeen, tuulensuojalevyn sekä höyrynsulun. Seinärakenteen sisällä voidaan viedä sähköjohtoja, kunhan ne on koteloitu muoviputken sisään. Vesiputket viedään sisäseinien sisällä ja lattiassa, joissa ei siis ole olkea eristeenä. Märkätilan kohdalla olkipaalien soveltuvuus tulee tarkistaa ja seinärakenne tehdä sen mukaan.

YLÄPOHJA

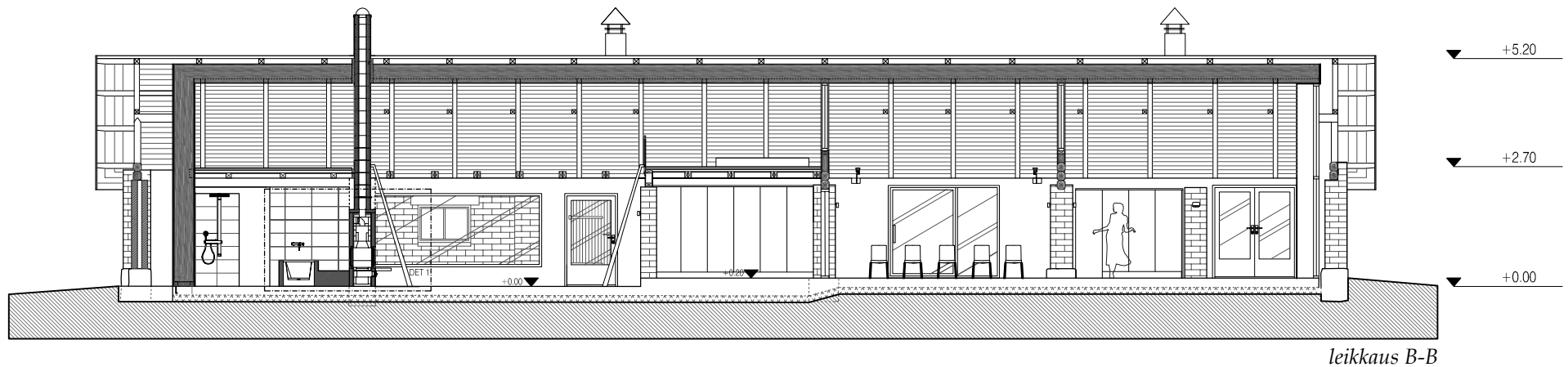
Vanha kattorakenne toimii vesikatteena. Vanha peltikate maalataan ja pärekate on toimiva aluskate. Uuden rakenteen kattokannattajat mitoitetetaan vanhojen kattotuolien kohdalle, jolloin vanhoja vetopuita voidaan hyödyntää myös uuden rakenteen jäykistämässä. Näin uudet kannattajat tukevat osaltaan vanhaa ja vanha uutta. Seinien ja yläpohjan kantavana rakenteena käytetään kertopuupalkkeja, jotka liitetään toisiinsa vanerilapuilla. Uudet kattotuolit jätetään mahdollisuuksien mukaan osittain näkyviin, jotta kattorakenteiden rytmikkyys säilyisi, vaikka vanhat kattotuolit vetopuita lukuunottamatta peittyvätkin. Vaihtoehtoisesti kattopaneleiden päälle voidaan tehdä uusi kapea koolaus vanhojen kattokannattajien paikoille. Mikäli vanhoja vetopuita ei voida hyödyntää, voidaan uusien kattotuolien kannatukseen käyttää esimerkiksi teräksisiä vetotankoja. Yläpohja eristetään ja tarvittavat höyrynsulut asennetaan. Piirsin yläpohjan eristevahvuudella 350mm. Tämä voi käsittää esimerkiksi 300 mm puukuituvillaa ja 50 mm tiivimmän höyrynsulun sisältävän eristeen, jonka päälle kattopanelointi voidaan asentaa suoraan. Pintaverhouksessa käytetään kapeaa sisäverhouspaneelia, joka käsitellään kuultavalla maalilla. Otsalaudat uusitaan ja yläpohjan tuulettuminen tarkistetaan. Katolle asennetaan tarvittavat turvavarusteet sekä sadevesijärjestelmä. Puutavarana käytetään oman metsän puita.

OVET JA IKKUNAT

Suuret ikkunat ovat suosittuja nykyarkkitehtuurissa. Uudet ikkunat ja ovet tehdään alumiinipuitteisiksi, jolloin ne erottuvat vanhoista puupuitteisistä. Lisäksi alumiinirunko toimii yleensä itsekantavana niin, että se ottaa vastaan tuulikuorman ja lasipainon, mutta se voidaan kiinnittää myös erilliseen kantavaan runkoon. Lasina voidaan käyttää esimerkiksi energiansäästölasia eli ns. selektiivilasia, jonka lämmöneristyskyky on tavallista lasia parempi ja lasien sisäpintojen huurtuminen vähenee kylminä aikoina. Samoin ikkunan lähellä usein tuntuva vedon tunne vähenee, koska ikkunan pintalämpötila on korkeampi kuin tavallisella lasilla. (www.lasiluoto.fi) Vanhat ulko-ovet ja ikkunat säilytetään ja puuosat kunnostetaan navetan kohdalla. Työtilan ja monikäyttötilan välinen vanha puuovi kunnostetaan. Muuten ovien käsittelyt on eritelty liitteissä.

KANTAVAT RAKENTEET, VÄLISEINÄT JA VÄLIPOHJA

Vanhat tiilipilarit ja -seinät suoristetaan ja kunnostetaan. Vanha katto lepää vanhojen hirsikertojen päällä, paitsi takaseinän puolella, jonne katon kannatus saadaan piilotettua uuden seinärakenteen sisään. Katon välikannatus tapahtuu uusien väliseinien sisällä, jotka rakentuvat vanhojen väliseinien paikalle. Vanhat seinät ovat varmasti painuneet jo suurimman osan. Kuitenkin liitokset

vanhoihin hirsiseiniin tulee suunnitella joustaviksi ja mahdollisen painumisen salliviksi. Väliseinät kiinnitetään vanhaan hirsiseiniään liukukiinnikettä tai liuku-uraa käyttäen. Näin seinän laskeutuessa ruuvi tai naula liikkuu urassa alaspäin. Keittiön alakaapistot asennetaan hirsiseiniään koolattuun erillisrunkoon. Jäykkää hirsiseiniä ei myöskään saa kiinnittää parven välipohjaan suoraan, vaan seinän yläosaan jätetään noin 50-70 mm rako, joka täytetään pehmeällä eristeellä. Vanhojen hirsiseiniä päälle tehtävien uusien väliseiniä pintamateriaaliksi valitsin mustaksi maalatun vanerin. Vanhat välipohjakannattajat pyritään säilyttämään asunnossa kauttaaltaan, vaikka varsinainen välipohja puretaan. Työhuoneesta välipohjapalkisto puretaan. Uusi välipohja rakennetaan asunnossa vanhojen kannattajien päälle parvien kohdalla. Välipohja suoristetaan palkiston yläpuolelta rakentamalla vanhojen kannattajien suuntaiset tukipalkistot kehäpalkkiperiaatteella. Näin parven lattiasta saadaan tasainen, mutta vinot palkit näkyvät aitoina välipohjan alla oleviin tiloihin. Välipohjapalkisto kannatetaan uuden seinän sisältä sekä vanhoista tiilipilareista. Vanha ja uuden osan välisen käytävän kohdalla välipohjapalkit menevät uuden rakenteen läpi. Välipohjapalkiston ollessa 150 x 80 mm uskon sen riittävän kevyen makuuparven kannattamiseen. Myös opettajani olivat tätä mieltä. Välipohja verhoillaan alapuolelta tasoitetulla ja maalatulla kipsilevyllä ja parven puolelta parketilla.

ILMANVAIHTO, JÄTEVEDET JA LÄMMITYS

En suunnitellut navettarakennukseen erillistä teknistä tilaa. Pihapiirissä riittää rakennuksia, joista yksi voitaisi muuttaa teknisen tilan tarpeisiin. Näin sekä päärakennus että navettarakennus voisivat hyödyntää yhteistä teknistä tilaa. Lämmönlähteenä voidaan käyttää esimerkiksi maalämpöä, jolle maaseudun laajat tontit tarjoavat oivalliset puitteet. Putkisto ei haittaa puutarhanhoitoa tai tontin istutuksia. Lämpöpumppu lämmittää varaajaa, josta jaetaan lämpö tarvittavaan tarkoitukseen, joko käyttövedentai talon lämmitykseen tai kumpaankin yhtä aikaa energiavaraajalla, jossa on käyttöveden lämmitykseen tarkoitetut kupariset kierukat. Parhaimmalla hyötysuhteella lämpöpumppu toimii alhaisten lämpötilojen lämmönjakojärjestelmillä, vesikiertoisen lattia- lämmityksen tai ilmalämmityksen kanssa. Varalämmitysjärjestelmänä toimii asunnon varaava tulisija. Aurinkopaneelien käyttö sähkön- tai lämmöntuotantomenetelmänä voisi myöskin soveltua maaseudulle, jolloin rakennusten suurta kattopinta-alaa voitaisi hyödyntää paneelien asennusalueena. Ilmanvaihto ja jätevesien käsittely tulee suunnitella LVI-alan ammattilaisen kanssa. Ilmanvaihtokone mahtuu tarvittaessa toiselle parvelle. Tällöin sen aiheuttama humina tulee huomioida välipohjan ääneneristyksessä ja väliseinä tulisi rakentaa kokonaan umpeen parven kohdalta.

41

42

43

44

51

7.5 MATERIAALIT JA KALUSTUS

Materiaaleja valitessa on tärkeää että uudet materiaalit muodostavat kontrastin vanhojen kanssa, jotta uudet ja vanhat pinnat eivät sekoitu keskenään. Neutraali, hillitty värimaailma korostaa vanhojen puu- ja tiilirakenteiden monimuotoisuutta ja patinoitumista. Neutraalit, luonnonläheiset materiaalit antavat ympäröivän maiseman olla pääosassa. Suurten ikkunoiden kautta vuodenaikojen mukaan vaihtuva maisema muodostaa ikäänkuin alati muuttuvan taulun. Valkoiseksi kalkkirapattu, aito ja rosoinen elävä seinäpinta sopii hyvin navettaan ja taittaa valoa kauniisti, mutta on samalla selkeästi moderni. Sama pintakäsittely toimii ulkoseinissä niin sisä- kuin ulkopuolellakin tehden olkipaalirakenteesta läpeensä hengittävän. Asunnon uudet levytetyt väliseinät käsitellään harmaalla stuccomaalilla, joka luo elävää pintaa ja taittaa valoa rappauksen lailla, mutta erottuu värilään ulkoseinistä. Decos Oy:n Tierrafino stuccomaali on savipohjainen, hengittävä ja kosteutta tasaava. Lattiamateriaaliksi päätin jättää kantavan betonilaatan näkyviin, enkä peittää sitä muulla pinnalla. Ratkaisu on ekologinen, sillä muuta pintamateriaalia ei tarvita. Hierretty betoni muodostaa kivimäisen, mutta pehmeän pinnan, vaikka asunnon lattiamateriaalina se saattaaakin vaikuttaa kovalta. Lattialämmityksen ja pehmeiden mattojen ansiosta se muodostaa kuitenkin kauniin ja aidon taustan muulle sisustukselle. Betoni on hyvin kulutusta kestävä ja helppo puhtaana pidettävä. Lisäksi se on navetan alkuperäinen lattiamateriaali. Kauttaaltaan

kapealla sisäverhouspaneelilla paneloitu katto tuo tilaan lämpöä. Vaakasuuntainen paneli ja pystysuuntaiset kattokannattajat tuovat tilaan jäntevyyttä ja rytmikkyyttä. Paneeli käsitellään tummalla kuultavalla maalilla.

Irtokalustuksen valitsen viitteellisesti, mutta on tärkeää että myös kalustus korostaa haluttua tunnelmaa oikealla lailla. Modernit, laadukkaat kalusteet kestävät aikaa ja ovat siten ekologisista sopia muuten rosoiseen navettaympäristöön. Kalusteissa vihjaus navettamaisuuteen on toki vain positiivista, navetassa kun ollaan.

7.6 VALAISTUS

Luonnonvalo toimii pääasiallisena valonlähteenä koko rakennuksessa. Muu valaistus suunnitellaan korostamaan rakennuksen kauniita patinoituneita pintoja ja rakenteita ja helpottamaan työskentelyä. Työtilan maisemaikkuna mahdollistaa luonnonvalon esteettömän pääsyn työtilaan. Kohdevaloilla helpotetaan työskentelyä ja seinävalaisimilla korostetaan vanhoja tiilipilareita ja seiiniä. Suuret ikkunat asunnossa pellon puolella tarjoavat luonnonvalolle oivallisen reitin myös sisälle asuintilaan. Pintavaluun upotettavat valaisimet korostavat vanhaa tiiliseinää käytävätilassa vanhan ja uuden välillä. Näin tunnelmavaloa syntyy pimeällä myös sisätilaan. Epäsuora valkoinen valo sopii hyvin korkeaan, moderniin asuintilaan. Toimiva valaistus luodaan tiloihin,

joissa se on työskentelyn kannalta tärkeää, esimerkiksi keittiössä ja kylpyhuoneessa. Ruokailutilassa tunnelmaa luodaan riippuvilla valaisimilla ruokapöydän kohdalla, jolla myös tilakokemus saa inhimillisemmät mittasuhteet ruokapöydän päällä. Monikäyttötilassa valaistus on muuntuva. Spottikiskot tarjoavat kohdevalaistusta näyttelytilanteessa. Muulloin seinäkiinnitteiset - ja lattiaan upotettavat valaisimet korostavat tilan muotoa ja tunnelmaa.

7.7 ELÄMYKSELLISYYS JA VISUAALISUUS

Tavoitteena oli suunnitella elämyksellinen ja tilakokemuksellisesti erityinen tila, jossa vanha ja uusi arkkitehtuuri ja materiaalit kohtaavat ja yhdistyvät kauniisti. Mittasuhteet myötäilevät vanhaa rakennusta. Uudet seinät sijoituvat muutamaa poikkeusta lukuunottamatta vanhojen seinien paikalle ja tilajako perustuu täysin vanhaan tilajakoon. Parven välipohja rakentuu vanhan välipohjan paikalle, jolloin navetan vanhat tutut mittasuhteet säilyvät. Nukkumaparvelle tikapuita kiivetessä voi tuntea kiipeävänsä navetan ylisille lepäämään. Parven keskellä mahtuu juuri ja juuri seisomaan, aivan kuten vanhan navetan ylisilläkin. Asunnon valaistu siirtymäkäytävä toimii elämyksellisenä reittinä vanhan ja uuden välillä. Käytävällä uuden ja vanhan voi konkreettisesti kokea yhtäaikaan. Siirtymä matalista vanhoista ulko-ovista käytävän kautta väljempään olohuone-ruokailutilaan on yllättävää. Myös lattian ja katon koron vaihtelut luovat muistuman vanhaan navettaan. Tiilipilarit rytmittävät

tilaa ja muodostavat käytävämäistä jakoa, vaikka varsinaiset väliseinät eivät rajaakaan käytävää tultaessa monikäyttötilasta asuntoon.

Uuden osan lasi-ikkunat avaavat näkymiä yhtäaikaan peltomaisemaan sekä valaistuun vanhaan tiiliseinään. Näin voi kokea olevansa yhtäaikaan sekä vanhan että uuden sisällä. Aukotus tuo lisäkontrastia tilakokemukseen. Vaikka asunnon lasi-ikkunat ovat suuret myös tiiliseinän puolella, ulos pihalle näkyy vain vanhan tiiliseinän pienistä ikkunoista. Vaikka samassa pihapiirissä asuisi usempi perhe, yksityisyys säilyy, kun pienistä ikkunoista ei näy suoraan asunnon sisälle. Vanhat tiilipilarit ja puurakenteet korostuvat kauniisti uusien rakenteiden hillityn värimailman keskellä. Rapatut olkiseinät muistuttavat konkreettisesti ympäristöstä jossa ollaan; peltojen keskellä vanhassa navetas-
sa, jossa olkea on kasvatettu ja varastoitu satoja vuosia. Elämyksellisyyttä ja kiireettömyyttä asumiseen tuo tiilipilareiden keskelle sijoitettu tulisija, jota voi ihailla sekä olohuoneesta, että kylpyammeesta. Työtilan maisemaikkuna ja korkea tila tarjoavat erinomaiset puitteet luovaan työskentelyyn. Maisemaikkuna tuo rakennukselle lisäksi lisäarvoa tieltä katsottuna. Monikäyttötila toimii elämyksellisenä kokous-, presentaatio- tai näyttelytilana. Lasiliukuovet toimivat kontrastisina vanhojen hirsiseinien kanssa muodostaen samalla kevyen siirtymän ulko- ja sisätilan välille. Tilan läpikuljettavuus säilyy ja tuo kokemukseen muistuman ajasta, jolloin heinäkärryillä ajettiin vanhan suulin läpi. Kesäaikana tila toimii ulko-olohuoneena lasiovien ollessa auki.

8.1 ARKKITEHTUURI

*Piirustukset eivät ole mittakaavassa taiton vuoksi.
Mittakaavapiirustukset löytyvät liitteistä.*

1.

JULKISIVU KAARKOON

2.

JULKISIVU KOILISEEN

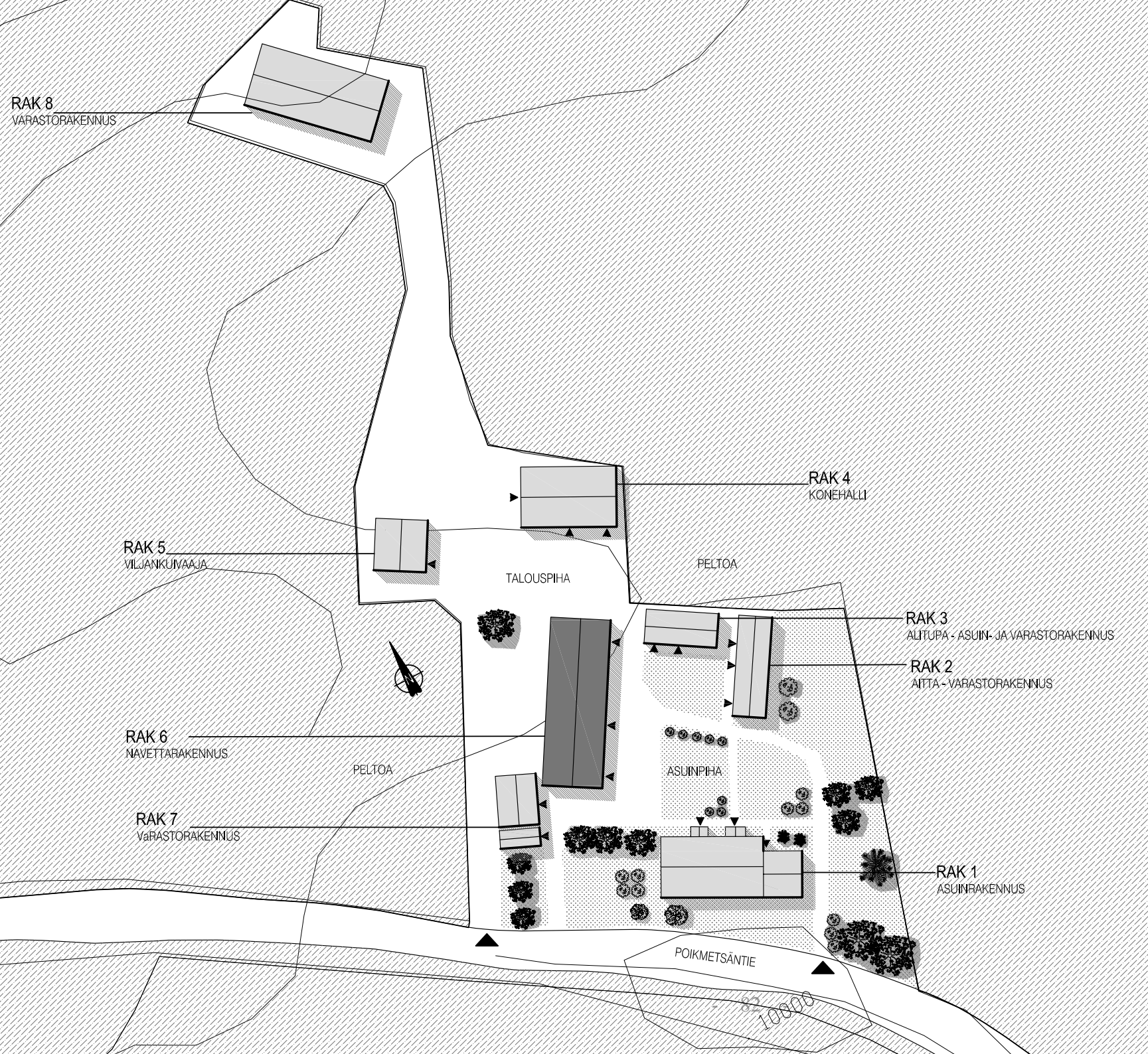
3.

JULKISIVU LOUNAASEEN

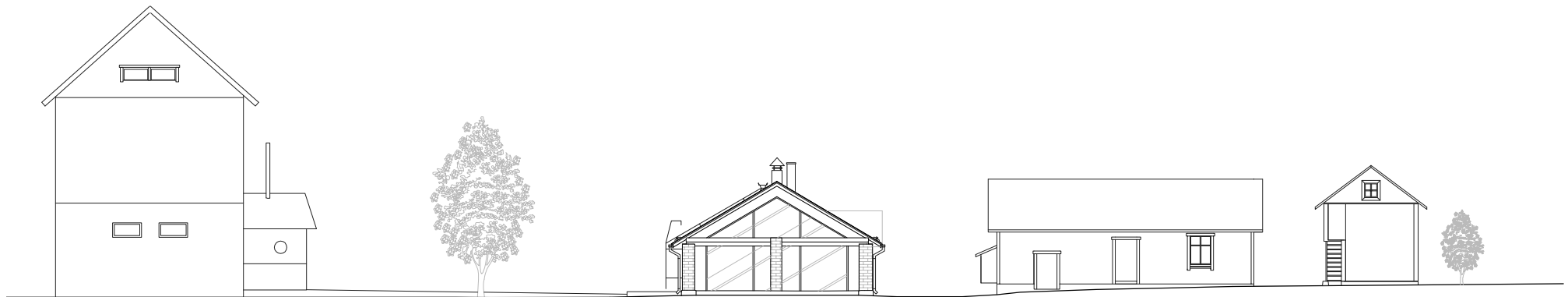

1. Julkisivu asuinpihaan
2. Julkisivu talouspihaan
3. Julkisivu puutarhaan ja tielle
4. Julkisivu pellolle

Valkoinen kalkkisementtirappaus nostaa vanhat tiilipilarit ja puurakenteet esille. Punainen katto soveltuu kauniisti punatiiliseisiin sekä uusiin valkoisiin seiniin. Rakennus lunastaa paikkansa pihapiirin tärkeänä osana. Sen arkkitehtoninen arvo kohoaa huimasti pellon ja tien puoleisilla julkisivuilla.

Asemapiirustus.

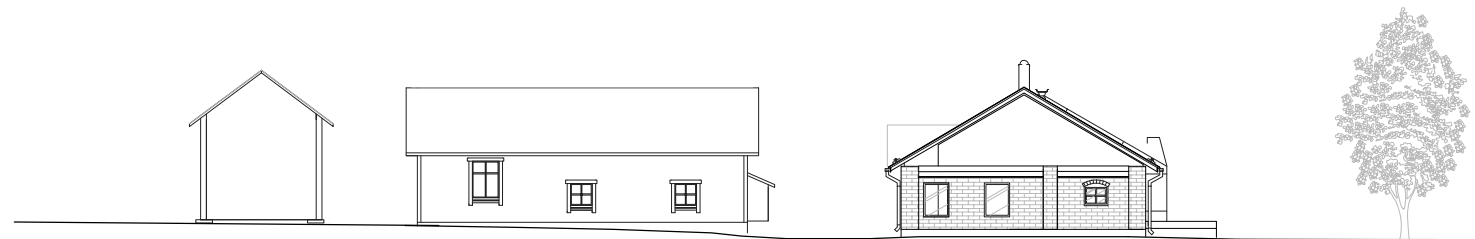

kuivaaja

navettarakennus

"Alitupa"

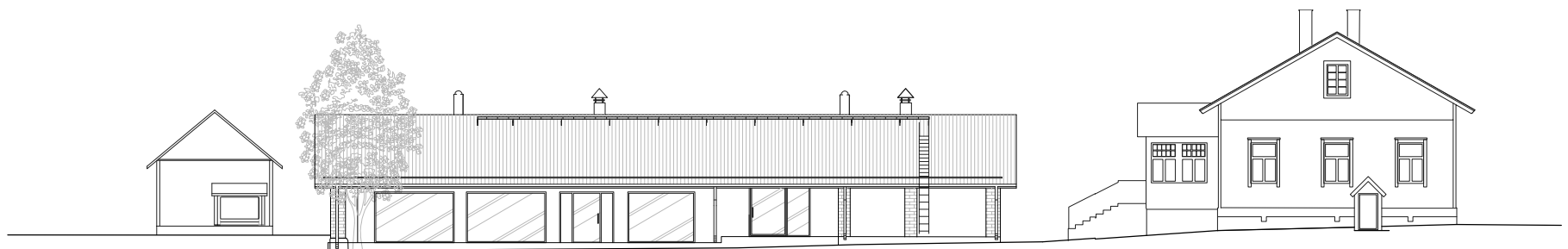
aitta

aitta

"Alitupa"

navettarakennus

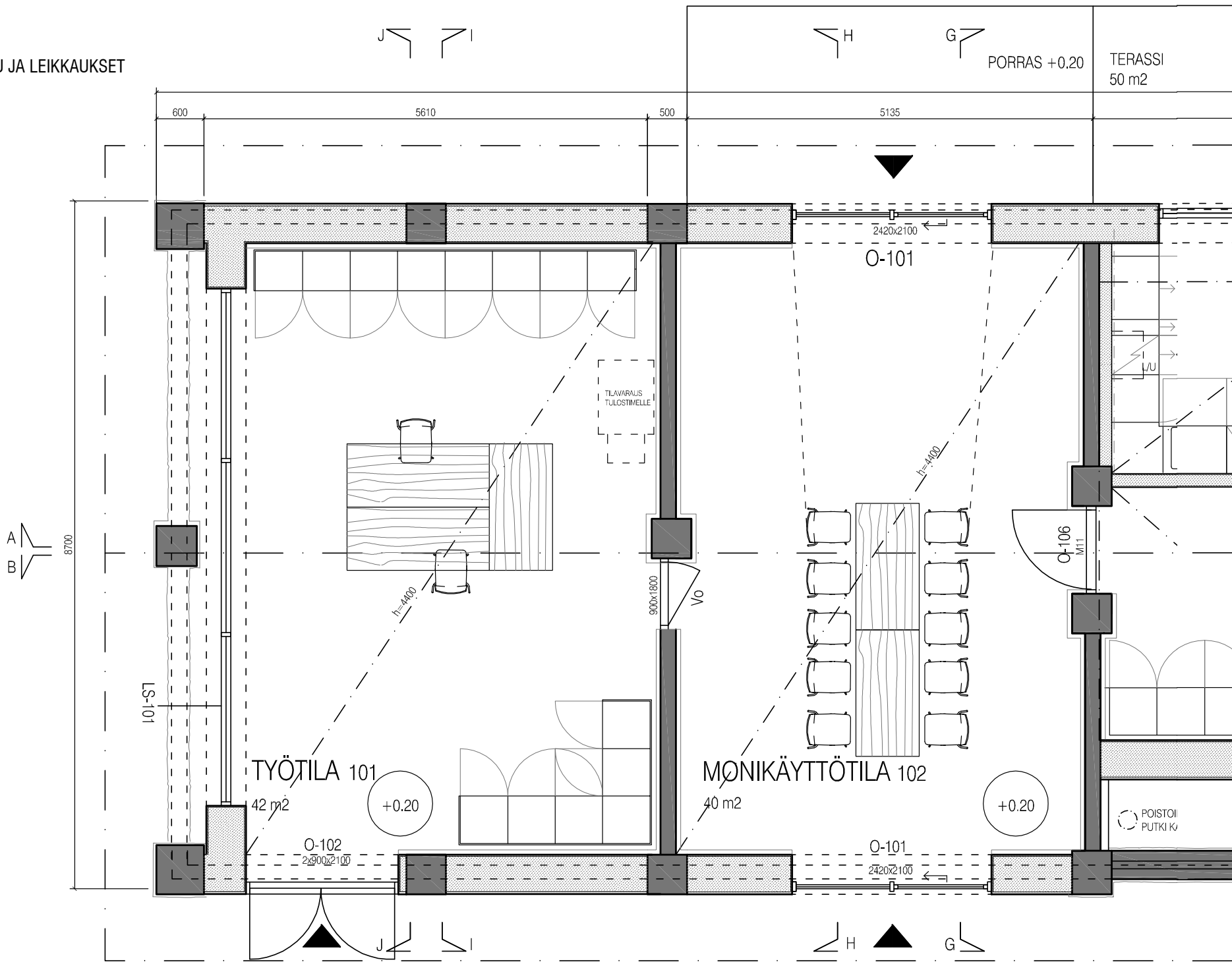
"Alitupa"

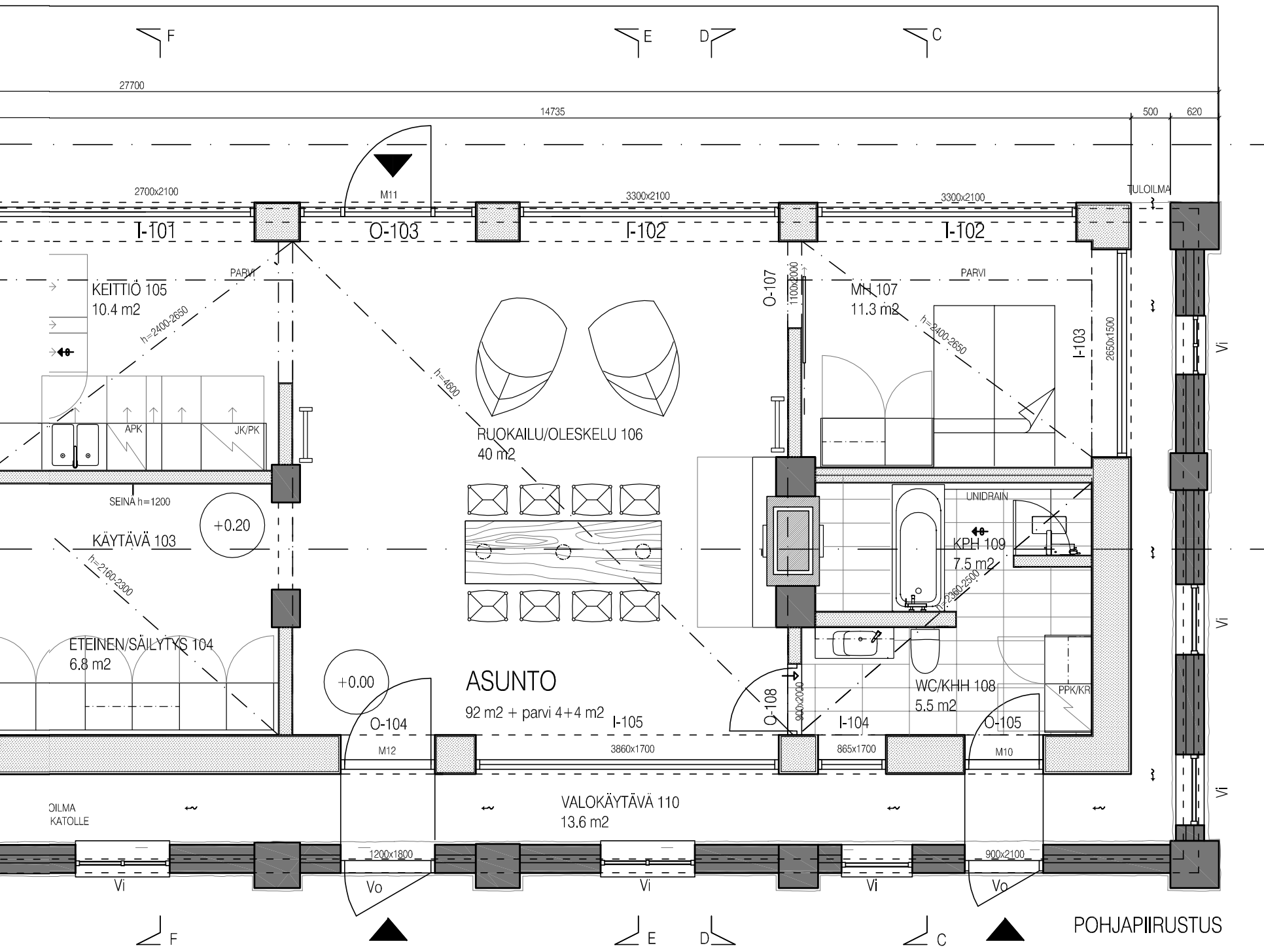
navettarakennus

tilan päärakennus

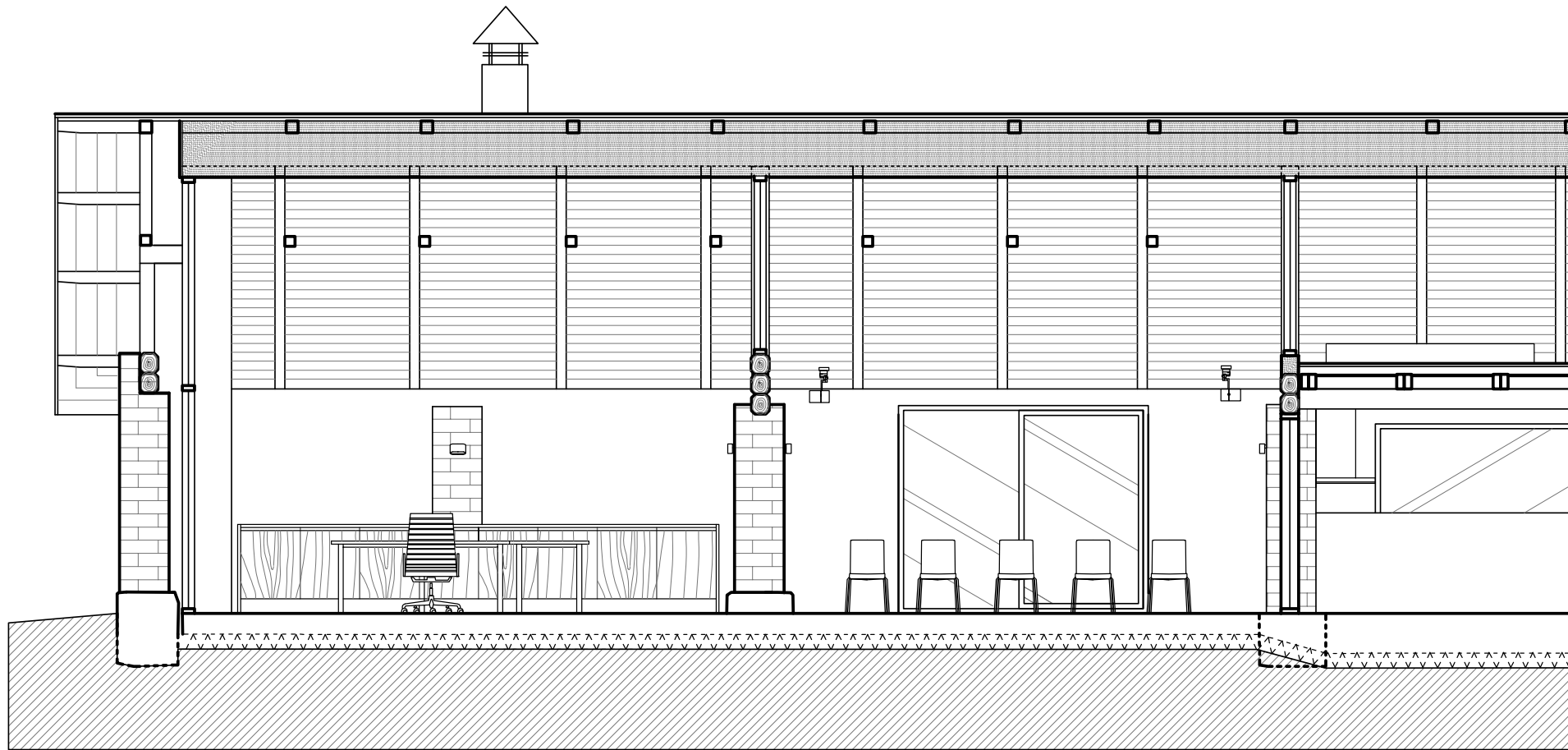
Navettarakennus osana pihapiiriä. Näkymä lounaaseen, koiliseen ja luoteeseen. Navettarakennus sopeutuu pihapiiriin, koska rakennuksen kattomuoto ja hahmo ei poikkea muista pihan rakennuksista.

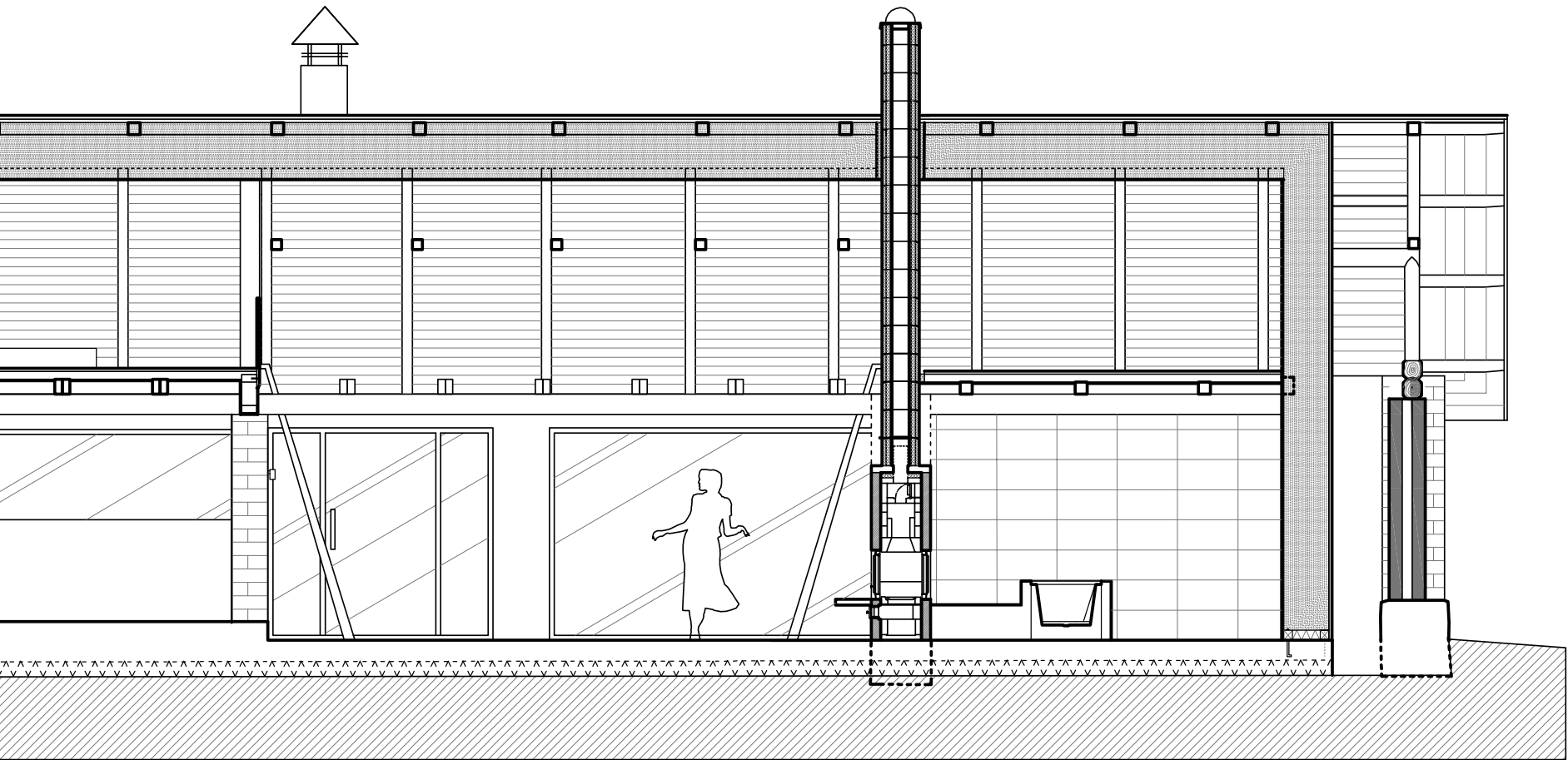
8.2 POHJARATKAISU JA LEIKKAUKSET

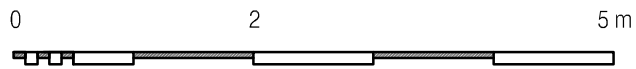

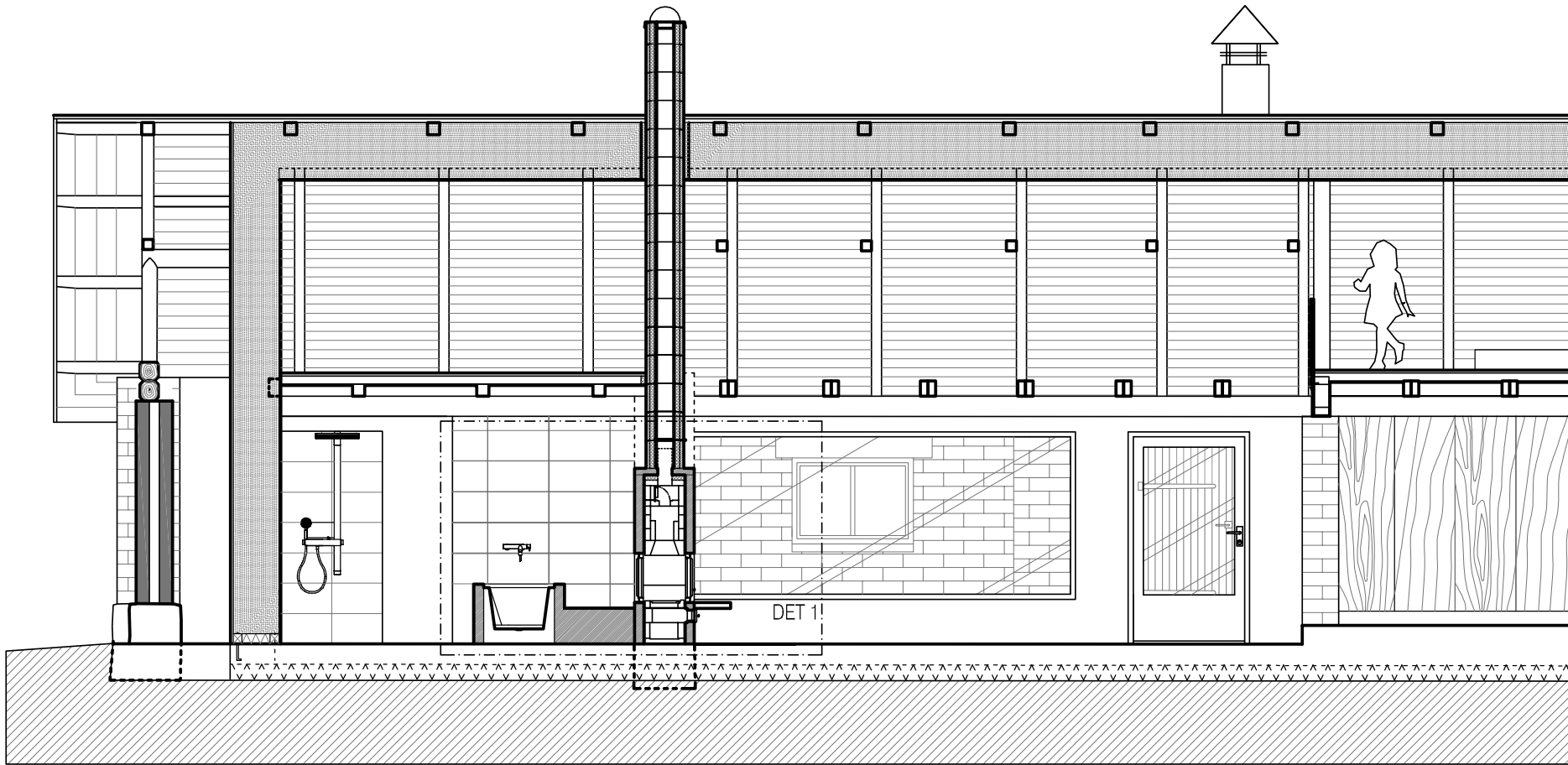
POHJAPIIRUSTUS

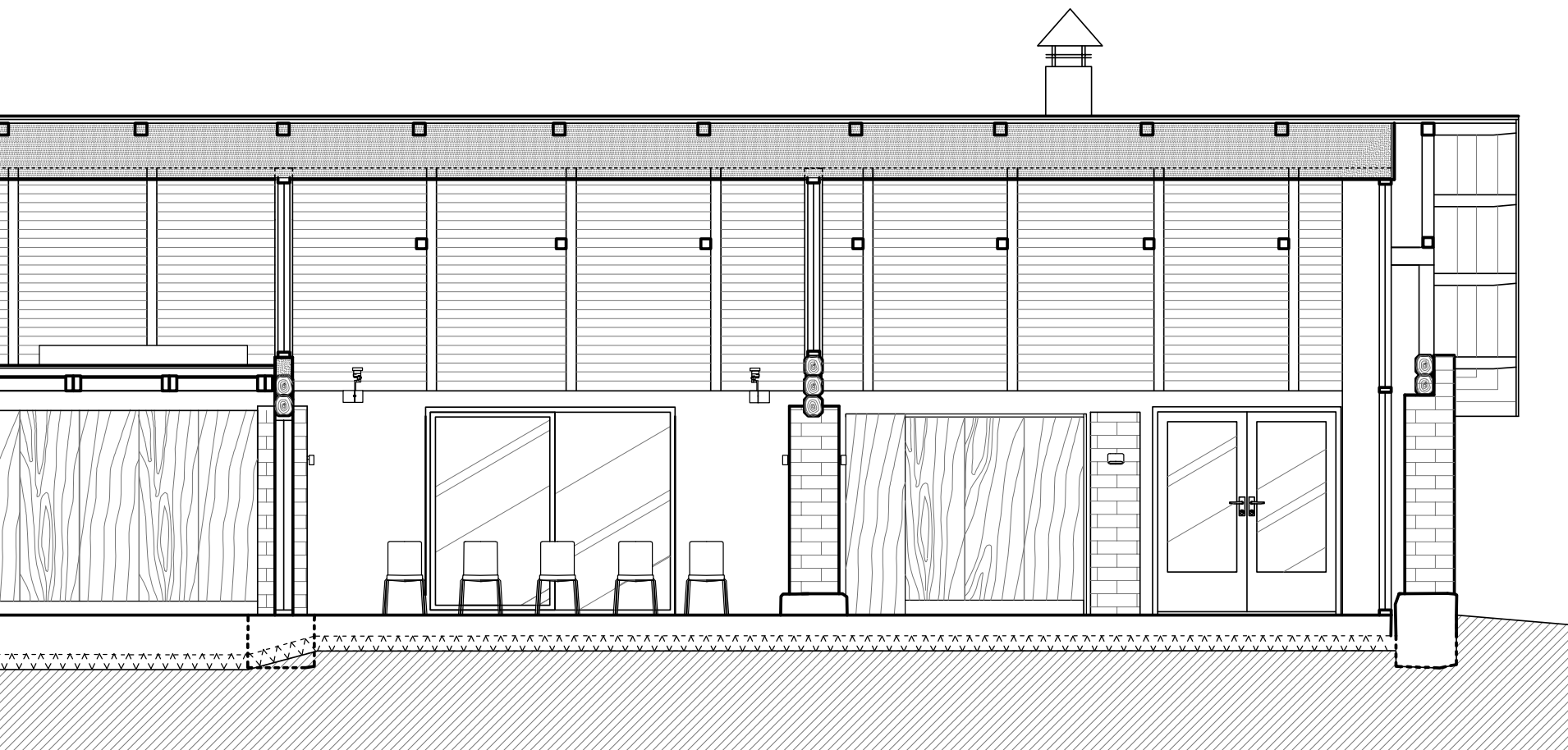

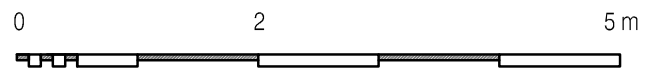
LEIKKAUS A-A

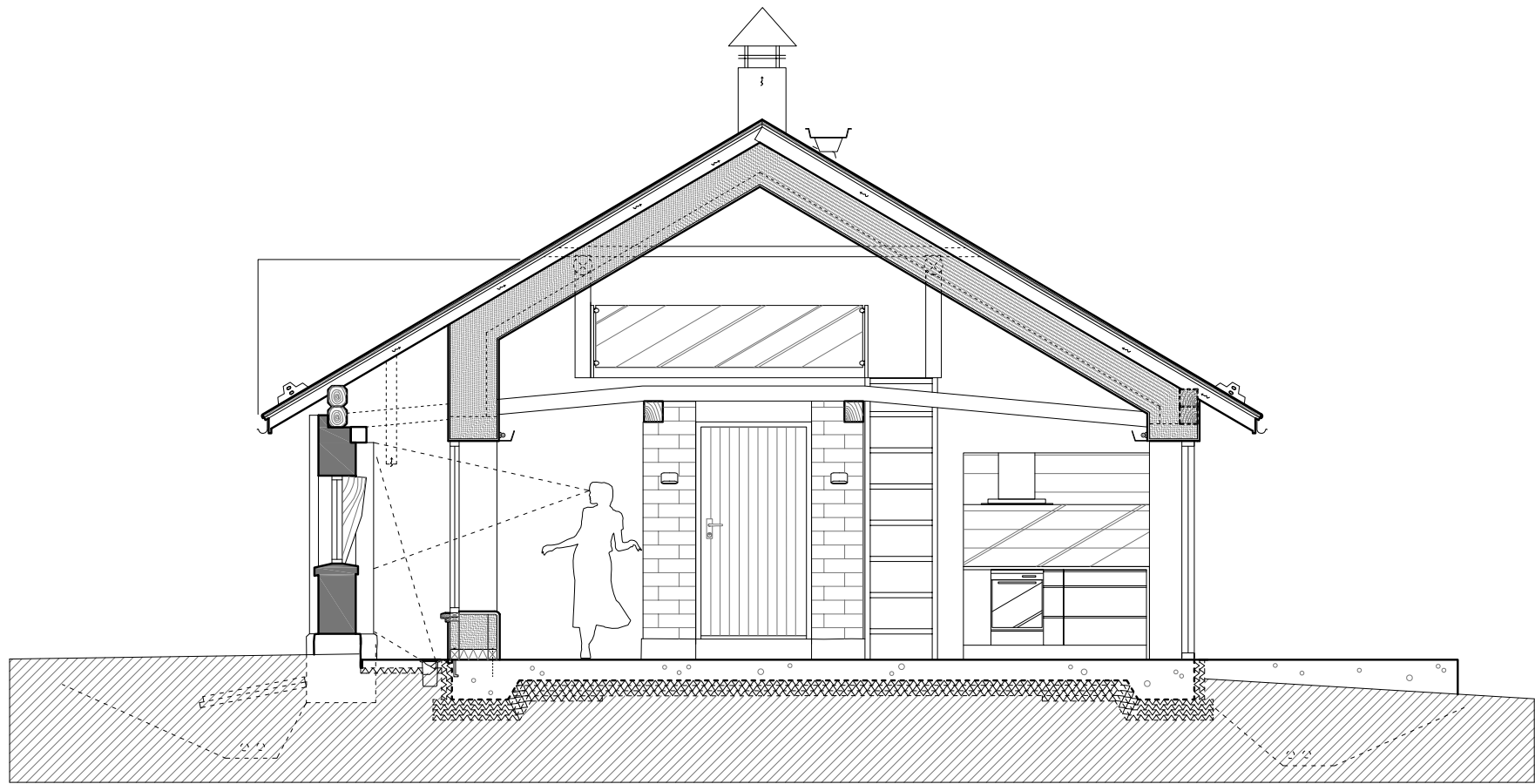

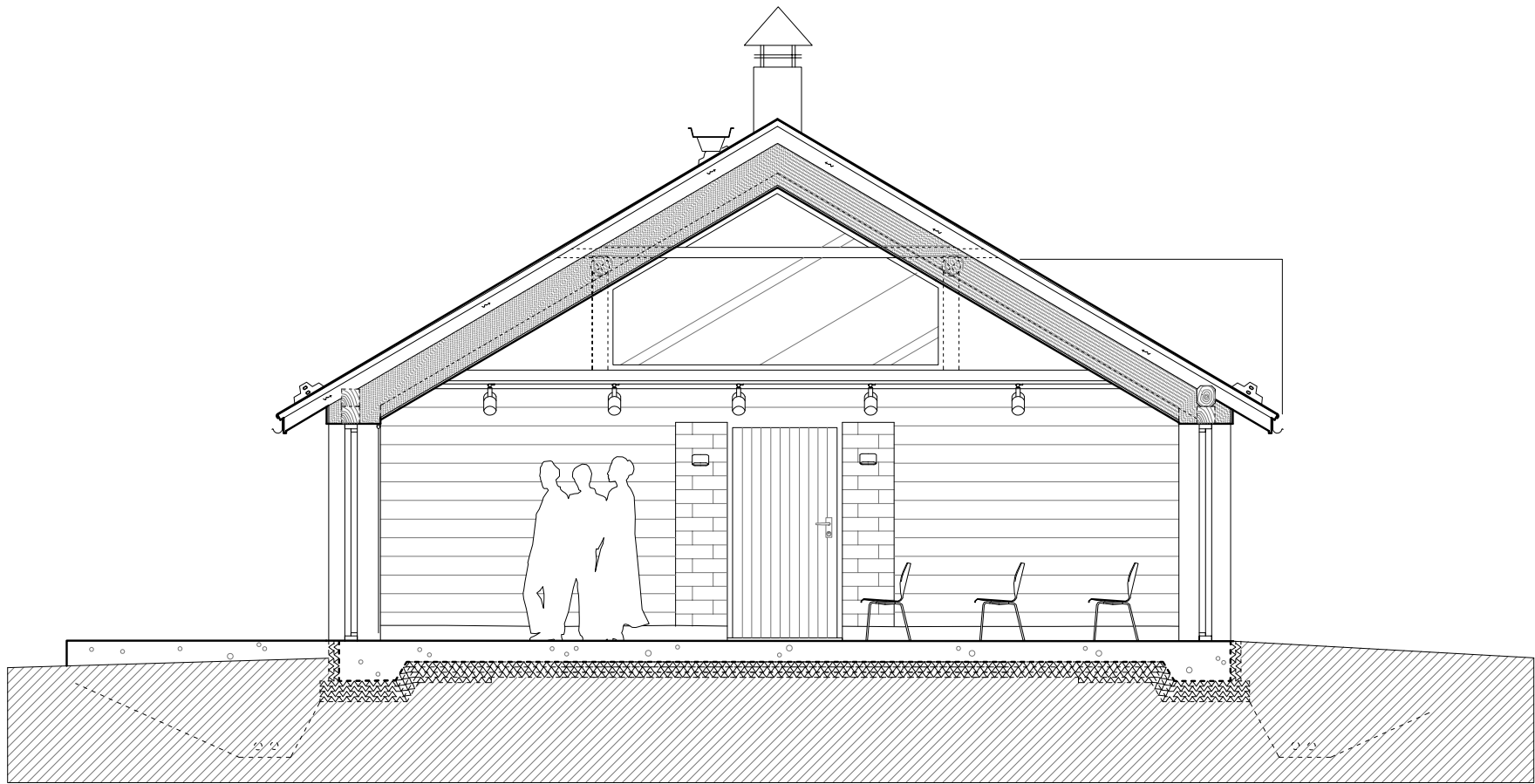
LEIKKAUS B-B

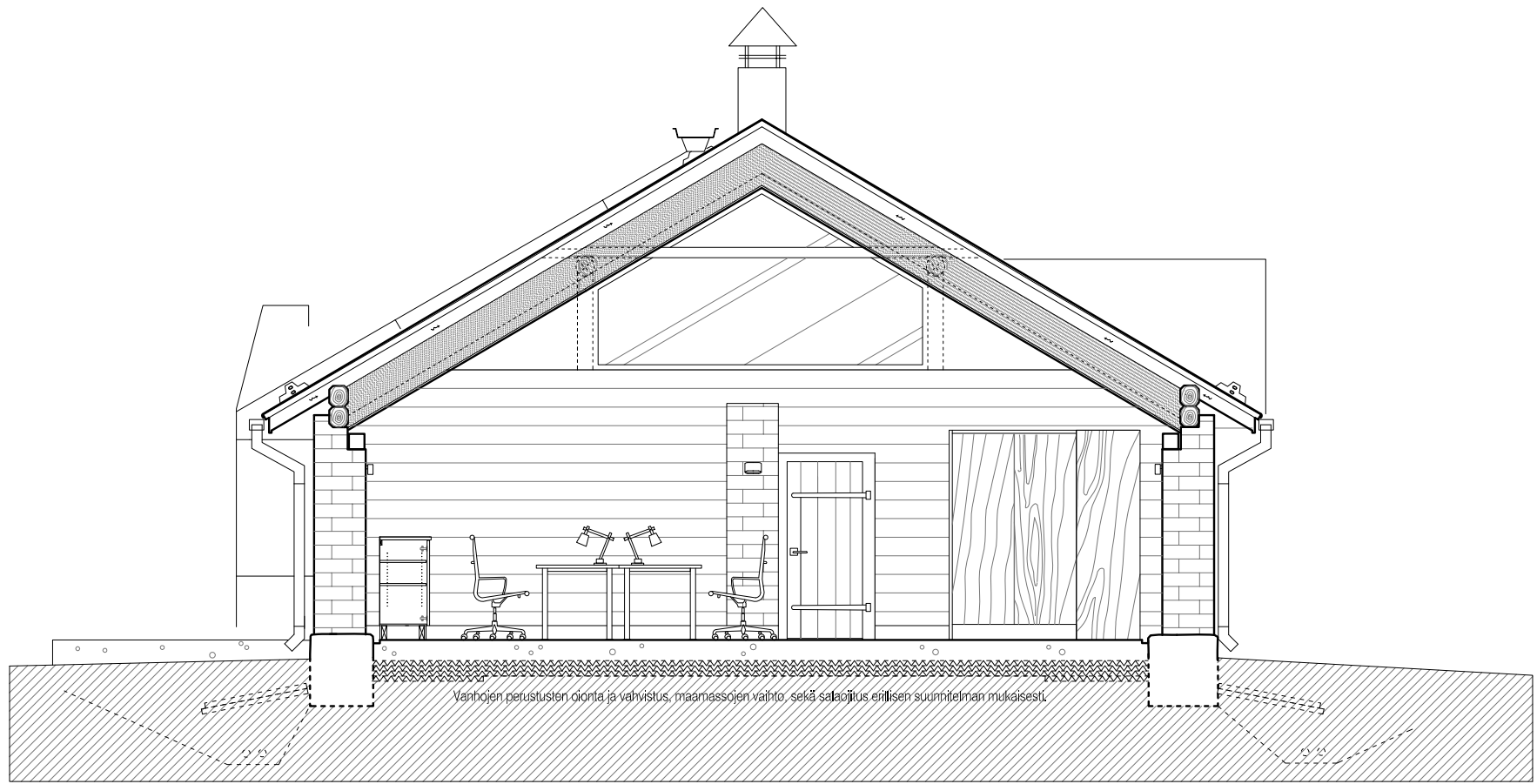
LEIKKAUS E-E

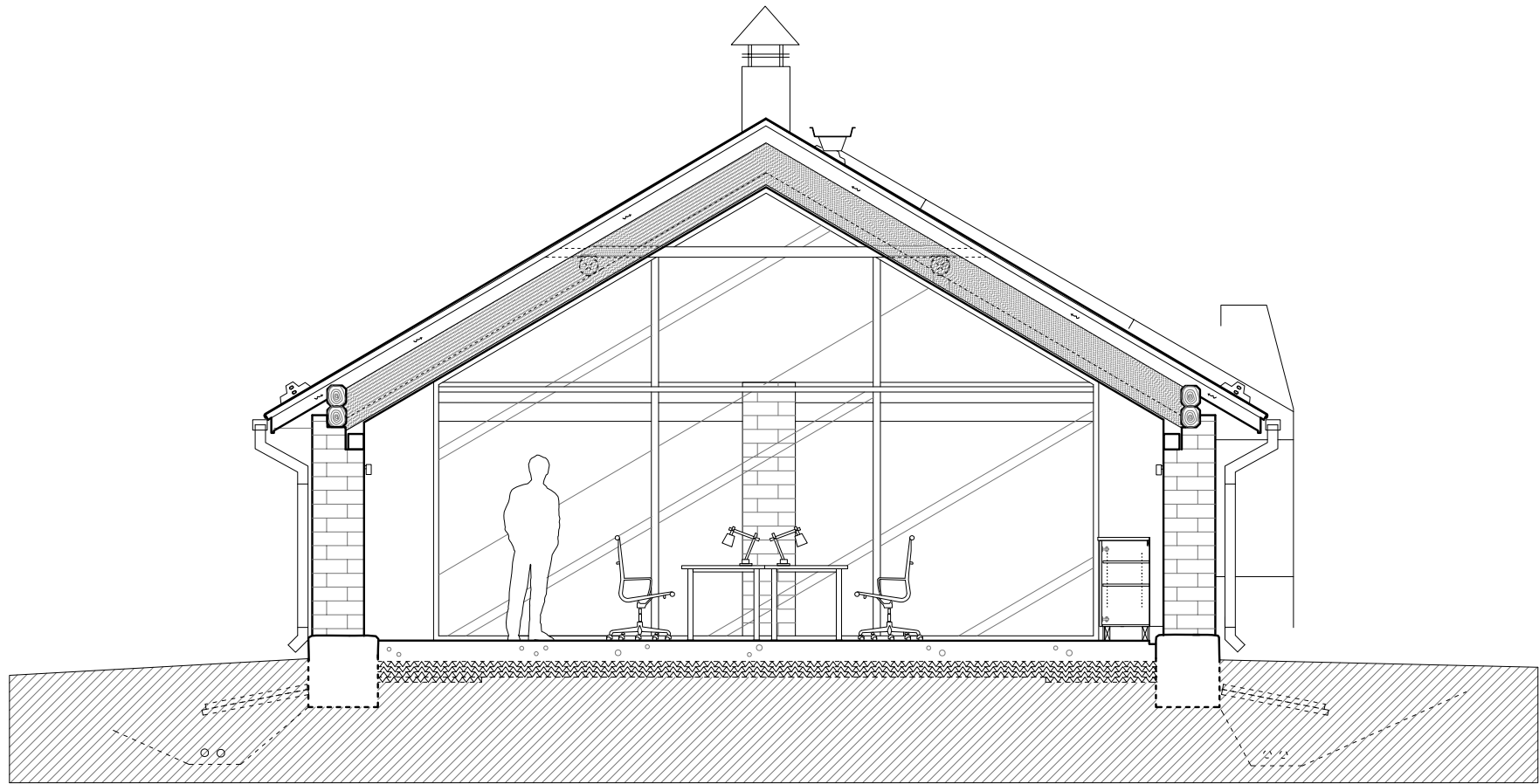
LEIKKAUS G-G

LEIKKAUS I-I

LEIKKAUS J-J

8.3 MATERIAALIT

Vanhat tiiliulkoseinät

suoristetaan ja muurauksen rapautumat korjataan puhdistetaan

Vanhat hirsiväliseinät

puhdistetaan

Uudet ulkoseinät

rapataan, kalkkisementtirappaus

Katto

maalataan , Tikkurila peltikattomaali, sävy RR29, punainen

Sisäseinät

rapataan, kalkkirappaus

Sisäkatto

paneloidaan, STS 15x90 sisäverhouspaneeli käsittely Tikkurila kuultavat värit värikartan sävy 3444, Mustamarja

Uudet väliseinät

pinnoitetaan, Tierrafino Lustro stuccomaali sävy Gomera, Decos Oy

Hirsiväliseinien päälle tulevat uudet seinät

mustaksi petsattu ja lakattu vanerilevy

Lattiat

hierretty betoni, pölynsidontakäsittely ja lakkaus

Vanhan ja uuden osan välinen käytävä

valettu betoni, valuun upotetaan kiviä

Wc ja kylpyhuone

lattia

laatoitetaan

Newton 30x60, ruskea, Laattapiste Collection, 3 mm saumat Sulin Aquella sävy 17 Harmaanruskea

seinät

laatoitetaan, Newton 30x60, ruskea, Laattapiste Collection, 3 mm saumat Sulin Aquella sävy 17 Harmaanruskea käsitellään sisustuslaastilla, Terrastone sisustuslaasti sävy 24, Decos Oy

taso

hiomaton korkealujuusbetoni 30 mm, erikoiskäsittely, Trioplan

Keittiö

kiintokalusteet

korkeakiiltainen mdf
valkoinen, esim. Kvik Mano

taso

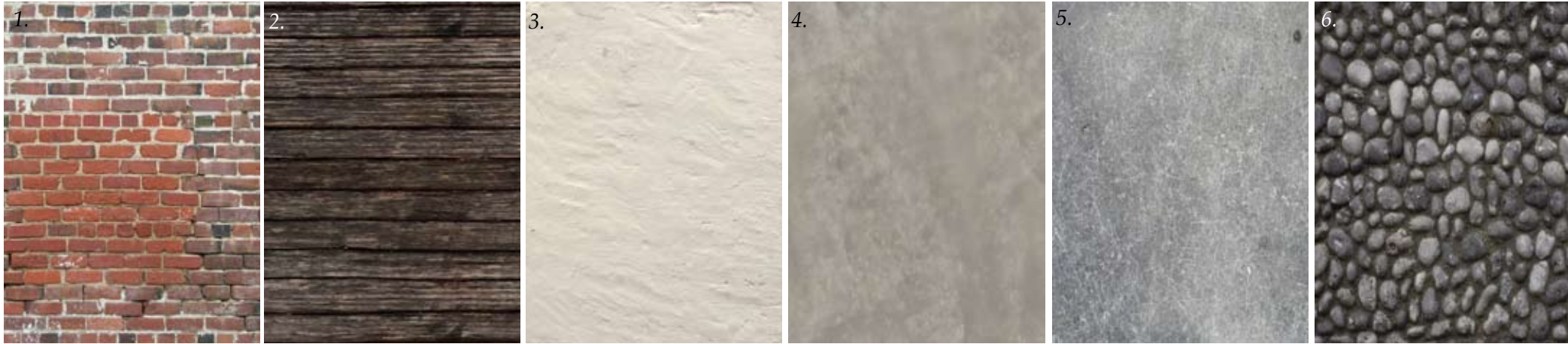
hiomaton korkealujuusbetoni 30 mm, erikoiskäsittely, Trioplan

välitila

karkaistu 6mm Optiwhite-lasi kork. 500 mm,
alumiiniprofilikiinnitys

Muut kiintokalusteet

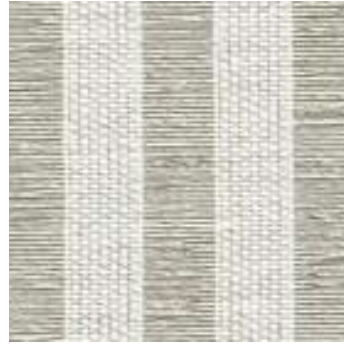
viilutettu lastulevy
petsattu ja lakattu, musta/valkoinen

1. vanha tiiliseinä, kuva 41 www.cgtextures.com
2. vanha hirsiseinä, kuva 42 www.johnsolo.net/tex/tex.php
3. valkoiseksi rapattu seinäpinta, kuva 43 www.cgtextures.com
4. Terrafino Lustro Stuccomaali, sävy Gomera, kuva 44 Decos Oy
5. hierretty betonipinta, kuva 45 www.cgtextures.com
6. kiviä betonivalun joukossa, kuva 46 www.cgtextures.com
7. Terrastone sisustuslaasti märkätiloihin, sävy 24, kuva 47 Decos Oy
8. Newton lasittamaton porcellanato 30x60, ruskea, kuva 48 Laattapiste Collection
9. valkoinen petsi, kuva 49 www.cgtextures.com
10. musta petsi, kuva 50 www.cgtextures.com

8.4 KALUSTEET JA VALAISTUS

1. Milk - moderni lypsyjakkara asuntoon
prototyyppi (2007)
Design: Jyri Kokko (Lahden Muotoilu- ja taideinstituutti)
Materiaalit: massiivikoivu, vaaleaksi petsattu
8 kpl
tiedustelut tekijältä
kuva 51: www.designlahti.fi/hothouse/index.html
2. Wood Lamp E14, 60 W
Design: TAF Architects
Materiaalit: mänty, valkoinen kumipäällysteinen johto
2 kpl
Muuto
jälleenmyynti FinnishDesignShop
kuva 52: www.finnishdesignshop.com
3. Riippuvalaisin A440, E27, 60W
Design: Alvar Aalto
Materiaalit: hiekkapuhallettua opaalilasia, valkoiseksi maalatut helat
Artek
kuva 53: www.artek.fi
4. Säädettyä työtuoli työhuoneeseen
Aluminium Group EA119
Design: Charles & Ray Eames
Mitat: 1015-1135 x 580 x 585-725 mm
Verhoilu: 66 Nero
2 kpl
jälleenmyynti esim. Aero
kuva 54: www.vitra.com
5. Pinoutuva ja rivikytettävä tuoli monikäyttötilaan
Mango L702
Design: Kaarle Holmberg
Istuinkorkeus 460 mm
Lepo Product
Materiaalit: istuinosa mustaksi petsattu viilupuriste, jalat kromatut
10 kpl
kuva 55: www.adi.fi
6. Foldit - taitettava pöytä monikäyttötilaan
Design: Erik Magnussen
Mitat: 1600x800x710 mm
Engelbrechts
Materiaalit: kansi mustaksi lakattu saarni, jalat kromatut
2 kpl
jälleenmyynti Tila
kuva 56: www.engelbrechts.com
7. My - Lounge Chair, asuntoon
Design: Ulla Koskinen
Mitat: 90x140x90
Woodnotes
2kpl
Verhoilu: 256159 SAND Stone-Black
kuva 57: www.woodnotes.fi
8. Matot ja verhot
Woodnotes: Morning, Open Sky, Sammal, Aapa
kuva 58: www.woodnotes.fi

1.

2.

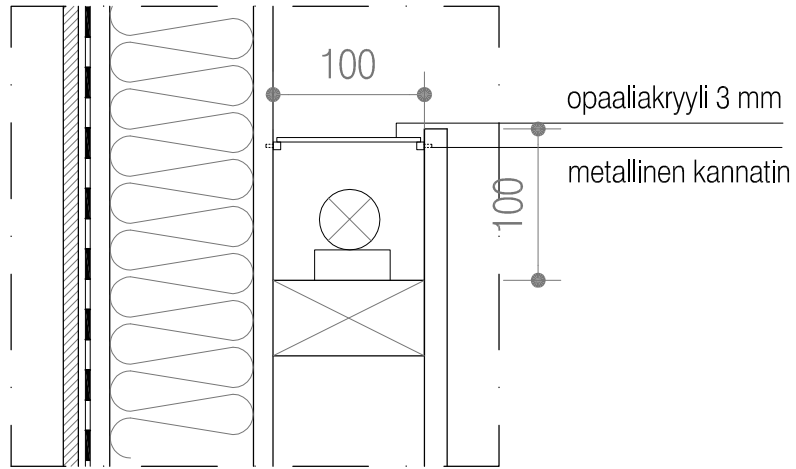
3.

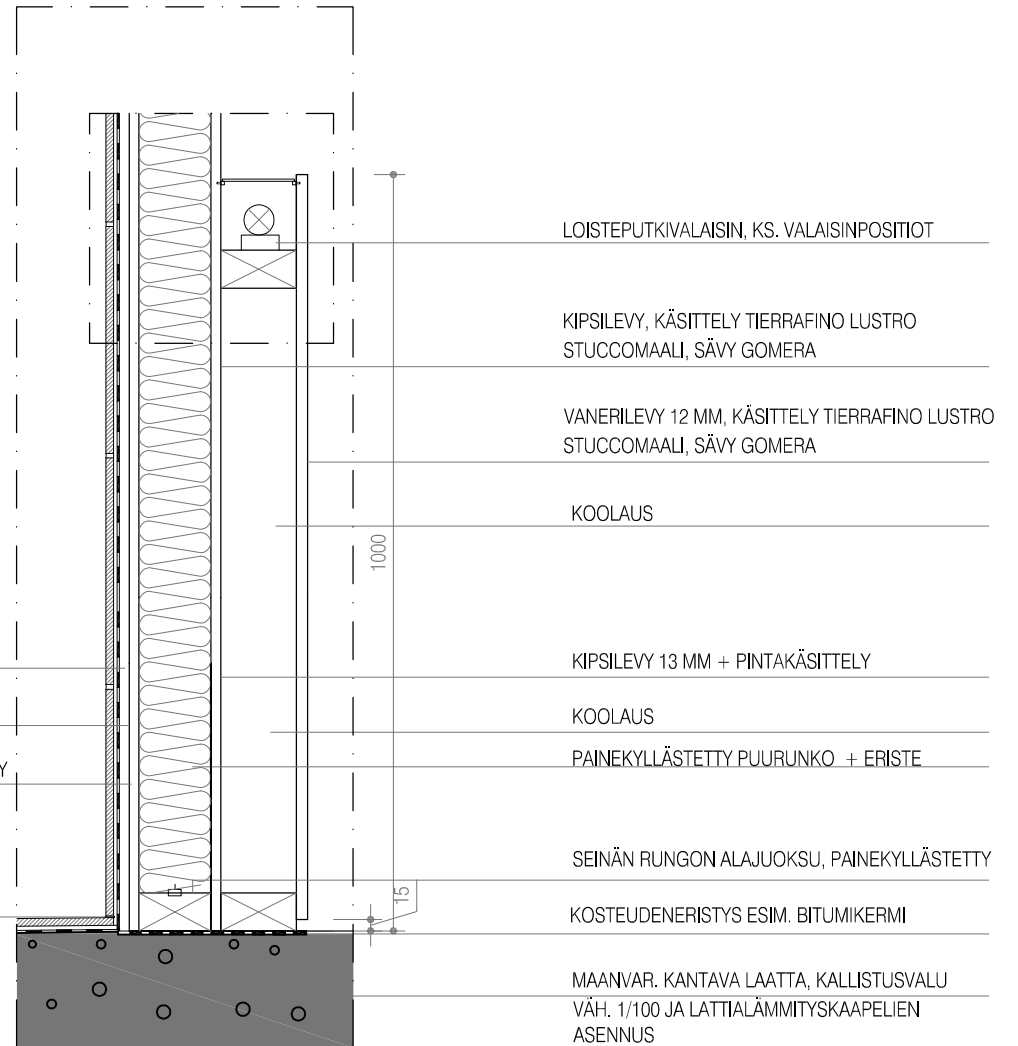
4.

1. Tiilipilareiden valaistus sisällä
Mara Wall Mounted Luminaire
kiinnitys pilariin keskitetysti, kiinnityskorkeus 1700 mm
väri: harjattu teräs
valonlähde: 1x60W halogeenilamppu QT-DE 11/12
kanta R7s, 48W, 800 lm, 3000 K
XAL, jälleenmyynti esim. Teclux
kuva 59 www.xal.com
2. Vanhojen seinien valaistus
Tesis In-Ground Luminaire IP68, Lens wallwasher
maahan upotettava, valokeilan kohdistus seinään
väri: Silver
valonlähde: LED Warm White, 28W, 1740 lm, 3200K
Erco, jälleenmyynti esim. Hedengren
kuva 60 www.erco.com
3. Monitoimitila
Parscan Lens Wallwasher, kiinnitetään kiskoon
väri: valkoinen
valonlähde: QT 12-ax matalaenergia halogeenilamppu
75 W, 1575 lm, kanta GY 6,35, esim. Philips Capsuleline 3000K 100Ra8
Erco, jälleenmyynti esim. Hedengren
kuva 61 www.erco.com

4. Kylpyhuoneen valaistus
Fino IP 44
väri: häikäisysuoja opaaliakryyliä, kotelo ruostumatonta terästä,
runko sinkittyä terästä
valonlähde: 1 x T16 21 W loisteputki
kanta G5, 4000 K, 1900 lm, RA>90
Fagerhult
kuva 62 www.fagerhult.fi
5. Epäsuora valaistus, ks. det 2 ja 4
IP 64 Saalinki-valaisinrakennussarja
valonlähde: T5 loisteputkivalaisin 28/39/49/54 W, kanta: G5
- Työtilaan, keittiön matalaan seinämään:
Viva-Lite täysspektri-päivänvaloloistelamppu, 5500K, Ra96
- Olohuoneeseen, makuuhuoneeseen:
Lumilux 940, 4000K valkoinen, Ra>90
Osram
- AD-Lux
kuva 63 www.adlux.fi

1/5

KIINNITYSLAASTI + LAATOITUS

VEDENERISTE

KAKSINKERTAINEN RAKENNUSLEVY
ESIM. 13 MM ERIKOISKOVA
KIPSIKARTONKILEVY

ELASTINEN SAUMA

5.

DET 2 - MAKUUHUONEEN MATALA SEINÄMÄ JA EPÄSUORA VALAISTUS 1/10

8.5 3D-VISUALISOINNIT

1. Näkymä olohuoneen ikkunasta.
2. Näkymä asunnon sisäänkäynniltä.
3. Keittiö.
4. Kylpyhuone.
5. Makuuhuone.
6. Monikäyttötila palaverikäytössä.
7. Monikäyttötila presentaatiokäytössä.
8. Työtila.
9. Työtila, näkymä ikkunasta.

9 ARVIOINTI

9.1 TILA

Lopulliseen tilasuunnitelmaan olen tyytyväinen. Olen erityisen tyytyväinen rakennuksen arkkitehtonisen ilmeen huomattavaan kohenemiseen ja sen soveltumiseen vanhaan pihapiiriin. Mielestäni ideani uuden rakenteen sijoittumisesta vanhan sisään on myös arvokas ajatus, jota voisi kehittää radikaalimminkin eteenpäin. Kenties hieman toisentyyppinen kohde, jossa vanhoja väliseiniä ja kattorakenteita ei olisi enää olemassa olisi ajatuksen kannalta helpompi ja selkeämpi toteuttaa. Näin uusi rakennus voitaisi kokonaan irrottaa vanhasta rakenteesta ja uusi loisi rakennukselle myös uuden kattopinnan. Sisätilojen jäsentymiseen ja toimivuuteen olen tyytyväinen. Mielestäni onnistuin tuomaan navettarakennuksen nykyajan standardeihin unohtamatta kuitenkaan sen alkuperäistä henkeä. Tilakokemus on elämyksellinen - vanha voidaan kokea uuden rakenteen sisältä. Mielestäni pystyn työssäni osoittamaan että maaseudun vanhoja tuotantorakennuksia voidaan ja on kannattavaa soveltaa monipuolisessa käytössä. Suunnittelulle alussa asettamani tavoitteet täyttyivät hyvin ja osittain jopa yli odotusteni.

9.2 PROSESSI

Opinnäytetyöprosessi eteni mielestäni järjestelmällisesti ja aikataulussa. Aiheen varmistuttua lähdin heti etsimään tietoa eri lähteistä sekä ottamaan

selvää kohteesta. Vaikka taustatietoa on paljon, sain tekstiosuuden valmiiksi hyvissä ajoin, mistä oli hyötyä myös suunnittelussa suuntaviivojen hahmotuttua. Suunnittelu eteni aikataulun puitteissa, johon olin ennalta listannut tehtävät asiat. Työn rajaaminen muuttui projektissani haasteellisimmaksi. Ymmärsin vasta luonnosvaiheen jälkeen, kuinka valtavasta kokonaisuudesta oli kyse, kun suunnitellaan kokonaista rakennusta. Jo itsessään vanhan rakennuksen inventointi ja tämän hetkisen tilanteen kartoittaminen rakenteineen ja kuntoselvityksineen oli suuri työ. Olisin halunnut suunnitella rakennuksen vielä enemmän detaljitason, mutta koska en ole rakennesuunnittelija eikä käytössäni sen alan asiantuntijaa ollut, oli minun pakko rajata työtäni enemmän periaatteelliselle tasolle. Rajaus oli mielestäni kuitenkin onnistunut opinnäytetyöni puitteissa. Rakenteiden detaljitason suunnittelu olisi kuulunut toisen alan lopputyöhön. Korjausrakentamissuunnittelu vaatii suunnittelua kuitenkin aina myös varsinaisen korjauksen yhteydessä ja kovin detaljitarkan suunnitelman teko olisi tuntunut turhalta tässä vaiheessa.

Prosessi koko laajuudessaan on ollut äärimmäisen opettava. Opinnäytetyön tekeminen auttoi ymmärtämään mitä suuren prosessin läpivienti tarkoittaa ja kuinka montaa asiaa suunnittelijana täytyy hallita samaan aikaan. Aikataulutus ja aikataulussa pysyminen muodostui äärimmäisen tärkeäksi. Myös se, että aikataulu jousti tarpeen mukaan, mikäli jokin prosessin vaihe vaati enemmän aikaa oli tärkeää. Loppuvaiheessa eteni tuli ennalta arvaamattomia tietoko-

neongelmia, mutta työni valmistui ajallaan. Aiheena opinnäytetyöni on laaja. Opinnäytetyöhön varatun 10 viikon sijasta käytin työn tekemiseen varmasti vielä noin puolet enemmän aikaa. Työmäärä tuntuikin valtavalta ja vaikka työni kattaa paljon, tuntuu että suunnittelua olisi voinut jatkaa vieläkin pidemmälle. Johonkin on kuitenkin asetettava raja työmäärän suhteen.

9.3 MERKITYS ALALLE

Koen aiheen tärkeäksi lisääntyvän korjausrakentamisen takia sekä kaiken rakennusperintömme vaalimisen takia. Mielestäni alamme suunnittelu tällä hetkellä ei ulotu juuri ollenkaan maaseudulle. Toivon opinnäytetyöni välittävän, että maaseudun vanha rakennuskanta kaipaa uutta käyttöä ja suunnittelua säilyäkseen jatkossakin tärkeänä osana kulttuuriperintöämme. Lisääntyvän maallemuuttotalukkuuden myötä myös maaseudun uudisrakentamiseen tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota.

9.4 MERKITYS ITSELLE

Korjausrakentaminen on kiinnostanut minua pitkään. Omat juuret maaseudulla saivat minut kiinnostumaan juuri maaseudun rakentamisesta ja toisaalta minulle periytyvä maatila sai minut heräämään todellisuuteen monista samanlaisista tyhjilleen jääneistä kohteista. Olisi ollut huomattavasti helpompaa

tehdä suunnitelma valmiiseen tilaan, josta olisi jo ollut saatavilla asianmukaiset piirustukset. Haastoin itseni valitsemalla kohteekseni rakennuksen, jonka tilanteen kartoittaminen minun oli tehtävä itse alusta alkaen. Myös se, että päätin pelkkien sisätilojen lisäksi tutkia rakennuksen arkkitehtonisia mahdollisuuksia oli suuri haaste, josta kuitenkin selvisin kunnialla.

Prosessin aikana tunteet vaihtelivat laidasta laitaan. Aloitin työn tekemisen suurella innolla, mutta noin puolessa välissä prosessia kohteen ja työmäärän laajuuden ymmärtäminen sai minut paniikin valtaan. Etenemällä tasaisesti, vaihe vaiheelta, suunnitelma sai kuitenkin lopulta muotonsa ja suunnittelun eri osatekijät löysivät paikkansa. Toisinaan vanhan rakennuksen hallitseminen tuotti ongelmia ja rakennus otti vallan minusta eikä toisinpäin. Onnistuin kuitenkin mielestäni saamaan kokonaisuuden hyvin hallintaan. Suunnitelma ei jäänyt pelkästään arkkitehtuurin tutkimiseen vaan sain luotua toimivan tilaohjelman ja opin ymmärtämään myös rakenteellisia seikkoja, jotka vaikuttavat aina suunnitteluun. Kokonaisuudessaan voin olla tyytyväinen opinnäytetyöhöni, josta sain varmuutta suunnittelutyöhön. Tästä on hyvä jatkaa.

LÄHTEET

PAINETUT LÄHTEET

af Forselles-Riska C. 2006. Menneisyyden muuttuvat paikat.

Tuan Y-F. 2006. Paikan taju: aika, paikka ja minuus.

Teoksessa Paikka - Eletty, kuviteltu, kerrottu. Toim. Knuuttila S. , Laaksonen P, Piela U. 2006. Suomalaisen kirjallisuuden seura. Jyväskylä: Gummerus.

Horelli L. 1982. Ympäristöpsykologia. Espoo: Weilin+Göös.

Koho T. 2003, Menneisyyden muistikuvat, perinne nykyajan arkkitehtuurissa. Gummerus, Jyväskylä.

Mäkinen M. 2007, Miljöörakentamista ympäristöä ymmärtäen. Teoksessa Maiseman kanssa kasvokkain. Toim. Sepänmaa Y., Maahenki Oy.

Nyman K. 1998. Talojen kieli. Rakennusalan kustantajat RAK. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Pallasmaa J. 1993. Maailmassaolon taide - kirjoituksia arkkitehtuurista ja kuvataiteista. Painatuskeskus ja Kuvataideakatemia. Helsinki: Painatuskeskus Oy.

Passinmäki P. 1997. Arkkitehtuurin unohtunut ethos. TAJU. Tampereen Yliopisto.

Putkonen L., Ojanen E., 2003, Rakennettu Häme, Maakunnallisesti arvokas rakennusperintö, Hämeen liitto, Rakennustieto Oy, Hämeenlinna: Karisto Oy.

Päkkilä K., Tuppurainen Y. 1988. Rakennuksen kunto ja käyttökelpoisuus, Helsinki: Rakennuskirja Oy.

Ranta S-R., Seppovaara J. 2003 . Maatilan pihapiiri. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Stenros H., Aura S. 1984. Arkkitehtuurin muoto ja sisältö. Johdatus arkkitehtuurin muoto-opin ja ihmistiedon yleisteoriana. Helsinki: Rakennuskirja Oy.

Kuisma J. 2005, Kulttuurimaisema kertoo meistä

Kukkonen H. 2005, Kulttuuriympäristöt - kaavoituksen kiusankappaleita?

Toivari P. 2005, Rakennuskanta kuntoon! Tukea maaseudun rakennusperinnön hoitoon.

Väänänen E. 2005, Maaseudun ympäristökulttuuri ja sen vaaliminen.

Teoksessa Maaseudun rakennusperintö - huomisen vahvuus. Toim. Schildt S. Talonpoikauskulttuurisäätiön julkaisuja. Rakennustieto Oy.

Tuomi V., 2001, Talo olkipaaleista. Kustantajat Sarmala Oy, Rakennusalan Kustantajat RAK.

Artikkelit:

Kaila P. Restaurointi on unohtanut rakennussuojelun. Arkkitehti 6/2000.
Hautajärvi H. Aitoa vai lavastettua historiaa. Arkkitehti 6/2000.
Hautajärvi H. Arkkitehtuuri luo identiteettiä. Arkkitehti 4/2000.
Mannberg M. Tilan ja paikan runoudesta. Arkkitehti 4/2000.
Mukala J. Korjaussarja koristeilla tai ilman. Arkkitehti 3/2009.
Pallasmaa J. Identiteetti, intimitteetti ja kotipaikka. Huomioita kodin fenomenologiasta. Arkkitehti 1/1994.

Internet:

Heinonen S. 2009. Slow life - elämäntapana, työssä ja ammattina. Tulevaisuuden tutkimuksen kesäseminaari 21.8.2009. Hämeen ammattikorkeakoulun Evon metsäopisto, Lammi. Linkki: http://www.futurasociety.fi/seminaarit/kesasem2009/Heinonen_alustus_Evo2009.pdf

Kukkonen H. esitelmä Paikan henki perustana hyvälle asuin- ja elinympäristölle, Mikkelin kaupungin Internet-sivuilla.
Linkki: http://www.mikkeli.fi/fi/sisalto/02_palvelut/03_asuminen_rakentaminen_ja_liikenne/13_puistot_ja_virkistysalueet/erp_esitelmat/heikki_kukkonen

Kytö H., Tuorila H., Leskinen J. 2006. Maaseudun vetovoimaisuus ja kuluttajien yksilölliset elämäntavat. Tutkimuskokonaisuuden loppuraportti. Kuluttajatutkimuskeskuksen julkaisu 5/2006. Kuluttajatutkimuskeskus.
Linkki: http://www.kuluttajatutkimuskeskus.fi/files/4901/2006_05_julkaisu_maaseutu_loppuraportti.pdf

Talonpoikaiskulttuurisäätiön kilpailu, Uusia ratkaisuja maalla asumiseen, 2007-2008,
Linkki: www.talonpoikaiskulttuurisaatio.fi/kilpailu/TALONPOIKAISKULTT_Netti.pdf

Varhopatsastalo : <http://www.sommelo.fi/vanhat/gvarhi.htm>

Muut tietolähteet:

Hollis E. 2009. What is interior design-luentosarja. Edinburgh College of Art. Edinburgh.
Timo Rekola, rakennustarkastaja, Hämeenlinnan kaupunki, Lammi, Pirjo Badermannin kanssa käyty keskustelu 2.3.2010

KIRJALLISUUSLUETTELO

Hekkanen M. 1998. Pientalon kuntoarvio. 4. painos. Rakennustieto Oy. Ympäristöministeriö. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Kaila P. 2008. Talotohtori. Rakentajan pikkujättiläinen. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Kuhmonen T., Niittykangas H. 2008. Maaseudun tulevaisuus - ajattelun käsikirja. Helsinki: Maahenki Oy.

Rakennustietosäätiö RTS. 2008. Asuintilojen suunnittelu. Rakennustieto Oy. Tampere: Esa Print Oy.

Siikanen U. 2008. Puurakentaminen. Rakennustieto Oy. Tampere: Esa Print Oy.

KUVALÄHTEET

Kuva 1 <http://www.vastavalo.fi/heinapaali-marko-junttila-heinapaalit-120173.html>, 14.9.2007

Kuva 2 <http://www.vastavalo.fi/lato-navetta-heinalato-tammikuun-harmautta-207734.html>, 22.1.2010

Kuva 3 <http://www.vastavalo.fi/lato-kallellaan-kaatuu-se-per-99499.html>

Kuvat 4, 5, 6, 7 <http://weburbanist.com/2009/10/12/adaptive-reuse-15-creative-house-home-conversions/>

Kuvat 8, 9 www.archicentral.com/.../casa-wwii-3-2.jpg

Kuvat 10, 11, 12 <http://www.dezeen.com/2010/02/14/the-dovecote-studio-by-haworth-tompkins/>

Kuva 13 <http://www.flickr.com/photos/pg/2987114557/>

Kuvat 14, 15, 16 <http://www.archdaily.com/43371/aldeburgh-music-haworth-tompkins/>

Kuvat 17, 18 Stenros H., Aura S. 1984. Arkkitehtuurin muoto ja sisältö. Helsinki: Rakennuskirja Oy.

kuva 19 <http://chrisglass.com/journal/images/2006/0705-house-drawing.jpg>

Kuva 20 <http://www.vastavalo.fi/maisema-talvi-alkutalvi-kuurainen-maisema-111136.html>, 13.6.2008

Kuva 21 <http://tassu.kapsi.fi/blog/category/media/image/>

Kuva 22 <http://www.vastavalo.fi/salvos-veistetty-kasintehty-salvokset-120488.html>

Kuva 23 <http://www.vastavalo.fi/pyyhe-kannu-vesikannu-palvelupiste-128229.html>

Kuva 24 <http://www.vastavalo.fi/tonkka-tonkat-maitotonkka-maitotonkat-rivissa-63492.html>

Kuva 25 <http://www.vastavalo.fi/rakennus-lato-talli-navetta-varjon-puolelta-valon-aikaan-73406.html>

Kuva 26 <http://www.vastavalo.fi/ikkuna-lasi-ruutu-valo-navetanikkuna-57040.html>

Kuva 27 <http://www.dezeen.com/2009/08/16/haus-by-anne-menke-and-winkens-architekten/>

Kuva 28 <http://weburbanist.com/2009/10/12/adaptive-reuse-15-creative-house-home-conversions/>

Kuva 29 <http://www.jagerjanssen.nl/projecten/huis-hanendick>

Kuva 30 <http://www.vastavalo.fi/maisema-talvi-alkutalvi-kuurainen-maisema-111136.html>, 13.6.2008

Kuva 31 <http://www.vastavalo.fi/lato-ilta-talvi-luminen-ladon-kulmalla-203513.html>/Kari Rantanen/30.12.2009

Kuva 32 <http://tassu.kapsi.fi/blog/category/media/image/>

Kuva 33 <http://www.vastavalo.fi/suo-pitkospuut-polku-usva-polku-205479.html>

Kuva 34 <http://www.vastavalo.fi/terassi-rauha-hiljaisuus-tossut-179288.html>
Kuva 35 <http://www.vastavalo.fi>
Kuva 36 <http://plaza.fi/s/f/editor/images/Kivet%20ono%201.JPG>
Kuva 37 <http://edu.ouka.fi/~akurki/images/topo112.JPG>
Kuva 38 http://www.artiteq.com/click-rail_34.html?view=assortiment&action=show&id=7
Kuva 39 Volhard F., Westermarck M. 1994, Savirakentaminen. Helsinki, Rakennusalan Kustantajat RAK.
Kuva 40 Tuomi V., 2001, Talo olkipaaleista. Kustantajat Sarmala Oy, Rakennusalan Kustantajat RAK.
Kuvat 41, 43, 45, 46, 49, 50 www.cgtextures.com
Kuva 42 www.johnsolo.net/tex/tex.php
Kuvat 44 ja 47 www.decos.fi
Kuva 48 www.laattapiste.fi
Kuva 51 www.designlahti.fi/hothouse/index.html
Kuva 52 www.finnishdesignshop.com
Kuva 53 www.artek.fi
Kuva 54 www.vitra.com
Kuva 55 www.adi.fi
Kuva 56 www.engelbrechts.com
Kuvat 57, 58 www.woodnotes.fi
Kuva 59 www.xal.com
Kuva 60 http://www.erco.com/products/outdoor/recessed_f_l/tesis_ip68_97/en/en_tesis_ip68_intro_1.php
Kuva 61 http://www.erco.com/products/indoor/swf_3circuit/parscan_1473/en/en_parscan_intro_1.php
Kuva 62 http://www.fagerhult.com/shop/produkter.asp?sprak=303&kategori_id=8&serie_id=650
Kuva 63 www.adlux.fi
Ilman lähteitä olevat kuvat tekijän.

LIITTEET

26 KPL

AIKATAULU	LIITE 1		
KUNTOARVIO	LIITE 2		
SUUNNITELMAN SANALLINEN KUVAUS, LITTERAT, TYÖSELITYS	LIITE 3		
IRTOKALUSTELUETTELO	LIITE 4		
VALAISINLUETTELO	LIITE 5		
PIIRUSTUSLUETTELO	LIITE 6		
<i>Inventointipiirustukset</i>			
Asemapiirustus	SIS-01		
Pohjapiirustus	SIS-02		
Julkisivut	SIS-03		
Rakenneleikkaukset A-A, B-B, C-C, Rakennetyypit	SIS-04	Leikkaus C-C, Rakennetyypit Leikkaus D-D Det 2	SIS-15
<i>Tilasuunnitelma</i>			
Purkupiirustus	SIS-05	Leikkaus E-E	SIS-16
Pohjapiirustus	SIS-06	Leikkaus F-F	
Julkisivupiirroksiset	SIS-07	Det 3 Det 4	
Parvipiirustus	SIS-08		
Kalustepohjapiirustus	SIS-09	Leikkaus G-G	SIS-17
Lattiakaavio	SIS-10	Leikkaus H-H	
Valaistussuunnitelma	SIS-11		
Leikkaus A-A	SIS-12	Leikkaus I-I	SIS-18
Leikkaus B-B	SIS-13	Leikkaus J-J	
Det 1, Hormipiirustus	SIS-14	Keittiö, osapohjapiirustus, seinäprojektiot Kylpyhuone, osapohjapiirustus, seinäprojektiot	SIS-19 SIS-20